

Forskningsjournalistikk i norske nyhetsmedier: en deskriptiv og kritisk analyse

Hva kjennetegner fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?

LISE SAMDAL

VEILEDER

Roy Emanuelsen

Universitetet i Agder, 2023

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for nordisk og mediefag

Master

Sammendrag

Denne analysen tar utgangspunkt i fem norske nyhetsmedier for å besvare problemstillingen som er «Hva kjennetegner fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?». Ved hjelp av metodetriangulering besvares tre forskningsspørsmål som undersøker henholdsvis hva som kjennetegner innholdet, formen og diskursen i forskningsjournalistiske saker fra fem nyhetsmedier. Her benyttes kvantitativ innholdsanalyse og kritisk diskursanalyse.

De fem nyhetsmediene som er inkludert er nettavisene til Dagbladet, Vårt Land, Klassekampen, NRK.no og Dagsrevyens TV-sendinger.

Det teoretiske rammeverket for analysen baserer seg på offentlighets- og demokratiteori og sjanger- og diskursteori. Dessuten tar den også for seg forskningsjournalistikkens plass i samfunnet.

Resultatet av analysen er en beskrivelse av nyhetssaker om forskning fra de fem nyhetsmediene, samt et svar på bruk av diskurs i slike nyhetssaker. Konklusjonen er at det er medisin og helse som er det mest omtalte forskningstemaet og det er mange som får uttale seg i sakene og halvparten er forskere. De fleste sakene er nyhetsartikler – eller nyhetsreportasjer hos Dagsrevyen – og inneholder som regel foto og hyperlenker.

Diskursanalysen finner at forskningsjournalistikk er resultatpreget og inneholder mye fagspråk. Diskursanalysen viser hvordan akademisk- og journalistisk diskurs kan komme til uttrykk i forskningsjournalistiske saker.

Abstract

This analysis is based on five Norwegian news medias to answer the thesis question: “What characterises the science coverage of nationwide Norwegian news media?”. Three research questions respectively seek to answer what characterises the content, the layout, and discourse of five news media. These research questions are answered by using a quantitative content analysis and a critical discourse analysis.

The five news medias that are included are the online newspapers of Dagbladet, Vårt Land, Klassekampen, NRK.no and the TV-broadcasted Dagsrevyen.

The theoretical framework for this analysis is theories concerning the public and democracy, genre and discourse, and science journalism’s place in society.

The conclusion is that medicine and health is the science topic that is most mentioned in these news media, there are also many people who get to comment in science news, and half of these are scientists. Most of the science news are articles – or news story in Dagsrevyen – and usually contain photos and hyperlinks.

The discourse analysis finds that science journalism is results-oriented and contains a lot of technical language. The discourse analysis shows how academic- and journalistic discourse can be expressed in science journalism.

Forord

Arbeidet med masteroppgaven har vært mer omfattende enn det jeg hadde sett for meg, og jeg hadde ikke kommet meg i mål alene.

Derfor vil jeg rette en stor takk til mine gode venner Ørjan og Ayesha for hjelp med korrekturlesing, deres hjelp har vært uvurderlig.

Jeg vil også takke familie og venner som har støttet meg gjennom studiene og alltid hatt troen på meg, til og med når min egen motivasjon ikke har vært på topp.

Takk til veileder Roy Emanuelsen for at du hjalp meg med å holde tungen beint i munnen når det følte som jeg druknet i tall og kodearbeidet kjentes endeløst. Jeg har alltid gått fra møtene våre med ny inspirasjon og motivasjon!

Jeg vil også takke gode studievenner som har gjort arbeidet med oppgaven lystbetont og de siste to årene minneverdig.

Takk også til min kjære samboer, Ørjan, for at du har hjulpet meg å holde roen selv når arbeidet har virket overveldende.

Etter hvert skal jeg hjem igjen til Vestlandet, men tiden min ved UiA og Kristiansand kommer jeg alltid til å ha med meg.

Jeg har lært mye med arbeidet med denne oppgaven og håper du som leser den også får noe ut av den.

Lise Samdal

Kristiansand, mai 2023.

Innhold

Sammendrag.....	3
Abstract	4
Forord	5
1. Introduksjon og bakgrunn.....	9
1.2. Forskningsspørsmål	9
1.3. Avgrensninger	10
1.4. Struktur	11
1.5. Definisjoner	12
2. Teori.....	13
2.1. Pressens rolle i samfunnet.....	13
2.1.1. Demokrati og offentlighet.....	13
2.1.2. Arendts syn på offentlighet	14
2.1.3. Praktisk diskurs	14
2.1.4. Pressens rolle	14
2.1.5. Nyhetsmediene i analysen.....	16
2.2. Sjanger og diskurs	17
2.2.1. Sjanger	18
2.2.2. Diskurs	19
2.2.3. Journalistiske sjangertrekk	20
2.2.4. Journalistisk diskurs	22
2.2.5. Akademiske sjangertrekk	22
2.2.6. Akademisk diskurs	23
2.2.7. Rekontekstualisering.....	25
2.3. Forskningskommunikasjon; formidling eller journalistikk?	26
2.3.1. Kritisk forskningsjournalistikk.....	27
2.3.2. Forskningsjournalistikk blant forskerne	28
2.3.3. Forskningskommunikasjon i offentligheten.....	29
2.3.4. Ulike modeller for forskningsjournalistikk.....	30
3. Tidligere forskning.....	31
3.1. Forskning og forskere i nettaviser.....	31
3.2. Spørreundersøkelse om forholdet mellom forskere og journalister	31
3.3. Forholdet mellom forskere og journalister hos NRK på TV.....	32
3.4. Diskursanalyse av vitenskapelig formidling til folket.....	32
3.5. Kvantitativ innholdsanalyse fra Tyskland	32
3.6. Denne analysens plassering i forskningsfeltet.....	33

4. Metode	34
4.1. Forskningsdesign	34
4.2. Problemstilling og forskningsspørsmål	34
4.3. Materiale	35
4.3.1. Tidsrammer	37
4.4. Datainnsamling	38
4.5. Analysemetode	39
4.5.1. Kvantitativ innholdsanalyse	39
4.5.2. Kvalitativ tekstanalyse	40
4.5.3. Kritisk diskursanalyse som metode	41
4.5.4. Teoribasert analysemodell for diskursanalyse	42
5. Metodens kvalitet	43
5.1. Reliabilitet	43
5.2. Validitet	44
5.3. Etske refleksjoner	46
6. Analyse	48
6.1. Oversikt over enheter fra kvantitativ innholdsanalyse	48
6.2. Innhold	49
6.2.1. Overskrifter	49
6.2.2. Forskningstema	50
6.2.3. Uttalelser	51
6.2.4. Forskningen	54
6.3. Diskusjon av innhold	55
6.3.1. Overskrifter	55
6.3.2. Forskningstema	57
6.3.3. Uttalelser	59
6.3.4. Forskningen	60
6.3.5. Oppsummering av kjennetegn på innholdet i forskningsjournalistikken	61
6.4. Form	61
6.4.1. Nyhetsform	62
6.4.2. Lengde	62
6.4.3. Journalistene	63
6.4.5. Bruk av visuelle modaliteter	63
6.4.6. Faktabokser	65
6.4.7. Hyperlenker	65
6.4.7. Betalingsmur	65

6.5. Diskusjon av form.....	65
6.5.1. Nyhetsform	66
6.5.2. Lengde	66
6.5.3. Journalistene.....	67
6.5.4. Visuelle modaliteter	67
6.5.3. Faktabokser.....	69
6.5.4. Hyperlenker	69
6.5.4. Betalingsmur.....	69
6.6. Oppsummering av kjennetegn på formen i forskningsjournalistikken	70
6.7. Diskurs.....	71
6.7.1. Kvantitativ analyse av diskurs	71
6.7.2. Kvalitativ analyse av nyhetsmelding fra NRK.no.....	73
6.7.3. Kvalitativ analyse av nyhetsartikkel fra Klassekampen.no	75
6.7.4. Diskusjon.....	79
6.8. Oppsummering av kjennetegn på diskursen i forskningsjournalistikken	82
7. Oppsummering og konklusjon.....	83
7.1. Forslag til videre forskning	84
8. Litteraturliste	86
Vedlegg 1 - Kodebok.....	91
Vedlegg 2 – Tabeller	97
Vedlegg 3 – Tekster til kvalitativ tekstanalyse.....	102

1. Introduksjon og bakgrunn

Når man åpner nettaviser i dag, finner man ikke så sjelden overskrifter som begynner med «NY FORSKNING VISER [...]», eller «NY STUDIE MED OPPSIKTSVEKKENDE FUNN!». Pressen har som oppgave å holde befolkningen oppdatert på omverdenen og dette gjelder også på forskningsfronten. Egen erfaring med bruk av nettaviser og en forkjærlighet for populærvitenskap ga meg inspirasjon til å undersøke nyhetsmedienes rolle i forskningskommunikasjon.

Ekstra motivasjon for å velge dette som tema å skrive masteroppgave om, fikk jeg høsten 2022, da jeg tilbragte seks uker i praksis hos kommunikasjonsavdelingen ved Universitetet i Bergen. Der fikk jeg et innblikk i hvordan en forskningsinstitusjon formidler forskningen sin utad og det ga meg et nytt synspunkt på denne tematikken. Jeg fikk se hvordan forskerne og kommunikasjonsarbeidere jobber med å tilpasse forskningen sin for å nå mennesker utenfor sitt eget miljø. Jeg fikk se hvordan universitetet tok kontakt med pressen ved publisering av nye studier som kunne være av allmenn interesse, og det gjorde meg ekstra nysgjerrig på hvordan dette er fra redaksjonene sin side.

Basert på dette, har jeg kommet fram til følgende problemstilling som jeg ønsker å se nærmere på i denne oppgaven:

Hva kjennetegner fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?

Det jeg synes er mest spennende med denne problemstillingen er at den er tverrfaglig og jeg tror at denne oppgaven kan komme med interessante innspill både på det samfunnsfaglige- og det kommunikasjonsmessige planet.

Noe jeg synes er spesielt interessant når det kommer til forskningsjournalistikk er hvordan journalister kommuniserer et vitenskapelig budskap til alle slags mennesker. Dette er også noe av det jeg skal se på i denne analysen.

1.2. Forskningsspørsmål

Dette er en bred problemstilling som kan være fordelaktig å dele opp i flere forskningsspørsmål. Disse har jeg kommet fram til basert på problemstillingen, for å besvare den på en helhetlig måte.

Det første forskningsspørsmålet jeg ønsker å svare på er: «Hva kjennetegner innholdet i sakene som handler om forskning i de fem norske riksdekkende nyhetsmediene?». Her skal jeg bruke en kvantitativ innholdsanalyse for å forsøke å finne ut hva sakene består av. Blant annet vil jeg her se på hvilke forskningstema som blir tatt opp og hvem som får uttale seg i sakene.

Det andre forskningsspørsmålet skal ta for seg rammene for nyhetssakene. Dette er formulert slik: «Hva kjennetegner formen på sakene om forskning i de fem norske riksdekkende nyhetsmediene?» For å svare på dette spørsmålet skal jeg undersøke hvilke strukturer og tekstuelle mønstre som går igjen. Noe av det dette innebærer er å se på hvilke nyhetsformer som er brukt, lengden på de ulike tekstene og hvor mange journalister som er involvert.

Det siste forskningsspørsmålet skiller seg ut fordi denne undersøker det latente innholdet i nyhetssakene, ved å ta for seg tekstenes diskurs. Her har jeg lyst til å se på hvordan språket i slike saker kan være. Dette spørsmålet er «Hva kjennetegner diskursen i de fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?»

Jeg ønsker å se på dette spørsmålet både kvantitativt, med empiri hentet fra talldataen fra den kvantitative analysen, men også kvalitativt ved å velge ut to tekster til diskursanalyse. Jeg vil forsøke å finne ut hvilke av akademisk- og journalistisk diskurs som er mest fremtredende i nyhetssaker om forskning. Den kvantitative delen her viser et helhetlig bilde på forskningssakenes kobling til academia, mens den kvalitative delen viser eksempler på hvordan diskursen i forskningsjournalistikk kan se ut i praksis.

1.3. Avgrensninger

Det jeg ønsker å undersøke i denne analysen er altså nyhetssaker som handler eksplisitt om forskning. Dette er for å se på hvordan pressen tar for seg den journalistiske dekning av forskning. Forskere blir ofte brukt som ekspert-stemmer og kommentatorer ved enkelte nyheter, men dette faller utenom den forskningsjournalistikken jeg ønsker å se på her. Dette er fordi det ikke direkte tar for seg for eksempel nye studier, rapporter, avhandlinger eller undersøkelser.

Å ta for seg et større utvalg av nyhetsmedier hadde vært svært ressurskrevende. Derfor ble fem valgt ut til analyse. Disse er nettavisene til NRK, Dagbladet, Klassekampen og Vårt Land, samt sendingene til Dagsrevyen.

Den kvantitative analysen i oppgaven tar utgangspunkt i tekster av journalistisk sjanger som handler om forskning. Disse nyhetsmediene ble valgt for å få stor bredde og variasjon i enhetene. Disse journalistiske sakene er hentet fra et utvalg av nettaviser samt Dagsrevyen på NRK. Utvalget består av saker fra NRK.no, Dagbladet.no, Vårt Lands nettavis og Klassekampens nettavis. Sammensetningen av disse nyhetsmediene gir et bredt utvalg av politiske ståsted med politiske nøytrale og meningsbærende aviser, samt statelig og privateide aktører. Dagsrevyen representerer også et annet format enn nettavisene.

NRK.no og Dagbladet var henholdsvis Norges andre og tredje mest leste nettaviser i 2022, med 1,54 millioner og 1,36 millioner daglige lesere i fjerde kvartal av 2022 (Mediebedriftene, u.å.). De meningsbærende avisene Vårt Land og Klassekampen har langt færre daglige lesere. I samme periode hadde Vårt Land 24 612 daglige lesere på nett, mens klassekampen hadde 10 114 daglige lesere. En forskjell som det kan være vesentlig å legge merke til her er at både Vårt Land og Klassekampen har en større andel som leser papirutgaven av avisen, med 39 838 papiravis-lesere av Vårt Land og 109 347 papiravis-lesere av Klassekampen. NRK.no gir ikke ut papiravis og Dagbladet har 74 163 daglige lesere av papiravisen, noe som utgjør ca. 5 % av lesertallene deres.

Seertallene for Dagsrevyen ligger ikke tilgjengelig offentlig, men NRKs medieanalytiker opplyser om disse tallene over e-post. Dagsrevyens hadde i 2022 en *snittrating* på 524 000 per sending, dette inkluderer både kringkasting på TV og dem som har sett sendingene direkte på NRK TV, som er NRKs strømmetjeneste på internett (Ingebretsen, T. Personlig kommunikasjon, 15.05.2023).

1.4. Struktur

Oppgaven er inndelt etter en tradisjonell struktur hvor jeg først tar for meg det teoretiske rammeverket. Deretter følger en nøye gjennomgang av metode, hvor metodiske tilnærminger og valg er begrunnet. Analysen og drøftingen henger sammen og hvert forskningsspørsmål blir emne for diskusjon fortløpende, dette for at de ulike diskusjonene kan bygge på hverandre, og for å drøfte med analysen friskt i minne. I analysen blir hvert forskningsspørsmål gjort rede for hver for seg i den rekkefølge de er presentert i innledningen. Deretter følger en oppsummering og til slutt en konklusjon. Vedleggslisten er lagt til etter litteraturlisten og inneholder blant annet tabeller, kodebok og de to tekstene i diskursanalysen.

1.5. Definisjoner

Selv om de fleste fagbegrep blir gjennomgått i teorikapittelet er det noen definisjoner som burde være på plass fra starten av.

Begrepet *tekst* blir her brukt som det overordnede begrepet og brukes også om audiovisuelle modaliteter. Dersom det er snakk om skrift, blir dette spesifisert.

Ordet *sak* blir også brukt overordnet gjennom hele oppgaven og skiller ikke mellom de ulike nyhetsformene som artikkel eller kommentar, og heller ikke mellom de ulike formatene, som skrift og video.

Ordet *forskningsjournalist* blir her ikke brukt som en egen yrkesgruppe, men som dem driver med forskningsjournalistikk. Dette trenger ikke å være journalister som er spesialisert med forskning eller som kun arbeider med forskningsstoff.

NRK har flere tjenester og for å være tydelig i analysen, refererer jeg til NRKs nettavis som NRK.no, da dette er nettadressen. De andre nettavisene blir referert til som avisens fullstendige navn, men det er altså nettavisen jeg sikter til om ikke annet er spesifisert i teksten.

2. Teori

Det teoretiske bakteppet for denne oppgaven kan sies å være tredelt. Til å begynne med er det hensiktsmessig å drøfte pressen og dens samfunnsoppdrag. Dette er for å forstå hva som er viktig å se på når det kommer til å forske på journalistikk. Denne delen skal diskutere begrepene offentlighet og demokrati og hvordan disse henger sammen. Deretter skal denne delen også ta for seg pressens rolle i denne offentligheten, og til slutt i denne første delen skal jeg se nærmere på de fem nyhetsmediene som er del av analysen. Alt dette forteller noe om konteksten rundt tekstene, men også om pressens oppgaver.

Deretter skal jeg komme inn på sjanger- og diskursteori. Her vil jeg se på hva som skiller *sjanger* og *diskurs*. Dessuten skal jeg her gå gjennom ulike sjangerkonvensjoner for journalistikk og for akademia, samt kjennetrekke ved diskurs i både journalistikk og akademia. Dette skal i stor del brukes i analysen hvor jeg ønsker å se på hva som kjennetegner diskursen i forskningsjournalistikk. Mange av variablene i den kvantitative innholdsanalysen baserer seg også på deler av denne teorien.

Til slutt i teorikapittelet skal jeg på hvordan forskere og journalister forholder seg til forskningsjournalistikk, men også hvordan samfunnet ellers stiller seg til det. Denne delen av teorikapittelet er basert delvis på teoretiske perspektiver, men også på tidligere forskning på feltet.

2.1. Pressens rolle i samfunnet

2.1.1. Demokrati og offentlighet

Begrepene *demokrati* og *offentlighet* henger tett sammen. I norsk lov og praksis, regnes *offentlighetsprinsippet* som et grunnleggende demokratisk prinsipp. Dette er slått fast i Offentleglova § 1 (Offentleglova, 2006, § 1). Denne loven har som formål å sikre innsyn i offentlige beslutninger og å styrke ytringsfriheten, demokratiet, rettsikkerhet, tillitt til offentligheten og kontroll for allmennheten. Offentleglova gir alle rett til innsyn i offentlige dokumenter og informasjon, så lenge det ikke går på bekostning av en tredjepart. Offentlighetsprinsippet tydeliggjør hvilken rolle offentligheten har i et demokrati. Uten offentliglova ville ikke folket hatt kontroll over hva de folkevalgte foretar seg i en maktposisjon. Dette gjør at regjeringen blir holdt til ansvar og at velgerne får den informasjonen de trenger for å gjennomføre et opplyst valg.

Hannah Arendt, Jürgen Habermas og Karl-Otto Apel er teoretikere som snakker mye om offentlighet og debatt. Deres syn på dette skal jeg se nærmere på i denne delen.

2.1.2. Arendts syn på offentlighet

Hannah Arendt (1996) skiller mellom den offentlig og den private sfæren. Hun snakker om at det som er irrelevant for offentligheten blir en privatsak. Arendt snakker om *offentlighet* på to ulike måter. Den ene definisjonen hennes går på at det offentlige rom skiller seg fra det private, og det som ikke passer seg i det offentlige automatisk blir til en privatsak. Den andre måten hun definerer offentlighet på er som det vi har til felles, det som utspiller seg mellom mennesker og som er «produsert» av mennesker (Arendt, 1996, s. 63-65).

2.1.3. Praktisk diskurs

De tyske filosofene Karl-Otto Apel og Jürgen Habermas tar for seg samtale- og diskursetikk og tenker på hvordan man kan sørge for en rasjonell offentlig debatt. Carson og Kosberg (2022) sammenfatter Habermas og Apels kjennetegn på en praktisk offentlig diskurs ved fire idealer: 1) Samtalen foregår i full offentlighet, 2) alle har like stor rett til å delta i samtalen, 3) samtalen foregår frivillig og 4) alle er enige om at det beste argumentet i samtalen blir utslagsgivende (Carson & Kosberg, 2022, s.111 – 112 ; Habermas, 1996, s.100 - 102).

Disse kriteriene er det diskursetikken mener at utgjør et ideal for offentlig diskusjon, men i realiteten er dette urealistisk å oppnå. Likevel kan man forsøke å bruke disse som en rettesnor for den offentlige samtalen. Når det kommer til forskningsjournalistikk, kan man spesielt ta utgangspunkt i de to første kriteriene for denne ideelle samtale-situasjonen.

Journalistikk har som samfunnsoppdrag å holde befolkningen informert, og på den måten bringer de samtalen om forskning ut i offentligheten og på dagsordenen. Når det kommer til det andre kriteriet, kan man si at dersom alle skal ha rett til å delta i en samtale, burde de også ha rett til å være opplyst nok til å delta. Dersom man tar utgangspunkt i debatt rundt vaksiner, er det viktig at de som uttaler seg er opplyst om vaksineforskning. Man kan dermed i dette tilfellet si at pressen må skrive om vaksineforskning for å gi befolkningen grunnlag for det andre kriteriet.

2.1.4. Pressens rolle

Pressen spiller en sentral rolle i det norske demokratiet og dette er ettertrykkelig bemerket i både Vær Varsom-plakaten (2021) og *Grunnlovens* § 100, som beskytter ytringsfrihet og

trykkefrihet (Grunnloven, 1814, § 100). Pressens samfunnsrolle blir grundig gjennomgått i Vær Varsom-plakaten og punkt 1.1. i plakaten viser til at en fri og uavhengig presse er blant det viktigste i et demokrati (Pressens Faglige Utvalg, 2021, punkt 1.1.).

Pressens samfunnsrolle

1.1. Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati. En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i demokratiske samfunn.

1.2. Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk.

1.3. Pressen skal verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet. Den kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, fri informasjonsformidling og fri adgang til kildene. Avtaler om eksklusiv formidling av arrangementer skal ikke være til hinder for fri nyhetsformidling.

1.4. Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens plikt å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle.

1.5. Det er pressens oppgave å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige myndigheter og institusjoner, private foretak eller andre.

(Pressens Faglige Utvalg, 2021).

Punkt 1.3. peker på offentlighetsprinsippet og hvordan pressen skal drive med fri informasjonsformidling, mens 1.4. forteller at det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet. Dette kan sees i sammenheng med Habermas og Arendts offentlighetsbegreper. Her ser man at pressen skal ta på seg et særlig ansvar for å verne om og opprettholde det offentlige rom. Dette kan man knytte opp mot Habermas og Apels ideale for en praktisk offentlig diskurs og si at det er del av pressens oppgave å strebe etter å oppnå et slikt ideal.

Punkt 1.2. tar for seg at pressen har som oppgave å drive med informasjonsformidling, og at den har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk. Informasjonsformidlingen som en viktig del av pressens oppgave, inkluderer blant annet forskning. Her kommer det altså tydelig fram at journalistikken har en viktig rolle også når det kommer til forskning. Forskningsjournalistikk kommer jeg tilbake til litt senere, før det vil jeg se nærmere på de fem nyhetsmediene analyseenhetene i denne undersøkelsen er hentet fra.

2.1.5. Nyhetsmediene i analysen

De meningsbærende avisene har ulike verdier enn de mer tabloide avisene slik som Dagbladet eller NRKs nettavis, som skal være verdinøytral. Klassekampen skriver på sine sider følgende om hva Klassekampen skal være:

«Klassekampens formål er å gi ut en avis som driver en seriøs, kritisk journalistikk, med allsidige, politiske og økonomiske avsløringer av alle former for utbytting, undertrykking og miljøødeleggelser, og inspirere og bidra til ideologisk kritikk, organisering og politisk kamp mot slike forhold utfra et revolusjonært, sosialistisk grunnsyn.» (Klassekampen, u.å.)

Også Vårt Land beskriver verdiene sine på deres nettside: «Vårt Land er en kristelig dagsavis med et verdigrunnlag bygget på en kristen etikk.» (Vårt Land, 2023).

Utfra disse eksplisitte kjerneverdiene til nyhetsmediene, kan man anta at dette vil farge innholdet deres. Dermed er dette viktig å vite om mediene før man skal se nærmere på innholdet dem produserer.

Både Klassekampen og Vårt Lands nettaviser har abonnementsordning med fast månedspris på henholdsvis 390 kr i måneden og 260 kr i måneden for å få tilgang på det digitale innholdet. Dagbladet kaller sin ordning for Dagbladet Pluss. Dersom man kjøper Dagbladet Pluss-abonnement for 99 kr i måneden får man tilgang til et større utvalg saker enn om man ikke har et slikt abonnement. (Klassekampen, u.å. ; Vårt Land, u.å ; Dagbladet, u.å.). Det er andre priser dersom man også ønsker papiravisene til disse nyhetsmediene.

Fordi NRK er et statseid mediehus, og har blant Norges største nettaviser, har de sitt eget samfunnsoppdrag og kommer med sine egne retningslinjer (NRK, 2023). Disse retningslinjene er uttrykt i det dem kaller for NRK-plakaten. Paragraf 12 og 13 i NRK-plakaten er spesielt aktuelle å se på i sammenheng med denne undersøkelsen. Paragraf 12 sier at «NRK skal ha som formål å oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet.» Dette forteller oss noe om NRKs verdisyn og hva som er viktig i deres formidling.

Paragraf 13 i NRK-plakaten tar stilling til ytringsfrihet og demokrati:

«§ 13 NRK skal ivareta ytringsfrihet og ytringsvilkår for borgerne. NRK skal være redaksjonelt uavhengig og være balansert over tid. NRK skal bidra til å fremme den offentlige samtalen og medvirke til at hele befolkningen får tilstrekkelig informasjon til å kunne være aktivt med i demokratiske prosesser.» (NRK, 2023).

Fordi NRK har denne unike rollen, er det spennende å se på deres forskningsjournalistikk. Det er også interessant at NRK som mediehus, også har Dagsrevyen som er i TV-format.

TV-formatet til Dagsrevyen setter noen begrensninger for sammenligning mellom denne og de andre nyhetsmediene. Dette er fordi TV-formatet og nettavis-formatet har ulike modalaffordans (Skovholt & Veum, 2014, s 30 – 31). Dette handler om hvilke muligheter og begrensninger ulike modaliteter har til å uttrykke mening. En modalitet er en form å uttrykke mening på, dette kan være skrift, tale, bilde, musikk osv. (Skovholt & Veum, 2014, s. 30 - 31.). For eksempel har ikke TV-formatet mulighet til å interagere med seeren ved å la dem klikke på hyperlenker for å velge hva de er interessert i å lese om.

Dagbladet er en av Norges største nettaviser og har tabloidformat. I likhet med mange andre nettaviser har Dagbladet noe innhold som er gratis å lese og noe som er Dagbladet pluss-saker. Pluss-sakene får man lest med abonnement. Dagbladet tilføyer innholdsanalysen et mer tabloid nyhetsmedia som er blant Norges mest leste (Mediebedriftene, u.å.).

At avisen er tabloid har i utgangspunktet handlet om hvilket format papiravisen er trykket på, men ordet har utviklet seg til den betydningen det ofte har i dag. Disse avisene har tradisjonelt sett hatt et mindre format på papirutgaven sin fordi de tjente penger på å selge eksemplarer fra butikkhylla, heller enn abonnementer. Dermed kom inntekten fra salg heller enn reklame og avisene kunne være mindre fordi det ikke var reklame i dem. Derfor måtte avisene gjøre det de kunne for å få solgt eksemplarer, og sensasjonelle saker er et kjennetegn på tabloide aviser slik vi kjenner det i dag (Smith-Meyer, T. 2020).

2.2. Sjanger og diskurs

Sjanger- og diskursteori gir et utgangspunkt for den beskrivende kvantitative innholdsanalysen. Samtidig gir den et grunnlag for kritisk diskursanalyse av enkelte av tekstene fra populasjonen. Fordi denne delen av teorien er en så stor del av analysen, blir dette lagt stor vekt på i teorikapittelet.

2.2.1. Sjanger

Skillet mellom begrepene *sjanger* og *diskurs* kan være forvirrende fordi begge legger føringer for språket. Her skal jeg ta for meg hva hvert av disse begrepene innebærer, fordi det er viktig å kunne skille mellom dette i en analyse hvor begge deler spiller en viktig rolle.

En av de mest grunnleggende sjangerteoriene er fra Carolyn Millers *Genre as a Social Action* fra 1984. Her beskriver hun hvordan sjangre er noe som oppstår gjennom mønstre som blir gjentatt i visse situasjoner og som skaper noen typiske trekk (Miller, 1984, s. 163).

Handgaard et al. (2013) tar også for seg journalistiske sjangre. Her diskuteres ulike måter å dele opp sjangre på. Handgaard et al. beskriver sjangre som at det er noe vi kjenner igjen gjennom måten vi får presentert en tekst på. For eksempel kan man kjenne igjen formatet i form av tonefall eller setningsoppbygging ved nyhetsreportasjer (Handgaard et al., 2013, s. 244 – 246).

Professor ved institutt for journalistikk og mediefag ved Høgskolen i Oslo og Akershus, Thore Roksvold (1997), definerer sjanger som en *formidlingskode* som er bygd opp av retorikkens *inventio*, *dispositio* og *elocutio*. Altså mener han at en sjanger bestemmes utfra en teksts oppbygging, språklig stil og fortellerteknikk (Roksvold, 1997, s. 9 - 10). Han sorterer også ulike sjangre inn i ulike journalistiske kategorier. Han mener at hovedsjangrene innen nyhetsjournalistikk er nyhetsmeldinger, notiser og reportasjer. Lederinnlegg, kommentarer, anmeldelser, kåseri og kronikk er hovedsjangrene innenfor kommentarjournalistikken, og reportasjer, portretter og kåseri er hovedsjangrene i pregjournalistikken.

Roksvolds *formidlingskode* kan sammenlignes med Allerns (2001) *medierammer*. Allern snakker om tolkningsrammer og hvordan journalistikken har egne tolkningsrammer som han kaller for *medierammer*. Medierammer er gjentatte mønstre av tolkning og presentasjon, synliggjøring og neglisjering som brukes for å vurdere store mengder med informasjon og presentere det journalistisk (Allern, 2001, s.68). Dette hevder han at gjør en enkeltstående begivenhet mer forståelig fordi den inngår i et mønster vi kjenner igjen og dermed blir nyheten også mer gjenkjennelig.

Den største forskjellen på Allern og Roksvold er at sistnevnte kommer med ett ekstra kriterium for å plassere en tekst i en sjanger. Han mener at det ikke er nok å bare se på retorikk eller format, men også på tekstens formål. Dersom en tekst er formatert som en nyhetsreportasje, men ikke har som formål å formidle en nyhet, passer den ikke under

sjangeren til en nyhetsreportasje (Handgaard et al. 2013, s. 245). Eksempler på dette kan være dersom reklame benytter seg av journalistiske sjangertrekk.

Miller, Roksvold og Allern ser på sjanger-begrepet på ulike måter, ved å tillegge det ulike meninger. Disse beskrivelsene av sjanger gir oss et unikt perspektiv på hvordan man burde tolke sjanger-begrepet og hvordan man kategoriserer hver enkelt sjanger. Sjanger som sosial handling, formidlingskoder eller medierammer er alle måter å forsøke å gjøre det vage sjangerbegrepet håndgripelig. Hovedpoenget til alle tre er at tekstkonvensjoner gir leseren og journalisten en felles forståelse av hvordan tekster skal tolkes.

2.2.2. Diskurs

Begrepet *diskurs* kommer fra den franske filosofen Michel Foucault, han omtaler det som en samling av ytringer (sitert i Fairclough, 2003, s.123). Diskurs er tett knyttet til sosialkonstruksjonismen ettersom det handler om at hvordan man uttrykker seg kan påvirke hvordan man oppfatter verden (Fairclough, 2003, s. 8). Norman Fairclough har videreutviklet begrepet og bruker det i kritisk sammenheng. Han definerer diskurs som «ulike måter å representere deler av verden på» og forteller at «ulike diskurser er ulike perspektiver på verden, og de er tilknyttet til de forskjellige forholdene folk har til verden, som igjen henger sammen med deres posisjon i verden, deres sosiale og personlige identitet og deres sosiale forhold til andre mennesker.» (Fairclough, 2003, s. 124, fritt oversatt). Slik forklarer han hvordan diskurs henger sammen med hvert individs eget utgangspunkt. Måten man omtaler en gjenstand påvirker hvilket syn man har til den. Diskursen blir opprettholdt når man bruker den og kan også påvirke andres oppfatninger. Dette er også denne definisjonen jeg bruker i denne oppgaven. Fairclough snakker om hvordan det ligger makt i diskurser og at man derfor må være kritiske til hvordan de blir brukt (Fairclough, 1992, s. 49 – 51).

Kritisk diskursanalyse forsøker å avdekke maktforhold i tekster ved å se på hva som er formidlet som underforstått, *presupposisjoner*. Dessuten vil man se på ordvalg og på elementer i teksten som kunne vært annerledes for å forsøke å forstå hvorfor den er formulert som den er (Fairclough, 2003, s. 121 – 163).

I tekstanalysen i denne oppgaven, ønsker jeg å se på hvordan akademisk- og journalistisk diskurs kommer til uttrykk i journalistiske tekster om forskning. Da ser jeg på det som skiller

akademisk diskurs fra journalistisk diskurs og ser etter disse trekkene i nyhetssakene. Makten forskere kan ha over journalister i nyhetssakene, er det som gjør dette til en kritisk diskursanalyse. Denne «maktkampen» om å styre narrativet i nyhetssakene kan komme til uttrykk gjennom bruk av diskurser.

Forskere ønsker å være presise og bruke fagbegreper, men dette kolliderer med journalistenes oppgave. Denne problemstillingen tar også Ottosen (1987) for seg i sin forskning på forholdet mellom forskere og journalister.

I denne kritiske diskursanalysen vil jeg se på hvilke diskurser som preger nyhetssakene. Dette er det Jørgensen og Phillips (2000, s. 13) ville kalt en *diskursiv kamp*. Dette er når diskurser kjemper mot hverandre i forsøk på å bli den standard måten å omtale noe på, eller *hegemoni*. I denne analysen skal jeg ta utgangspunkt i at det er en slik diskursiv kamp i forskningsjournalistikken, hvor akademisk diskurs og journalistisk diskurs møtes. Dette tar også Hornmoen (2003, s. 16) til dels for seg i sin doktoravhandling.

2.2.3. Journalistiske sjangertrekk

Som teoretikerne overfor beskriver, blir sjangre til over tid og gjennom bruk. Etter hvert blir ulike sjangerkonvensjoner skapt på grunn av gjentakende bruk i like situasjoner.

Vestad og Alme (2002) tar for seg de vanligste journalistiske sjangrene. De definerer sjanger som måten en tekst er utformet på, en spesiell stil eller et format som samler visse typer tekster (Vestad og Alme, 2002, s. 58 - 60). Sjangrene setter grenser for hvordan emner blir tatt opp og hvordan publikum oppfatter budskapet.

Blant annet diskuterer de hvordan sjangerkonvensjonene for en nyhetssak innebærer en forventning om at journalisten begynner med å skrive om hovedpoengene i saken og at journalisten ikke selv er til stede i teksten med «jeg», men holder saken objektiv. I Feature-reportasjer, kan derimot journalister være mer personlig og til stede. Videre går Vestad og Alme (2002) gjennom ulike nyhetssjangre på en forseggjort måte og her inkluderes deres definisjoner på noen av de sjangrene som er mest relevant for denne oppgaven.

Notis/nyhetsmelding: Kort nyhetsmelding med grunnleggende informasjon om en nyhet eller en opplysning. Her står informasjonen tett og er som oftest skrevet uten direkte sitater. Notisene har vanligvis en kort tittel, ingen ingress og uten journalistens navn (Vestad & Alme, 2002, s.60).

Nyhetsartikkel: Tar for seg et avgrenset tema som formidles på en korrekt og saklig måte. Nyhetsartikler har som hovedregel tittel, ingress og mellomtitler. Dessuten har disse ofte bilder eller illustrasjoner og journalistens byline med bilde og navn på journalisten. (Vestad & Alme, 2002, s.61).

Faktaboks: En ramme med vesentlige detaljer er listet opp. Gir leseren oversikt. Dersom det er en sak som har vært i media tidligere kan en slik boks ofte inneholde bakgrunnsopplysninger (Vestad & Alme, 2002, s. 66).

Feature-reportasje: Skildring av et emne slik at leseren kjenner på en opplevelse ved å lese den. Journalisten må være personlig og la seg rive med i det han skal formidle. Feature-reportasjen kan handle om et bredt utvalg av emner og journalisten kan ta i bruk alle mulige virkemidler. Her kan journalisten velge i hvilken grad han eller hun vil være synlig i saken. (Vestad & Alme, 2002, s.71 - 72)

Selv om disse sjangerkonvensjonene beskriver ulike nyhetssjangre, er ikke disse fastlåst. Sjangerkonvensjonene er konstant i utvikling og det skapes stadig nye sjangre. Dermed kan ikke dette sees på som en fasit på hvordan man skal kategorisere de ulike sjangrene. Man kan dessuten også bevisst bryte med sjangerkonvensjonene som et virkemiddel, for eksempel i skjønnlitteratur eller ved parodier som ønsker å forvirre leseren.

Et av de mest kjente sjangertrekkene i journalistikken er den «omvendte pyramiden». Denne går ut på at nyhetssaker ofte dekker det viktigste i en sak først og forteller om nyheten med synkende viktighet utover i teksten. Likevel forteller Allern (2018) om hvordan dette kan variere fra nyhetsmedia til nyhetsmedia. Han forteller at man også kan utforme nyhetssaker som en *nyhetsfortelling*. Da har saken en annen struktur hvor den presenterer nyhetssaken som en fortelling hvor journalisten ikke følger den omvendte pyramide (Allern, 2018, s. 91 – 92).

Handgaard et al. (2013) drøfter journalistiske overskrifter. Etersom overskriften i en nyhetssak er det første man ser, kan denne være avgjørende for om man leser artikkelen i sin helhet eller ikke. Handgaard et al. forteller om to hovedtyper av overskrifter; gåtepregede eller konkluderende (Handgaard et al., 2013, s. 273). En gåtepreget overskrift til en nyhetssak kan forsøke å lokke leseren inn med å ikke gi all informasjonen, men vekke leserens

nysgjerrighet. Med en konkluderende overskrift får leseren hovedpoenget i saken gjennom overskriften (Handgaard et al., 2013, s.273).

Med denne teorien rundt journalistiske sjangre, har vi en bakgrunn for analysen. Teorien skaper en antagelse om hvordan en journalistisk sak ser ut og det skal jeg også ta opp i drøftingen av analysen.

2.2.4. Journalistisk diskurs

Hågvar (2007) tar stilling til om det finnes en egen journalistisk diskurs. Journalister er nødt til å forholde seg til mange ulike diskurser fordi de skriver saker på ulike felt og med ulike ideologier. Samtidig peker han på at de ulike redaksjonene vil ha sine egne diskurser. Han kommenterer for eksempel at Dagbladet vil ha en forbrukerorientert diskurs (Hågvar, 2007, s. 21 – 22).

Også Ottosen (2004, s. 50 – 53) tar opp ulike syn på journalistisk diskurs. Han ser blant annet på Mikhail Bakhtins språkforståelse om at ingen kommunikasjon kan forstås kun i lys av seg selv. Med dette mener han altså at tekster blir påvirket av hverandre. Dermed kan heller ikke journalistiske tekster være nøytrale. Hornmoens doktorgradsavhandling (2003) undersøker nettopp journalistikkens diskurs. Han snakker om hvordan journalistikk ofte blir omtalt som objektiv, men som kritisk diskursanalyse forteller oss, er ingen tekst objektiv i sin kontekst. Hornmoen sier at «Journalister konstruerer sine fortellinger blant annet med grunnlag i egne verdier og syn og grunnlag i yrkets profesjonelle normer. Samtidig er journalister preget av bidragene til en lang rekke kilder, som slik får innflytelse over journalistikkens realitetsbeskrivelser» (Hornmoen, 2003, s. 23). Her mener han altså at en journalists erfaring, samt normer på arbeidsplassen kan styre diskursen i de journalistiske sakene.

2.2.5. Akademiske sjangertrekk

Når man skal se på journalistikk og forskning, er det også viktig å vite noe om akademiske sjangre. Ved å se på akademisk skriving kan man lettere kjenne igjen om dette skinner gjennom til journalistikken ved forskningsjournalistikk. Akademisk skriving består av flere ulike sjangre, blant annet avhandlinger, rapporter, artikler eller formidlingstekster. Selv om dette er ulike formater, har som regel akademiske fagtekster samme formål; å dokumentere og

formidle vitenskapelige studier. Dermed er det en del faste rammer rundt hvordan dette blir gjort.

Skovholt og Veum (2014) kommenterer på en vesentlig forskjell mellom fagartikler og f.eks. journalistiske saker. Det er at strukturen i fagartikler som regel følger IMRaD-strukturen. Dette er et akronym som står for «Introduction, Method, Results and Discussion». Dette er en standard måte å skrive fagartikler på og det lønner seg å forstå denne for å kunne finne fram til de viktige poengene og for å ordentlig forstå sammenhengen i artikkelen (Skovholt & Veum, 2014, s. 142).

Kristiansen og Spilde understreker viktigheten av at forskningsjournalister gjør en innsats for å forstå hva saken handler om (2014, s. 109). Forskere formulerer seg ofte med et tungt språk som ikke mange forstår om man siterer ordrett.

2.2.6. Akademisk diskurs

Det kan være vanskelig å si at forskning generelt har en egen diskurs, fordi de ulike disiplinene har ulike fagbegreper og tradisjoner. For eksempel kan man forestille seg at diskursen innenfor medisinsk forskning er en annen enn den innenfor samfunnsvitenskapelig forskning, ikke minst er det et varierende fagbegreper, men det kan også være utviklet ulike kulturer. Det alle de ulike feltene likevel må forholde seg til er akademisk skriving.

Hornmoen (1999, s. 153 – 163) peker på forskjeller mellom forskeres språk og allment dagligdags språk. Blant annet forteller han hvordan samme ord kan ha ulike betydning i dagligtale og i vitenskapelige avhandlinger. Et eksempel han viser til er blant annet ordet «reduksjon», som på dagligtale betyr at noe blir mindre, mens innenfor kjemi som fagfelt er det samme ordet et fagbegrep som betyr *opptak av elektroner* (Hornmoen, 1999, s. 159 – 160).

Ken Hyland (2011) tar for seg akademisk diskurs og enkelte kjennetegn på den. Han snakker blant annet om noen konkrete ord som ulike fagdisipliner bruker, men han ser også på forskjellen mellom forskningsartikler og fagbøker. Her peker Hyland på at forfattere av forskningsartikler refererer til seg selv mer enn dem gjør i fagbøker, samtidig som de er mer tvetydig. Dette mener han at er fordi forskerne er forsiktig i å påstå noe, men vil også ha

personlig annerkjennelse for arbeidet. Hyland sier også at fagbøkene bruker flere konjunksjoner. Fagbøkene tar ikke for gitt at leseren er godt kjent med temaet og bruker flere konjunksjoner for å forklare sammenhenger for leseren.

Forskningsartiklene referer oftere til andre kilder enn det lærebøkene gjør. Fagbøker presenterer ting mer som fakta enn det forskningsartiklene gjør og bruker ikke alltid referanser (Hyland, 2011, s. 180 - 181). Kristiansen og Spilde (2015, s. 30 – 31) forteller at det samme gjelder for journalistikken. De hevder at «ingen norske medier har konsekvent flerkildejournalistikk om forskning i dag».

Martin og Veel har samlet ulike syn på akademisk diskurs, eller «discourses of sciences» og tar her for seg hva slik diskurs kan bestå av (1998, s. 3 – 31). Her diskuterer dem blant annet om slik diskurs er i bruk fordi det er funksjonelt eller om det handler om status, men argumenterer til slutt for at det i så fall er en latent funksjon.

Både Hornmoen (1999, s.19-20) og Ottosen (2004, s. 101-102) poengterer at det er en «kollisjon» mellom den akademiske- og journalistiske skrivetradisjonen.

Ottosens modell nedenfor er utarbeidet utfra en spørreundersøkelse som inkluderte forskere og journalister (Ottosen, 2004, s. 260). Her viser han akademikers tilnærming til virkeligheten opp mot massemedienes når det kommer til forskningskommunikasjon.

	Vitenskap	Massemedier
Perspektiv:	Vitenskapelig	Politisk (aktuelt)
Interesseorientering:	Generelt og verifiserbart	Unikt/uvanlig
Tidshorisont:	Lang	Kort
Analysenivå:	Tematisk avgrenset	Generell tilnærming – geografisk nedslag viktigere enn tema
Forståelsesramme:	Multikausalitet	Monokausalitet
Språk:	Spesialisert	Enkelt og klart

Figur 1: Modell for å beskrive mediernes og vitenskapens ulike tilnærminger til virkeligheten. (Ottosen, 2004, s. 101)

Tabellen viser undersøkelsens resultat om hvilke oppfatninger akademikere og journalister har om hva som er viktig ved forskningskommunikasjon.

I tradisjonell journalistikk er det i hovedsak fem kriterier journalister bruker for å se om en sak kan bli en god nyhetssak. Disse blir ofte forkortet som VISAK; vesentlighet, identifikasjon, sensasjon, aktualitet og konflikt (Handgaard et al. 2013, s. 43 – 58).

I boka *Forskningsjournalistikk: ei innføring* undersøker Kristiansen og Spilde (2015, s. 83-88) hvordan disse nyhetskriteriene gjelder for forskningsjournalistikk. De bruker andre begreper når de ser på kriteriene til forskningsjournalistikk. Disse er *nytt, aktuelt, vesentlig, konflikt, nærhet* og *sensasjon*. Disse har de diskutert i forhold til forskningsjournalistikken. Det første kriteriet deres; *nytt*, passer også inn i det Ottosen snakker om i figur 1. Her snakker de om hvordan journalister som regel jobber med ferske hendelser, mens forskere har en lengre tidshorisont. Om forskning er *aktuell* handler heller ikke bare om den er helt ny, men forskningsartikler kan være aktuelle på ulike tidspunkt avhengig av hva som er på dagsordenen. Man kan gjerne finne fram forskning fra årevis tilbake dersom det samme temaet er aktuelt. Om noe er *vesentlig* regnes som det viktigste kriteriet for at noe kan bli en nyhetssak og at noe er vesentlig betyr at det angår alle fordi det har stor betydning i samfunnet (Handgaard et al. 2013, s. 44 – 50). Kristiansen og Spilde (2015, s. 85) snakker om hvordan journalister og forskere kan ha ulikt syn på hva som er vesentlig. Nye funn innenfor grunnforskning i fysikk kan ha stor betydning for forskningsmiljøet, men ikke ha noen umiddelbar påvirkning eller konsekvens for den øvrige befolkningen. Når det kommer til *konflikt*, kan det være mange ulike konflikter journalister dekker, fra krig til krangel i kommunestyret. Forskningsjournalister har også mye å ta av da det finnes mye uenighet innenfor ulike fagmiljøer, for eksempel rundt klima og miljø eller vaksinerings (Kristiansen & Spilde, 2015, s. 86 – 87). Kriteriet *nærhet* kobler Kristiansen og Spilde til *identifikasjon*, dette handler altså om hvorvidt leseren kjenner på en tilknytning til saken, i forskningssammenheng gjelder dette som regel med geografisk nærhet til forskningen. Dette er igjen det samme som man ser i Ottosens tabell. En annen kobling til Ottosen er hvor Kristiansen og Spilde snakker om *sensasjon* som nyhetskriterium, her ønsker gjerne forskerne å være verifiserbare og uttale seg på generelt grunnlag, mens journalister vet at et «oppsiktsvekkende» forskningsresultat er en «god sak» (Ottosen, 2004, s.101 – 102).

2.2.7. Rekontekstualisering

Selv om akademia og journalistikk har to ulike måter å skrive på, kan man altså finne begge i samme tekst. Fairclough snakker om hvordan ulike diskurser kan gli inn i hverandre (2003, s. 222 ; Skrede, 2017, s. 54 - 55). Ved *rekontekstualisering* blir en diskurs hentet inn i en annen

og kan skape en hybrid diskurs. Del av dette kan være å omformulere fagbegreper slik at det skal gi mening i en annen kontekst (Lemke, J., 1998, s. 84).

Boka «Journalism, Science and Society» (Bauer & Bucchi [red.] 2007) består av ulike syn på forskningsjournalistikk fra britiske og italienske forskningsjournalister. I denne deler Tim Radford (2007, s. 95 – 99) sitt syn på forskningsjournalistikk. Han snakker om hvordan det kan være vanskelig for forskningsjournalister å få nyhetssaker om forskning til å fenge leseren på grunn av fagspråk.

2.3. Forskningskommunikasjon; formidling eller journalistikk?

Det mest etablerte begrepet for kommunikasjon av forskning er *forskningsformidling* (Farbrot, 2013, s.17). Dette er et begrep som ofte er brukt av forskere og forskningsinstitusjoner om å informere omverden om deres forskningsresultater. Slik formidling blir ofte sett på som en enveis-kommunikasjon hvor forskerne forteller allmennheten om hva de har funnet ut. Målet for forskningsformidling er læring og opplysning.

Forskningsjournalistikk handler om journalistisk dekning av forskning i pressen og skal i utgangspunktet være kritisk og utforskende på lik linje med annen journalistikk. Men man finner også mye forskningsformidling gjennom aviser og journalistiske kanaler. Begrepene forskningsformidling og forskningsjournalistikk skiller seg i utgangspunktet tydelig fra hverandre, men et viktig spørsmål er hvilken av disse som er journalisters oppgave.

Flere av dem som forsker på forskningsjournalistikk markerer kloningen av sauen Dolly i 1997 som en det som satte fart på interessen rundt naturvitenskapelig og medisinsk forskning (Carra, 2007, s. 101 ; Elmer et al, 2008, s. 878) Disse forskerne forteller at andelen forskningsjournalistikk har økt siden da.

Videre skal jeg se nærmere på ulike holdninger til forskningsjournalistikk og hvilken rolle forskningsjournalister har overfor leseren.

2.3.1. Kritisk forskningsjournalistikk

Som jeg nå har sett på skiller forskningsjournalistikk seg fra forskningsformidling ved at den skal være kritisk og undersøkende i motsetning til å være en budbringer for forskerne. Det er likevel ulike syn på hvor kritisk slik journalistikk burde være og hvordan en journalist burde gå fram for å dekke forskningsnyheter.

Kristiansen og Spildes er journalister hos Forskning.no og har skrevet boka *Forskningsjournalistikk: en innføring* (2015). Den er rettet mot journalister som driver med forskningsjournalistikk og den går gjennom hvordan man som journalist burde gå fram i møte med forskere som kilder, hvordan være kritisk også til forskningsnyheter, hvilket språk man skal bruke i tekster osv.

Kristiansen & Spilde skiller mellom dem som skriver *om* forskningen og dem som skriver *for* forskningen. De mener at en forskningsjournalist er en som skriver om forskning for lesere uten å være forskernes budbringer. Videre mener de at å skrive *for* forskningen passer i rollen til en kommunikasjonsmedarbeider eller formidler (2015, s.12).

Hornmoen (1999) drøfter også forskjellen mellom forskningsformidling og forskningsjournalistikk. Han mener at forskningsformidling som det som blir formidlet gjennom skoleverket, biblioteker og universitetsmuseer og handler om kommunikasjon av forskning til brukere av forskningen, til andre forskere og til publikum. For at massemediene kan brukes som kanal for å få fram forskning, mener han at den må da ha en journalistisk sjanger hvor journalistene må stille kritiske spørsmål og ikke bare viderefremme forskerens budskap ukritisk (Hornmoen, 1999, s. 15). Her drøfter også Hornmoen at det er en fare for at journalister ønsker å formidle kunnskap fra en «forskerelite» til en «lite opplyst allmennhet». Dette er en uheldig utførelse av forskningsjournalistikk-jobben, ettersom en økende andel av befolkningen har akademisk utdanning (Hornmoen, 1999, s.16).

Nölin (1991, s. 17) poengterer at et problem med forskning ofte ikke blir sett på med et kritisk blikk fra andre enn forskere på samme felt. Nölin sier at «Ingen sektor av ett samhälle bör ha en sådan upphöjd position, speciellt inte om man har monopol på att producera legitimerat «sann» kunnskap». Med dette mener han at forskere tradisjonelt sett har hatt en høy status i samfunnet og ofte blir oppfattet som politisk nøytrale og objektive. Dette mener han og Hornmoen (1999, s. 15 - 17) at er en naiv oppfatning av forskere, og at man burde stille høyere krav til at forskningsjournalister er mer kritiske i dekningsen sin. På denne måten kan

man bringe forskerne og allmennheten nærmere hverandre og motvirke forskernes opphøyde posisjon i samfunnet.

Norsk Forskningsråd ser på journalister som en målgruppe for å formidle populærvitenskap og sier at journalistene er sentrale fordi de kan påvirke dagsordenen. Kirsten Voje presiserte i et debattinnlegg i bladet *Forskningspolitikk* i 1994 (s. 22) Norges Forskningsråds ambisjoner for allmenn forskningsformidling. Disse ambisjonene besto av *folkeopplysning*, *legitimering* og *rekruttering*. Folkeopplysningen går ut på å styrke befolkningens generelle kunnskapsgrunnlag, legitimeringen går ut på å vise offentligheten hva forskningsmidler går til og synliggjøre hva forskningens økonomiske- og samfunnsmessige betydning. Rekruttering handler om å skape økt interesse for forskning, for å sikre fremtidig akademisk arbeidskraft. Legitimering handler om å gjøre forskningen sosialt akseptert, men det er ingen selvfølge at all forskning blir legitimert og ifølge Hornmoen er det ikke journalistenes rolle å skape legitimitet for forskningen, men å drive med kritisk journalistikk. (1999, s.15).

Dette viser ulike holdninger til hva forskningsjournalistikk burde være.

2.3.2. Forskningsjournalistikk blant forskerne

Fjæstad diskuterer forskeres holdning til forskningsjournalistikk (Fjæstad, 2007, s. 124). Han forteller at dem innenfor vitenskapmiljøer som driver med populærvitenskap, blir sett ned på av resten av miljøet.

Hornmoen påstår at populærvitenskap er journalistikk om forskning som setter fokus på sensasjonelle forskningsresultater og setter disse på en pillestall uten å ta for seg dataene det bygger på. Ved slik journalistikk framstår journalistene som ukritiske og gjør at resultatene blir formidlet som sikrere enn dem er (Hornmoen, 1999, s. 12). Men det er ulike grunner til at forskningsjournalistikken ofte ikke føles god nok for forskerne (Fjæstad, 2007, s.123-124). Blant disse er en oppfatning om at journalister underrapporterer eller lar være å skrive om viktig vitenskapelig framgang, at journalister skriver om sensasjonelle eller negative vitenskapelige tema eller bruker sensasjonelle eller negativt ladde ord og presentasjon. I tillegg kommer det fram fra denne samlingen at forskerne også mener at journalister har unøyaktige gjengivelser av forskning og er tilbakeholdne med å publisere oppfølging eller rettelse til forskningen. Fjæstad mener også at forskere ikke blir satt nok pris på av journalister og at forskerne selv foretrekker å publisere forskningen sin i fagfelleverderte tidsskrift innenfor eget felt.

Hornmoen (1999, s.19 - 21) kritiserer nyhetsredaksjoner for deres måte å velge ut hvilken forskning det blir publisert om i avisene. Han mener at forskning som har et dramatisk eller sensasjonelt tema blir skrevet mer om enn andre viktige forskningsnyheter. Samtidig peker han på at journalister ofte har en evne til å gjøre et tilsynelatende lite sensasjonelt tema interessant ved bruk av *framing*. Det vil si at man former en tekst utfra hva man fokuserer på, altså hva man inkluderer, hva man utelater og hva man poengterer i en tekst (Hallahan, 1999, s. 207). Dette snakker også Fairclough om i boka *Language and Power*. Han bruker ikke begrepet framing men omtaler makten massemediene har til å vinkle en sak ved å velge hva som tas med, hva som blir utelatt og hvordan hendelser blir presentert (Fairclough, 1992, s. 50).

2.3.3. Forskningskommunikasjon i offentligheten

Habermas og Apels forutsetninger for en praktisk offentlig diskurs (Habermas, 1996, s. 100 - 102 ; Carson & Kosberg, 2022, s. 111 – 112) handler om at alle skal kunne være med i den offentlige debatten og ha mulighet til å diskutere blant annet saker som handler om forskning. Dersom dette skal være utgangspunktet for forskningsjournalistikk burde forskningsjournalistikken dekke nærmest all forskning og være svært kritisk for å gi allmennheten et grunnlag for å være kritiske selv. Men, som Durant (sitert i Nölin, 1991, s.24) sier «To achieve such a state of affairs, it would be necessary to create a society composed entirely of omniscient scientific experts». Altså ville dette ha krevd at alle i samfunnet er eksperter på alle forskningsfelt. Dette er selvsagt et urealistisk krav, men forskningsjournalistikken kan likevel ta sikte mot å føre allmennheten nærmere dette idealet.

I 1956 kalte UNESCO inn til et ekspertmøte med forskningsjournalister for å diskutere behovet for mer kompetanse og opplæring blant forskningsjournalister (Srinivasan, 1956). I dette møtet ble det lagt vekt på viktigheten av å ha spesialiserte journalister og forskningsjournalistikk ble presentert som ett «nytt» yrke, som står som et bindeledd mellom forskere og journalister. UNESCO definerer forskningsjournalistikk som (fri oversettelse):

[...] et yrke som krever en omfattende bakgrunn og kunnskap rundt historie, vekst og den aktuelle utviklingen av flere forskningsfelt (fundamental og anvendt forskning, inkludert ingeniør, industri og utdanning) og skikkelig opplæring i metoder og teknikker innenfor journalistikk [...] (Srinivasan, 1956, s. 1)

UNESCO stilte altså høye krav til forskningsjournalistikk og mente at journalistene burde ha bred erfaring fra forskning og fra journalistikk for å skrive saker om forskning. Kristiansen og Spilde (2015) forteller at Texas A&M University, som har masterprogram i vitenskaps- og teknologi- journalistikk, definerer forskningsjournalistikk slik: «I bunn og grunn handler forskningsjournalistikk mest om oversettelse. Å koble forskere med publikum er en av de viktigste tingene i forskningsjournalistjobben.» (Oversettelse fra Kristiansen & Spilde, 2015, s.12). Ved bruk av en slik definisjon, blir journalisten en formidler som tilpasser språket fra forskerne til allmennheten. Dette synspunktet er det flere som er uenige i. Blant andre Kristiansen og Spilde (2015, s 105 – 106) og Elmer et al. (2008, s. 889)

2.3.4. Ulike modeller for forskningsjournalistikk

Secko, Amend og Friday (2013) beskriver fire modeller for forskningsjournalistikk. Disse ser på hvordan forskningsjournalister forholder seg til publikum.

Vitenskapelig kompetanse-modellen («*The Science Literacy model*») bygger på et syn fra 1950-tallet om at allmennheten var uvitende om vitenskap og at journalistene var en del av problemet. Modellen sikter mot et ideal hvor forskningsjournalistikken skulle være pedagogisk og være nøyaktig rundt forskningen (Secko et al., 2013, s. 65 – 69 ; Hornmoen, 2021, s.87 - 88).

Den *kontekstuelle* modellen står i kontrast til den vitenskapelig kompetanse-modellen ved at den legger vekt på hvilken kontekst den blir formidlet i. Her må journalisten tilpasse forskningen til publikums behov.

Lekfolkseksperitise-modellen («*the lay-expertise model*») og *publikumsdeltakelse-modellen* («*the public participation model*») tar utgangspunkt i at folk har kunnskap utenfor vitenskap og forsøker å inkludere publikum mer (Secko et al. 2013, s. 65 – 69).

3. Tidligere forskning

3.1. Forskning og forskere i nettaviser

Studien til Andersen & Hornmoen fra 2011 har en lignende problemstilling og metode som mitt eget prosjekt og er derfor spesielt spennende å se på før vi kommer til denne oppgavens analyse.

Andersen & Hornmoen (2011) sin artikkel tar for seg studiet deres hvor det ble undersøkt hva som kjennetegner hvordan journalister framstiller forskere og forskning i nyhetsmedier. Her ser de på årene 1966, 1986 og 2006, og undersøker om journalistikken rundt forskning endret seg gjennom årene. Andersen & Hornmoen bruker andre aviser og inkluderer dessuten nyhetsartikler hvor forskere er brukt som kilder. Dette havner litt utenfor problemstillingen til denne masteroppgaven, men metoden og vinklingen på deres kvalitative tekstanalyse er lik. Dermed kan denne oppgaven sikte på å danne et sammenligningsgrunnlag til Andersen & Hornmoen når det kommer til den kvalitative analysen. Dessuten kan Andersen & Hornmoens funn være et bra bakteppe for dette prosjektet.

3.2. Spørreundersøkelse om forholdet mellom forskere og journalister

Rune Ottosen er en av Norges første professorer i journalistikk og har kommet med mange bidrag til journalistikk som forskningsfelt. Han har blant annet tatt for seg forskningsjournalistikk i to ulike undersøkelser. Den ene er *Forskningsformidling og journalistikk: en undersøkelse av journalistenes bruk av forskere som kilder i 13 norske dagsaviser* (Ottosen, 1988). Denne er en omfattende undersøkelse hvor Ottosen ser på mange sider ved forskningsjournalistikk. Han har blant annet benyttet seg av spørreundersøkelser for å undersøke forholdet mellom journalister og forskere, han ser også på hvordan journalistene prioriterer forskning i nyhetene gjennom intervjuer med journalister og redaksjoner, hvilke saker avisleserne velger å lese, hvordan forskere brukes som kilder o.l. Ottosen finner at avisene i liten grad prioriterer undersøkende journalistikk på forskningsfeltet. Avisenes kriterier for å skrive om forskningssaker finner han at er likt som for andre felt og er avhengig av geografisk område og faglig eller politisk profil hos avisen (Ottosen, 1988. s. 34 – 36). Han ser også på hvilke hindringer som i veien for god forskningsjournalistikk. Her rapporterer forskere og journalister at det viktigste hinderet er at forskningsmiljøene ikke er flinke nok til å informere pressen om progresjon på ulike felt. Et annet hinder mange journalister og forskere er enige i er at det er for lavt kunnskapsnivå hos journalistene (Ottosen, 1988, s. 37).

Ottosen forteller også at det ikke ser ut til at dem som skriver forskningsjournalistiske saker benytter seg av flere kilder enn dem som skriver om andre journalistiske saker (Ottosen, 1988, s.53).

3.3. Forholdet mellom forskere og journalister hos NRK på TV

Ottosen står også bak en annen undersøkelse som er aktuell å se på når det kommer til denne analysen. Dette er *Forskningsformidling i fjernsyn: en undersøkelse av samarbeidet mellom journalister og forskere i NRK-fjernsynet* (1987). Her ser han på forholdet mellom journalister som jobber med TV-formatet forholdet seg til forskere. Her kommenterer han blant annet hvordan journalister ofte har knappe tidsfrister og at dette kan føre til et overfladisk journalistisk arbeid når det kommer til forskning. Han mener også at slike tidsfrister kan virke som en unnskyldning for å unngå å tyngre saker om forskning (Ottosen, 1987, s. 7). I denne undersøkelsen ser han på hvordan forskere blir presentert i ulike innslag på TV, altså er ikke hovedfokuset her på nyheter. Han finner at mange forskere var misfornøyde med knappheten på tid de får til å fortelle om egen forskning etter å ha vært med på et debattprogram på TV og mente at dette ikke egnet seg for forskningsformidling (Ottosen, 1987, s. 62). Også i denne undersøkelsen kommer Ottosen fram til at mange forskere er misfornøyde med kunnskapene til journalistene (Ottosen, 1987, s.62 – 70).

3.4. Diskursanalyse av vitenskapelig formidling til folket

Helena Calsamiglia (2003) har sett på hvordan vitenskap blir formidlet til den øvrige befolkningen med fokus på diskurs. I *Popularization Discourse* ser hun på ulike internasjonale studier som ser på ulike sider av hvordan man kan uttrykke seg for å gjøre et vitenskapelig budskap interessant utenfor forskningsmiljøer. Calsamiglia snakker også om rekontekstualisering til fordel for «oversettelse» av vitenskapelige tekster og mener at man må være mer kritisk til formidlingen (2003, s. 889).

3.5. Kvantitativ innholdsanalyse fra Tyskland

I studien *Science for Everybody? How the Coverage of Research Issues in German Newspapers Has Increased Dramatically*, redegjør Elmer et al. (2008) for utbredelsen av nyhetssaker om forskning i tre riksdekkende aviser i Tyskland. Denne analysen inkluderer over 4 000 artikler fordelt på to perioder. Her tar forskerne stilling til om andelen saker om forskning økte fra perioden 2003 – 2004 til 2006 – 2007. De konkluderte med at det var en sterk økning, og at nyhetssakene om forskning hadde endret seg ved at journalistene omtalte

forskning på en mindre vitenskapelig måte enn tidligere. Studien inkluderer også hvilke forskningstema som ble mest omtalt og kom her fram til at det var forskning om medisin, biologi, teknologi og miljøet som ble mest publisert i nyhetsmediene.

3.6. Denne analysens plassering i forskningsfeltet

Min analyse tar sikte på å se på forskningsjournalistikk som helhet, men også med et fokus på bruk av akademisk diskurs i forskningsjournalistikken. Flere av de tidligere undersøkelsene tar utgangspunkt i mange av de samme nyhetsmediene som jeg gjør her, men med en annen vinkling. Andersen og Hornmoens (2011) er den studien som er nærmest min egen, i norsk sammenheng. Denne er også den nyeste av de studiene jeg har sett på her. Arbeidet til Ottosen fungerer som et bra bakteppe for denne undersøkelsen og gir et bilde av hvordan forskningsjournalistikk har blitt utført tidligere. Fordi undersøkelsene fra Ottosen er fra 1987, er det ikke alt som er like aktuelt å hente ut fra denne. For eksempel har mye endret seg i TV-verdenen siden 1987 og Ottosen peker på at forskerne var mindre kritiske til å opptre i TV-formatet fordi det var forholdsvis nytt og spennende for dem (Ottosen, 1987, s. 12 - 13). Den nyeste studien jeg har funnet på feltet inkluderer empiri fra 2007. Jeg ønsker å beskrive forskningsjournalistikken slik den er i dag ved å se på et øyeblikksbilde fra 2022. Jeg og Elmer et al. og Andersen og Hornmoen (2011), tar for oss mange av de samme variablene og dette kan skape et bra sammenligningsgrunnlag for å se om noe har endret seg siden 2006 og 2007.

Min analyse kan tilføre feltet et blick på nyere forskningsjournalistikk, men også et annet fokus enn mange andre studier diskuterer. Diskursdimensjonen i denne analysen gjør at denne blir beskrivende på flere plan enn det mange av disse studiene har redegjort for.

4. Metode

4.1. Forskningsdesign

Denne oppgaven tar som sagt sikte på å besvare tre forskningsspørsmål for å svare på problemstillingen på en helhetlig måte. For å få et oversiktlig svar på den omfattende problemstillingen, mener jeg at det er behov for å kombinere metoder. Derfor har jeg valgt å benytte meg av metodetriangulering, hvor de ulike forskningsspørsmålene blir besvart ved hjelp av ulike metoder. På denne måten får man en helhetlig beskrivelse av forskningsjournalistikk.

Formålet med undersøkelsen er å beskrive mønstre og kjennetegn i tekstene, derfor egner kvantitativ innholdsanalyse seg godt (Ringdal, 2018 s. 261). Selv om en kvantitativ innholdsanalyse gir et oversiktlig blikk over enhetene, kan en slik metode gjøre at man ikke ser helheten i hver enkelt tekst og at man kan gå glipp av latent innhold i teksten fordi man bare er opptatt av forekomster i tekstene (Ringdal, 2018, s. 260 – 261). På den måten kan man miste litt av dybden man ønsker, men i denne oppgaven skal en kvalitativ innholdsanalyse gjøre opp for denne mangelen. Slik metodetriangulering gir oss muligheten til å se på tekstene helhetlig, men også gå nærmere innpå enkelte av dem.

På bakgrunn av at undersøkelsen skal altså forsøke å finne mønstre i en rekke tekster og at teori-kapittelet kommer med en del antagelser og teorier om hvordan forskningsjournalistikk blir dekket, kan man si at dette er en deduktiv tilnærming (Grønmo, 2016, s. 51).

Analysen er også til dels komparativ fordi den også skal se på likheter og forskjeller mellom de ulike nyhetsmediene. Likevel er den mest deskriptiv fordi analysen skal kartlegge og beskrive disse nyhetssakene.

4.2. Problemstilling og forskningsspørsmål

Svarene analysen kommer med til de tre forskningsspørsmålene hver for seg, kan til sammen danne et svar på den overordnede problemstillingen. Problemstillingen: «Hva kjennetegner fem norske nyhetsmedier forskningsjournalistikk?», er delt opp i forskningsspørsmål også fordi ulike sider av dette omfattende spørsmålet, fordrer ulike metoder. Ved å forme forskningsdesignet for oppgaven rundt hvert enkelt forskningsspørsmål heller enn å kun se på helheten, får jeg totalt sett et mer presist svar på problemstillingen. Dermed er forskningsspørsmålene ledende for valg av metode.

Det første spørsmålet, «Hva kjennetegner innholdet i de fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?» besvares ved kvantitativ innholdsanalyse. Denne innholdsanalysen undersøker selve innholdet i et bredt utvalg av journalistiske saker om forskning. På grunn av begrenset tid, ser jeg her på det manifeste innholdet i sakene heller enn det latente. Dersom jeg hadde kodet variabler som er åpner for ulike tolkninger av innholdet, ville dette krevd en nærlesing av alle tekstene i utvalget og gjort datainnsamlingen svært tidkrevende.

Denne metoden er også brukt ved det neste forskningsspørsmålet: «Hva kjennetegner formen på de fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?». Ved hjelp av en kvantitativ innholdsanalyse får man et helhetlig blikk på dette.

Ved å gjennomgå et bredt utvalg saker med en rekke variabler, forsøker jeg å se hvilke aspekter som går igjen i forskningsjournalistikken. Utvalget av variablene som brukes for å se på disse sakene skal redegjøres for i dette metodekapittelet.

Det siste forskningsspørsmålet «I hvilken grad skinner tradisjonell forskningsdiskurs gjennom i nyhetsmedienes dekning?», forsøker å gi et svar som går mer i dybden på tekstenes sjanger. For å svare på et slikt spørsmål både i bredden og i dybden skal jeg her benytte meg av metodetriangulering. Den kvantitative innholdsanalysen inkluderer også variabler som kan si noe om sjanger og diskurs og disse vil jeg også se på i forbindelse med dette forskningsspørsmålet. Men for å se nærmere på dette vil jeg også gå inn på selve tekstene. Ved bruk av en kvalitativ tekstanalyse rettet mot sjanger og diskurs, skal jeg se på hvordan forskningsjournalister håndterer tradisjonelle akademisk sjangre. Til sammen skal svarene på disse forskningsspørsmålene utgjøre et utdypende svar på hva som kjennetegner disse fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning.

4.3. Materiale

Utvalget av analysemateriale for denne undersøkelsen er bygd på at problemstillingen forsøker å finne kjennetegn på forskningsjournalistikk. Et utvalg som er bredt i format, målgruppe og politisk bakteppe gir et bredere grunnlag for å skape en representativ presentasjon av hvordan forskning blir tatt opp i riksdekkende nyhetsmedia. Dermed endte jeg opp med å bruke nettavisene til NRK, Dagbladet, Vårt Land og Klassekampen, samt sendingene til Dagsrevyen.

Ettersom formålet med denne undersøkelsen er å se på hvordan journalister presenterer forskning, er det mest hensiktsmessig å se på saker som faller inn under nyhetsjournalistikk (Roksvold, 1997, s.10). Dermed faller saker som havner innenfor kommentarjournalistikk og pregjournalistikk utenfor problemstillingen og kvalifiseres ikke til å være del av datamaterialet i denne oppgaven.

For at en sak skal kvalifiseres til å inkluderes i denne undersøkelsen må det komme eksplisitt til uttrykk at det omhandler forskning. Slik forskning kan være en avhandling, rapport, studie, undersøkelse osv. Populasjonen avgrenses mot saker som kun tar for seg statistikk uten at det er blitt utført noen formell forskning og forskningen ikke står i fokus. Eksempler på dette kan være meningsmålinger ved valg (e.l.) eller rådata fra SSB eller andre statistikkbyrå. I disse tilfellene kan man ikke alltid kalle det for forskning da det ikke nødvendigvis ligger noe vitenskapelig arbeid til grunn. I denne analysen er det forskningen som står i fokus og saker som ikke handler om forskning er ikke en del av populasjonen jeg skal undersøke.

For å finne fram til saker om forskning i nettavisene har jeg brukt følgende søkefrase i avis-databasen Retriever:

«intros:(forskning* OR studie AND (forskere OR universitetet OR university OR *rapport OR undersøkelse))»

Denne søkefrasen gir resultater om forskning med ulike måter å formulere seg på. Ved å kun søke i tittel og ingress får man også kun de sakene som legger eksplisitt fokus på å kommunisere forskning. Dette gjør at man får med saker som handler om selve forskningen og ikke saker som har inkludert noe forskning, men hvor det ikke er hovedpoenget. Likevel er det mange saker som dukker opp som handler om blant annet *forskningsminister* Ola Borten Moe, lederartikler, kommentarer og debattinnlegg. Slike saker ble ikke del av den kvantitative analysen.

Sakene som ble valgt som analyse-enheter er saker som eksplisitt handler om forskning, men ikke om finansiering eller om politikk rundt forskningsprioriteringer. Rundt halvparten av sakene i søkeresultatene var kvalifisert til å være analyse-enheter. Alle disse sakene ble tatt i med i analysen. På den måten ble alle enhetene i populasjonen inkludert i analysen.

Når det kommer til Dagsrevyen som datamateriale så jeg gjennom alle sendingene fra 2022, siden det ikke er mulig å søke på innhold fra sendingene i NRK-arkivet. Analysen inkluderer også sendingene av Lørdags- og Søndagsrevyen. I arkivet til NRK TV finner man alle sendingene for hele året og man kan bla gjennom månedene som det passer en selv. De aller fleste sendingene har også «overskrifter» under videoen som forteller litt om hva som blir tatt opp i sendingen. Disse «overskriftene» har en kobling man kan klikke på som spoler videoen fram til det aktuelle innslaget. Dette kom godt med ved gjennomgang av sendingene, slik at jeg kunne hoppe over innslag som tydelig ikke handlet om forskning. Kodingen av Dagsrevyen var den mest tidkrevende, men det ble en nøyaktig gjennomgang hvor man nesten kan garantere at alle saker om forskning er kommet med i materialet.

Etter at alt materialet var gått gjennom var det totalt 268 enheter inkludert i analysen.

4.3.1. Tidsrammer

Analysematerialet er datobegrenset til journalistiske saker publisert fra 01.01.2022 til 31.12.2022. Altså gir denne analysen et øyeblikksbilde av hvordan nyhetsmediene dekket forskning i 2022.

Denne avgrensningen ble satt fordi jeg ønsker å svare på problemstillingen for hvordan slik journalistikk kjennetegnes i nyere tid. Dessuten er det naturlig å tenke seg at i årene før ville disse sakene vært sterkt preget av COVID-19 og forskning rundt sykdommen og pandemien. Dette kunne også vært interessant å se på, men ønsket er å se på hva som kjennetegner forskning i nyhetsmediene – ikke hva som kjennetegner koronaforskning i nyhetsmediene.

Valget om å se på saker fra hele året var for å se omfanget av slike saker, i tillegg til å unngå eventuelle svingninger i antall og type saker fra måned til måned.

I tillegg til pandemien, var 2022 preget av krigsutbrudd i Europa med krigen i Ukraina, skytingen ved London pub i Oslo, det kontroversielle verdensmesterskapet i fotball i Qatar og dronning Elizabeth den andres død. Alt dette var store hendelser som preget nyhetsbildet i løpet av året. Når det kommer til forskning, var 2022 det internasjonale året for grunnforskning innen bærekraftig utvikling (UNESCO, 2022).

4.4. Datainnsamling

4.4.1 Operasjonalisering

Et tentativt utkast til kodebok ble utformet slutten av høstsemesteret 2022 og denne inneholdt noen viktige momenter. Deriblant var variabler som tok for seg hvor mange kilder som ble brukt i hver sak, om saken presenterte forskningsresultater og metode og om forskerne som sto bak den omtalte forskningen fikk uttale seg. I januar 2023 ble det utført en pilotundersøkelse. Her førte jeg opp variablene i et Excel-dokument og begynte å kode noen av sakene som skulle inkluderes i selve undersøkelsen ved bruk av utkastet til kodeboken. Det kom raskt fram flere variabler og variabelkategorier som jeg ønsket å inkludere for å besvare forskningsspørsmålene på best mulig måte.

Det første utkastet til kodebok ble i første omgang revidert ved gjennomgang av det teoretiske rammeverket i oppgaven. Teorien ble operasjonalisert ved å trekke kjennetegn fra blant annet sjanger- og diskursteori for akademisk skriving og journalistiske saker, samt omkring forskningsjournalistikk.

Noen eksempler på variabler som tar utgangspunkt i det teoretiske rammeverket, er blant annet den som går på antall kilder i en sak. Her ville jeg operasjonalisere Vær Varsom-plakaten ved å se på hvor mange ulike kilder saker bruker for å se på hvordan journalistene sikrer ulike syn på saker. Jeg vil også se på sakene i forhold til nyhetskriteriet *identifikasjon* og har derfor brukt en variabel som ser på forskningens nasjonale opphav for å se på geografisk nærhet. Dette henger tett sammen med det Kristiansen og Spilde (2015, s. 87 – 88) forteller om hvor viktig forskningens relevans for Norge er. Variabelen som går på hvilken nyhetsform saken passer har, tar utgangspunkt i sjangerkonvensjonene (Roksvold, 1997, s. 9-10). Variabelen som går på fagspråk er et annet eksempel og er knyttet til Hylands studie, samt Kristiansens og Spildes bok, som snakker om bruken av fagterminologi i journalistikk (Hyland, 2011 ; Kristiansen og Spilde, 2015, s. 109). Altså spiller teorien en stor rolle i utformingen av kodeboken.

I tillegg har jeg også inkludert variabler som er mer beskrivende. Dette gjelder blant annet variabler som går på tekstenes oppbygning, slik som antall ord, lengde i sekunder, antall foto osv. En slik beskrivende variabel er den som går på hvilke tema sakene tar opp.

Temakategoriene ble hentet fra Retriever sin tema-oversikt. Denne oversikten består av 17 kategorier, men jeg la også til Covid-19 som en egen tema-kategori for også å få en oversikt over hvor mye pandemien påvirket forskningssakene fra 2022. Retriever huker av hvor hvilke

kategorier sakene passer inn under, men fordi Dagsrevyen ikke er tilgjengelig via Retriever, ble disse variablene kodet utfra innholdet i sakene heller enn Retriever sin inndeling. Dette førte til at det ble mer konsekvent og sammenlignbart fordi det ble sikret at alle enhetene ble kodet med samme kriterier.

4.4.2. Pilotundersøkelse og kodebok

I pilotundersøkelsen ble rundt ti saker fra Retriever kodet, fra ulike nyhetsmedia, og rundt ti sendinger av Dagsrevyen i NRKs TV-arkiv. Det er deler av kodeboken som kun er aktuelt for koding av saker fra nettaviser, mens det er deler av kodeboken som kun er aktuelt for koding av Dagsrevyen.

Gjennom pilotundersøkelsen fant jeg at mange av variablene kunne utdypes videre for å få mer presise data. Dessuten ble variablene lagt opp slik at mange av dem kan grupperes sammen. For eksempel var det relevant å se på hvilke forskere som fikk uttale seg i de journalistiske sakene. Her ønsket jeg å se på både forskerne som står bak forskningen som nyhetssaken tar opp, men også i hvilken grad andre forskere får uttale seg. I pilotundersøkelsen kom det fort fram at det i noen tilfeller er trukket fram mennesker som eksempler eller «case» for å vise fram forskningen i praksis. Dette kan også si noe om måten journalister dekker forskning. Andre grupper jeg har inkludert i analysen er folkevalgte og personer som uttaler seg i embeds medfør. Det kan være interessant å se på om folkevalgte får kommentere på forskning, og om mennesker som uttaler seg i kraft av sin rolle eller yrke, får uttale seg i saken. Disse er alle variabler som hjelper med å beskrive innholdet i sakene.

Datainnsamlingen ble igangsatt etter nøye gjennomgang av kodeboken. På grunn av manglende tilgang til nettaviser hos Retriever, måtte hver enkelt sak åpnes i en ny fane og jeg fikk ikke tilgang til nettavisenes abonnement-saker uten å betale. Dermed endte jeg opp med å kode ett nyhetsmedia om gangen og kjøpe abonnementstilgang hos Vårt Land, Klassekampen og Dagbladet.

4.5. Analysemetode

4.5.1. Kvantitativ innholdsanalyse

Empirien fra den kvantitative innholdsanalysen ble kjørt gjennom statistikkprogrammet SPSS for å hente ut aktuell statistikk.

Denne analysen inneholder beskrivende frekvens-statistikk, samt bivarierte og multivarierte korrelasjonsanalyser.

De ulike forskningsspørsmålene krever ulike analysemetoder. Det første spørsmålet er «Hva kjennetegner innholdet i de fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?». Dette blir besvart ved hjelp av univariate, bivarierte og multivarierte analyser som tar for seg ulike deler av innholdet i sakene. Her skal jeg se på, hvilke overskrifter som blir brukt, hvilke forskningstema sakene tar opp, hvem som får uttale seg i sakene og variabler som går på selve forskningen, blant annet opphavet til forskningen.

Det andre spørsmålet, «Hva kjennetegner formen i norske rikdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?», tar for seg utformingen av sakene. Her ønsker jeg å finne ut hva som preger den tekstuelle utformingen av nyhetssakene. Også her skal jeg ta i bruk SPSS for å finne frekvensene av variablene i univariate, bivarierte og multivarierte korrelasjonsanalyser.

Det siste forskningsspørsmålet, «Hva kjennetegner diskursen i de fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?» skal besvares ved metodetriangulering. Her skal jeg se på variabler som kan si noe om diskurs i sakene gjennom kvantitativ innholdsanalyse. Om tradisjonell akademisk diskurs skinner gjennom i dekingen av forskningssaker i nyhetsmediene. Jeg skal også se på dette forskningsspørsmålet med en kvalitativ tekstanalyse.

4.5.2. Kvalitativ tekstanalyse

Som del av det tredje forskningsspørsmålet, skal det altså gjennomføres en kvalitativ tekstanalyse av enkelte tekster fra den kvantitative analysen.

I denne analysen skal jeg se på om akademisk diskurs blir formidlet i norsk forskningsjournalistikk. Det jeg er ute etter å se på gjennom en slik diskursanalyse er trekkene ved akademisk diskurs som er beskrevet i teori-delen. Disse skal jeg her se på i lys av Hallidays metafunksjoner (Skovholt & Veum, 2014, s. 25).

Ved hjelp av metafunksjonene, skal jeg foreta en enkel tekstanalyse av to av tekstene fra populasjonen. Metafunksjonene fungerer her som en inndeling av ulike aspekter ved tekstene og bidrar til å se nærmere på det som betyr noe i forhold til akademisk diskurs i journalistiske

tekster (Skovholt & Veum, 2014, s. 25). Denne delen av analysen tar stilling til trekk rundt akademisk diskurs og journalistiske sjangre som er redegjort for i teori-kapittelet.

Tekstene 2 av 3 *identitetskrenkelser* gjøres av en nær relasjon fra NRK og *Evolusjon til unnsetning* fra Klassekampen, er valgt ut til nærlesing og tekstanalyse. Disse sakene ble valgt på bakgrunn av deres verdier i den kvantitative innholdsanalysen og har trekk som er interessante å se i forhold til akademisk diskurs. Blant annet er det spennende å se på ulike medier sin dekning, men disse har også verdier som er spennende å se på, slik som antall kilder, beskrivelse av metode og resultater. Dessuten ønsker jeg å se nærmere på saker med ulike nyhetsformer.

Dette gjelder blant annet Hylands (2011, s. 180 -181) beskrivelse av forskjellene mellom forskningsartikler og lærebøker og Ottosens (2004, s. 101) modell for hvordan mediene og forskningsartikler forholder seg til virkeligheten.

For å få det man ønsker ut av en kvalitativ tekstanalyse, burde man benytte seg av en analysemodell. På bakgrunn av at denne diskursanalysen tar sikte på å beskrive noen av funnene fra den kvantitative innholdsanalysen, skal denne delen utføres etter den kvantitative delen. Tekstanalysen skal i stor grad følge framgangsmåten til Skovholt og Veum (2014, s. 145 – 148). Altså skal den begynne med en kort beskrivelse av teksten, deretter skal jeg gå gjennom Hallidays metafunksjoner hver for seg. På denne måten trekkes sentrale deler som påvirker teksten fram. Denne tekstanalysen skal være en kritisk diskursanalyse hvor jeg gjennom en analysemodell basert på teorien, skal se etter trekk ved akademisk diskurs og nyhetsmediers diskurs.

4.5.3. Kritisk diskursanalyse som metode

Faircloughs (1992) modell for kritisk diskursanalyse forutsetter at analysen inkluderer tre nivåer (Fairclough, 1992, s. 35 ; Skrede, 2017, s. 29 - 32). Denne modellen ser først på teksten i seg selv ved å bruke en sosialsemiotisk tilnærming, slik som Hallidays metafunksjoner. Det neste nivået er å se på hvilke diskurser som er i spill. Til slutt mener Fairclough at man burde drøfte hvilken plass diskursene har i samfunnet og offentligheten.

I sammenheng med denne analysen anvender jeg denne modellen, men i en annen rekkefølge. Dette er fordi den kvantitative innholdsanalysen kan gi svar på hvilke diskurser som er i spill og hvor utbredt disse er i forskningsjournalistikken. Denne delen, som utgjør steg to i

Faircloughs analysemodell, blir gjort rede for først for å skape et skarpt skille mellom den kvantitative og kvalitative metoden. Dette skillet gjør at ikke det er forvirring rundt metodene.

Faircloughs første steg blir dermed sekundært i min analyse. Her bruker jeg diskursanalyse for å trekke ut kjennetegn på akademisk- og journalistisk diskurs. På den måten undersøker jeg hvordan diskursene kan være representert i forskningsjournalistikk i praksis.

Til slutt vil jeg drøfte resultatene fra dette i forhold til offentlighetsteorien som er redegjort for i teorikapittelet.

4.5.4. Teoribasert analysemodell for diskursanalyse

De sentrale trekkene Hallidays metafunksjoner avdekker skal deretter sees i sammenheng med analysemodellen nedenfor. Denne er sammensatt av Ottosens (2004, s. 101) modell for vitenskap og massemedienes skildring av virkeligheten, Hylands funn (2011, s- 180 – 181), samt nyhetskriteriene: vesentlighet, identifikasjon, sensasjon, aktualitet og konflikt (Handgaard et al. 2013, s. 43 – 58).

	Vitenskap	Massemedier
Perspektiv	Vitenskapelig	VISAK
Interesseorientering	Generelt og verifiserbart	Unikt/uvanlig
Tidshorisont	Lang	Kort
Analysenivå	Tematisk avgrenset	Generelt / geografisk plassering viktigst
Forståelsesramme	Multikausalitet	Monokausalitet
Språk	Spesialisert	Enkelt og klart
Klarhet	Tvetydighet	Tydelig
Konjunksjoner	Færre	Flere
Bruk av kilder	Flere	Færre
Referanser til seg selv	Flere	Færre

Figur 2: Modell for analyse av akademisk diskurs i kvalitativ tekstanalyse, basert på Ottosen (2004), Hyland (2011) og nyhetskriterier.

Denne modellen samler de største forskjellene på akademisk – og journalistisk diskurs som det teoretiske rammeverket tar for seg. Ved å sette disse trekkene side ved side, virker denne modellen som et hjelpemiddel for analysen. Modellen setter trekk fra de to diskursene opp mot hverandre og gjør det enklere å sammenligne. En slik modell hjelper oss å se på sammenhengen mellom de ulike teoriene og hvordan det blir utøvd i praksis.

5. Metodens kvalitet

Kvaliteten på undersøkelsen burde sees på i to ulike kategorier: reliabilitet og validitet. Disse beskriver kvaliteten på dataene i undersøkelsen og gyldigheten til resultatene av undersøkelsen.

5.1. Reliabilitet

Når det kommer til reliabilitet i kvantitative analyser, ser man på utførelsen av datainnsamlingen.

I kvantitative undersøkelser er det lettere å ikke påvirke datamaterialet med forutinntatte holdninger ettersom man har en større distanse til materialet enn ved kvalitative studier. Likevel kan man styrke reliabiliteten også i kvantitative undersøkelser ved å iverksette enkelte tiltak. For å sørge for å gjøre variablene til datainnsamling og koding nøytrale og presise, ble disse utformet i samarbeid med veileder og revidert etter pilotundersøkelsen. Ettersom poenget med denne undersøkelsen er å finne ut hvordan forskningsjournalistikken kjennetegnes, er variablene i kodeboken ment til å hente ut forekomsten av bestemte hendelser i tekstene. Dermed har jeg her sett på det manifeste innholdet i sakene og ikke på det som kan være åpent for tolkning (Ringdal, 2018, s. 259 - 260, Grønmo, 2016, s.217). Dette har også ført til begrenset subjektivitet og økt effektivitet i kodingen.

Et eksempel på variabler som ikke kom med, var en som skulle gå på om det er noen som uttrykker seg subjektivt i nyhetssakene. Dette skulle gi et uttrykk for om sakene var preget av følelser. Variabelen «Subjektive ytringer» ble droppet på grunn av feilkildegrunnlaget, blant annet var det vanskelig å skille mellom subjektive ytringer og politiske ytringer. Dessuten hadde denne variabel også fordret spørsmålet om hvem det er som kommer med subjektive ytringer. Dette er faktorer som hadde gjort variabelen for kompleks for et slikt omfattende kodearbeid. Altså hadde variabelen blitt for omfattende å håndtere i kodearbeidet, men den hadde også svekket reliabiliteten til undersøkelsen ved å ta for seg en latent del av teksten,

altså en del som må tolkes heller enn observeres. Det forutsetter altså at andre som bruker den samme kodeboken må tolke tekstene likt. Dermed ble denne variabelen utelatt og fokuset ble heller lagt på hvem det er som får uttale seg i en sak, heller enn hva de uttaler seg om.

Kodeboken ble presisert med kriterier for hver variabelkategori. Dette ble gjort spesielt nøyaktig ettersom det ikke var mulig å utføre noen reliabilitetstester på grunn av begrenset tid og ressurser. Alle variablene og variabelkategoriene som inngår i kodeboken er blitt gjort nøye rede for. De presise beskrivelsene av hver variabel og variabelkategori gjør det mulig for andre å utføre en nær identisk undersøkelse. All kodingen ble også gjennomført i samme tidsrom slik at alt ble kodet sammenhengende og koderen ble godt kjent med de ulike variablene. At det kun var én koder styrker reliabiliteten innad i undersøkelsen, dette er fordi det sikrer at alle enhetene er kodet likt. Samtidig kan dette være en utfordring dersom noen andre ønsker å bruke den samme kodeboken senere.

Det som potensielt kan være en svakhet ved reliabiliteten til analysen er hvordan søkefrasen for å finne nyhetssaker i Retriever, er formulert. Denne tar sikte på å fange opp nyhetssaker som har ordene «forskning», «studie», «forskere», «universitetet», «university», «rapport» eller «undersøkelse». Disse ordene skal finne nyhetssaker som inkluderer forskning, studie eller rapport. Nyhetssaker om forskning kan også referere til forskningen ved å referere til forskerne eller universitetet de jobber på. Derfor er ordet «universitetet» i bestemt form, for å inkludere når journalistene referer til et bestemt universitet. «University» sørger for at også utenlandske universiteters forskning kan dukke opp som treff ved denne søkefrasen.

5.2. Validitet

Vi skiller mellom intern- og eksterne validitet og en studie kan bli påvirket av at de to formene for validitet gjør hverandre ubalansert (Grønmo, 2016, s.251 – 254). Den interne validiteten kan påvirke den eksterne validiteten og omvendt.

Intern validitet

Intern validitet handler om utførelsen av en undersøkelse er utført på en hensiktsmessig måte i forhold til problemstillingen. I denne undersøkelsen gjelder dette spesielt for utformingen av forskningsspørsmålene og variablene i kodeboken.

Problemstillingen «Hva kjennetegner fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?» er delt opp i de tre forskningsspørsmålene som skal brukes til å besvare den. Det første spørsmålet handler om innholdet i nyhetssakene og gir et blikk på hva nyhetssaker om forskning består av. Det andre spørsmålet undersøker hvordan sakene er utformet. Det siste forskningsspørsmålet tilføyer problemstillingen en annen dimensjon enn det mange andre tidligere studier har inkludert. Denne skal gi svar på hvordan diskursen i forskningsjournalistikk kan være. Til sammen gjør disse delspørsmålene det enklere å sette sammen et helhetlig svar ved å sørge for at alle sider av problemstillingen blir besvart.

Videre burde variablene som blir brukt, og deres variabelkategorier, være hensiktsmessige formulert for å besvare problemstillingen. Dette blir gjort ved å operasjonalisere variablene og kategoriene utfra forskningsspørsmålene og relevant teori. I denne undersøkelsen er teorien valgt utfra forskningsspørsmålene. Videre har variablene blitt utformet utfra det teoretiske rammeverket. Måten dette er gjort på er beskrevet i delen om datainnsamling.

Ekstern validitet

Problemstillingen er verken for bred eller for snever for analysen i denne oppgaven. Dersom problemstillingen hadde spurt etter hva som kjennetegner alle forskningsjournalistiske saker, hadde ikke denne analysen vært nok til å besvare den. Likevel kan man, med utgangspunkt i disse fem nyhetsmediene, si at analysen tar for seg en stor del av norske nyhetsmedier og det kan være grunnlag for generalisering.

Generalisering

Fordi den kvantitative innholdsanalysen tar for seg hele populasjonen, er det ikke aktuelt med statistisk generalisering. Analysen kan altså med høy sikkerhet sies å svare for alle enheten i populasjonen. Den kvantitative analysen svarer i sin helhet på hva som kjennetegner disse fem nyhetsmedienes dekning av forskning, men den sier ikke noe om resultatet også gjelder for andre nyhetsmedier. Likevel har den et godt utgangspunkt for teoretisk generalisering (Grønmo, 2016, s. 102 – 106). Dette er fordi analysen i seg selv beskriver en stor del av de norske riksdekkende nyhetsmediene. Med et bredt utvalg av nyhetsmedier, som består av nyhetsmedier som har stor utbredelse i landet og ulike verdier, kan man tenke seg at noen av resultatene fra analysen også kan gjelde for andre lignende nyhetsmedier.

Den kvalitative diskursanalysen har i denne analysen en beskrivende funksjon og viser hvordan akademisk diskurs kan opptre i journalistiske tekster om forskning. Denne delen har mindre grunnlag for teoretisk generalisering fordi den kun ser på to enheter. Likevel argumenterer Flyvbjerg (2006) for at man kan generalisere ut fra case-studie med ett eller få analyseenheter dersom disse er nøye utvalgt (Flyvbjerg, 2006, s. 224 – 227).

5.3. Etske refleksjoner

I enhver undersøkelse er det viktig å se på hvilke etiske hensyn som er tatt i utførelsen. Her skal jeg gjøre rede for personvern, forskerens perspektiv og andre etiske problemstillinger som er særegne for denne undersøkelsen.

Personvern

Ingen av delene i analysen tar for seg noen sensitive personopplysninger. Denne undersøkelsen tar kun for seg publiserte nyhets saker, er de personopplysningene som er inkludert, allerede offentlig og publisert i nyhetsmedier. De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH, 2019), sier at «Personer som intervjues og/eller omtales i slike medier, som følger redaktørplakaten, må regne med at offentliggjort informasjon kan bli gjenstand for forskning». Dessuten er den eneste personopplysningene som er gjort rede for i undersøkelsen kjønn, uten at navn er oppgitt, som en variabel for å finne ut hvem som får uttale seg i nyhetsmediene.

Forskerens ståsted

Forskerens ståsted påvirker alltid en undersøkelse, men det viktige er å være bevisst på hvordan og til hvilken grad. Fordi denne analysen ikke tar for seg noen parti-politiske spørsmål, kan man si at forskerens politiske synspunkt ikke har en påvirkning på resultatene. Samtidig kan forskerens holdninger til ulike forskningstema eller de ulike nyhetsmediene farge tolkningen av dem. Dette er viktig å være observant på, og de presise instruksene til kodingen av den kvantitative analysen bidrar til å redusere denne potensielle påvirkningen. Ved den kvalitative tekstanalysen, er det vanskeligere å utelukke at forskerens egne oppfatninger påvirker resultatet. Ved diskursanalyse kan for eksempel forskerens egen sosiolekt påvirke hvordan ulike ord og uttrykk brukes og oppfattes. Ulike forskere ved samme tekstanalyse vil aldri ende opp med identiske analyser. Likevel tilfører en kvalitativ

tilnærming en dybde og et helhetlig blikk på teksten som man ikke får gjennom en kvantitativ analyse.

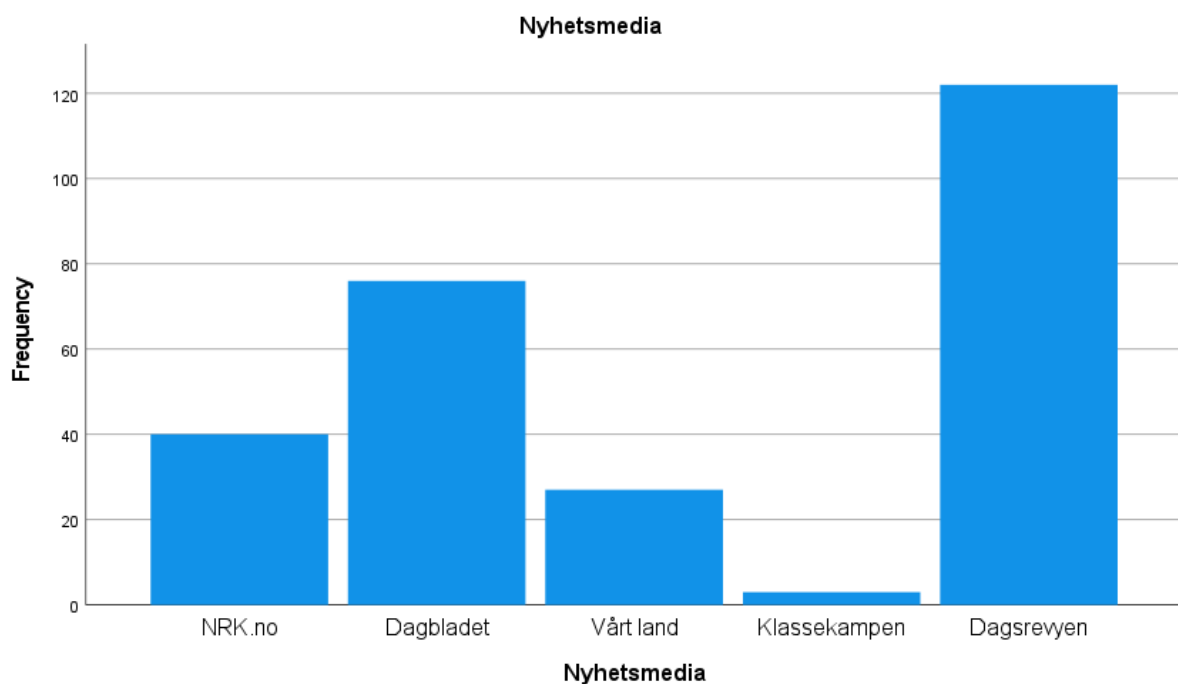
Med dette kapitlet som en beskrivelse og begrunnelse for metodiske valg i denne oppgaven, er det klart for å se på analysen.

6. Analyse

Analysekapittelet har som nevnt en struktur som analyserer og diskuterer forskningsspørsmålene hver for seg. Likevel vil jeg før jeg går løs på forskningsspørsmålene også presentere enhetene i den kvantitative innholdsanalysen. Deretter forsøker jeg å svare på forskningsspørsmålene i denne rekkefølgen: det første spørsmålet er det som går på innholdet i nyhetssakene om forskning, nummer to fokuserer på formen på nyhetssakene, og det siste undersøker diskursen. Etter hver analysedel, blir resultatene fra analysen drøftet.

6.1. Oversikt over enheter fra kvantitativ innholdsanalyse

Her vil jeg presentere tallene fra den kvantitative innholdsanalysen. Totalt er 268 nyhetssaker inkludert i undersøkelsen. Søylediagrammet i figur 3 viser hvor mange saker hver av de fem nyhetsmediene hadde om forskning i 2022. Fra diagrammet er det tydelig at det er Dagsrevyen som hadde flest saker om forskning i denne perioden med 122, deretter er det Dagbladet med 76 saker, NRK.no med 40 saker, Vårt Land med 27 saker og Klassekampen med 3 saker.

Figur 3: Antall saker om forskning fra hvert av nyhetsmediene.

En mulig forklaring på at antallet av forskningssaker er såpass ulikt mellom disse nyhetsmediene, kan være deres ulike innfallsvinkel til journalistikk. De meningsbærende avisenes hovedbudskap kan sies å være politiske nyheter, hvor kanskje forskning faller utenom hva deres visjon er å formidle. En annen forklaring på hvorfor Dagsrevyen har et

betydelig større antall saker om forskning, kan være at dette er et media som har en annen målgruppe og et ulikt budskap. Som allmennkringkaster har også Dagsrevyen et annet samfunnsoppdrag. Dessuten har TV-sendte videoreportasjer et større spekter av modaliteter å spille på når det kommer til å sette sammen saker, som kanskje gir dem større muligheter til å sende innslag om forskning. Altså ser man at beskrivelsene som er gitt av hvert av nyhetsmediene i teorikapittelet, kan være forklarende for dette funnet.

6.2. Innhold

For å svare på hva som kjennetegner innholdet i forskningsjournalistikk, skal jeg her se på ulike deler av innholdet i saker om forskning i de valgte nyhetsmediene. De delene er overskrifter, forskningstema, uttalelser i sakene og det som går på selve forskningen i sakene.

6.2.1. Overskrifter

Når man analyserer innholdet i tekstene, er det naturlig å begynne med overskriftene. Noe av det som gir sterkest inntrykk i nyhetsmediene er overskriftene og dette kan påvirke leserens oppfatning av en sak og være med å avgjøre om man leser saken eller ikke.

Spørsmålet som besvares her er om nyhetssaken har en gåtepreget eller konkluderende overskrift. Variabelkategorien *annet* er også lagt til for overskrifter som ikke passer innenfor de to ovennevnte kategoriene.

Denne variabelen er utformet etter Handgaard et al. (2013, s. 273) sin beskrivelse av de to typene for overskrifter. Variabelkategoriene er nøyere beskrevet i teorikapittelet og i den vedlagte kodeboken.

Nyhetsmedia	Gåtepreget %	Konkluderende %	Annet %
NRK	35	65	0
Dagbladet	79	17	4
Vårt Land	7	85	7
Klassekampen*	33	33	33

Figur 4: Tabellen viser hvor stor andel av overskriftene som er gåtepregede og konkluderende, fordelt på nettavisene.

*Klassekampen har kun tre nyhetssaker om forskning, dette er viktig å huske på når én sak utgjør 33,3 %.

Ettersom Dagsrevyen i varierende grad har en slags overskrift til innslagene, ble ikke denne variabelen kodet for Dagsrevyens saker. Man kan også argumentere for at overskrifter på TV

ikke har samme formål eller effekt som i nettaviser ettersom man ikke kan styre sitt eget tempo og innslaget starter uavhengig av seeren.

6.2.2. Forskningstema

Noe av det som sier mest om innholdet i nyhetssakene om forskning er hvilke tema forskningen handler om. Derfor skal jeg her undersøke hvilke forskningstema som går igjen i de ulike nyhetsmediene. Det er en stor overvekt av saker som handler om forskning på medisin og helse. Nesten halvparten av sakene i analysen tar for seg forskning om dette temaet.

Figur 5 viser hvor mange ganger hvert forskningstema er tatt opp i nyhetsmediene. Disse temakategoriene har ikke vært gjensidige utelukkende i datainnsamlingen, det betyr at totalsummen av antall tema som er tatt opp overstiger antallet nyhetssaker som er inkludert i analysen.

Tema	Antall
Medisin og helse	128
Vitenskap og teknologi	69
Natur og miljø	66
Sosiale forhold	45
COVID-19	38
Politikk	25
Økonomi og næringsliv	21
Personstoff og kuriosa	12
Vær	12
Fritid	9
Arbeidsliv	8
Religion og livssyn	8
Krig og konflikt	7
Kultur og underholdning	7
Utdanning	6
Kriminalitet og rettsvesen	6
Sport	5
Ulykker og naturkatastrofer	5

Figur 5: Antall ganger hvert forskningstema er tatt opp i nyhetsmediene.

Mest omtalte forskningstemaer fordelt på nyhetsmedia

Nesten halvparten (47,5 %) av sakene NRK.no skrev om forskning handlet om forskning på vitenskap og teknologi, 42,5 % av sakene deres handlet om forskning på medisin og helse, en fjerdedel av sakene handlet om forskning på natur og miljø. Dette er de forskningstemaene NRK.no skrev mest om i 2022. De samme temaene gjelder også for Dagsrevyen, hvor flesteparten av sakene handlet om medisin og helse, deretter om natur og miljø, og det tredje mest dekkede forskningsfeltet var vitenskap og teknologi. Den samme rekkefølgen blant de tre mest omtalte forskningstemaene finnes også hos Dagbladet.

Vårt Land ser ut til å prioritere andre forskningsfelt og omtaler forskning omkring sosiale forhold mest, i 40,7 % av sakene. Nest mest omtalt hos Vårt Land er forskning rundt medisin og helse. Denne avisen skiller seg ut med at forskning rundt religion og livssyn er det

forskningstemaet som er tredje mest omtalt, og mer enn en fjerdedel av sakene handler om nettopp dette temaet.

Klassekampen skiller seg ut ved å ikke ha noen saker som omtaler forskning rundt medisin og helse, men omtalte forskning på natur og miljø mest. To av deres tre saker om forskning tar for seg natur og miljø. Klassekampen tar også for seg temaene vitenskap og teknologi, fritid og kultur og underholdning én gang hver.

Selv om det er forskning rundt medisin og helse som totalt sett er mest omtalt i nyhetsmediene i denne perioden, er det altså forskjeller mellom nyhetsmediene.

Minst omtalte forskningstema fordelt på nyhetsmedia

Totalt sett er det forskning på sport og på ulykker og naturkatastrofer som blir omtalt minst i norske nyhetsmedier. Disse forskningstemaene er lite nevnt i alle de fem nyhetsmediene.

Også forskning om religion og livssyn blir lite omtalt og det er kun Vårt Land og Dagsrevyen som har inkludert dette forskningstemaet, hvor Dagsrevyen har én sak som handler om slik forskning, mens Vårt Land har syv.

Komplett oversikt over hvor ofte de ulike nyhetsmediene omtaler de forskjellige forskningstemaene kan man se i figur 11 – 15 i vedleggslisten.

6.2.3. Uttalelser

I alt er det 589 mennesker som får uttale seg i sakene. Dette gir et gjennomsnitt på 2,2 mennesker som får uttale seg per sak. Altså er det mange som kommer til orde i sakene, men her skal jeg se nærmere på hvem det er som kommer hyppigst til orde og i hvilke sammenhenger.

Det er sitater i 97 % av nyhetsartiklene. Dette er i motsetning til nyhetsmeldingene hvor omtrent 40 % av dem har sitater. Dette sier noe om i hvilken sjanger enkeltpersoner får uttale seg.

Forskere

Halvparten av alle som får uttale seg er forskere. Dette er inkludert forskerne som står bak forskningen i sakene og forskere som kommer med uttalelser om andres forskning. Dette blir et gjennomsnitt på 1,1 forskere per sak.

Fordi nyhetsmeldingene som regel er kortere enn nyhetsartikler, er det naturlig at nyhetsformen påvirker antallet forskere som får uttale seg. Blant nyhetsartiklene er det 168

forskere som får uttale seg og det blir i gjennomsnitt 1,6 forskere per sak. Blant nyhetsmeldingene er det 17 forskere som får uttale seg, som gir et gjennomsnitt på 0,3 forskere per sak. I saken som er formet som en feature-reportasje er det én forsker som får uttale seg.

Tre fjerdedeler av forskerne uttaler seg om sine egne studier, men resten uttaler seg om andres studier.

Totalt sett er det litt mer enn en fjerdedel av sakene som ikke inkluderer uttalelser fra noen forskere. NRKs nettsted var det nyhetsmediet som hadde flest saker hvor ingen forskere fikk uttale seg. Over halvparten av NRKs saker hadde ikke med en uttalelse fra forskere. Dette er naturlig på grunn av mengden nyhetsmeldinger fra denne nettavisen.

Det er sakene som handler om forskning rundt arbeidsliv, og sakene om religion og livssyn som har høyest gjennomsnitt for antall forskere per sak. Begge disse temaene har et gjennomsnitt på 1,4 forskere per sak. I figur 20 i vedleggslisten, ser man en komplett oversikt over hvilke forskningstema det er flest forskere som uttaler seg om.

Kjønn

Noe som er interessant å se på er kjønnenes representasjon i mediene i forbindelse med forskning. Tabellen under (figur 6) viser kjønnsfordelingen i utvalget. Her kan man se antall ganger kvinnelige forskere som har stått bak den aktuelle forskning har fått uttalt seg i saken og det samme med mannlige forskere og det er en egen variabel for forskere som ikke er navngitt, ikke er oppgitt noe kjønn eller eventuelt er utenfor det binære kjønnssystemet. Det er også egne variabler for antall forskere som ikke står bak den aktuelle forskningen, men som får uttale seg om den i sakene.

Totalt sett er det 114 kvinnelige forskere, 39 %, som får uttale seg og 163 mannlige, 55 % og 6 % andre (eller ikke oppgitt).

	Min.	Maks.	Sum	Gj.snitt per sak
Kvinnelige forskere	0	2	86	0,32
Mannlige forskere	0	3	120	0,45
Forskere uten oppgitt kjønn	0	1	15	0,06
Andre kvinnelige forskere	0	2	28	0,10
Andre mannlige forskere	0	3	43	0,16
Andre forskere uten oppgitt kjønn	0	1	2	0,01

Figur 6: Antall forskere som får uttale seg i sakene, fordelt på om forskeren er bidragsyter til den aktuelle forskningen og på kjønn.

Folkevalgt, «caser», i embeds medfør og andre

Jeg ville også finne ut om det er noen som får uttale seg i sakene i embeds medfør, det vil si om det er noen som får uttale seg i kraft av sin yrkesrolle. Dette inkluderer ikke forskere, folkevalgte eller dem som opptrer som «case». Etter forskere er det denne gruppen som får uttale seg i flest nyhetssaker som handler om forskning.

I omtrent en tredjedel av sakene er det noen som uttaler seg i embeds medfør. I hovedsak er det kun én som får uttale seg, men det er også saker der to og tre personer uttaler seg i yrkessammenheng.

I gjennomsnitt er det 0,4 personer som i embeds medfør får uttale seg per sak.

Etter forskere og dem som uttaler seg i kraft av sin stilling, er det «casene» som får uttale seg i flest saker. Dem som her blir omtalt som «case», er mennesker som får uttale seg fordi de blir påvirket av forskningen som er gjort eller er del av populasjonen forskningen tar for seg. Dette kan blant annet være en person som er rammet av en sykdom det forskes på, eller i form av et «fem på gata»-intervju om forskningen.

«Caser» får uttale seg i 27 % av sakene og antallet «caser» i en sak spenner seg fra ingen til ni ulike mennesker som får uttale seg. I gjennomsnitt er det 0,53 «caser» som får uttale seg i hver sak.

Jeg har også sett etter hvor mange folkevalgte som får uttale seg i sakene. Dette kan gi en innsikt i hvor aktuell forskningen er for samfunnet og for politiske beslutninger. Det er også interessant å se hvor mye ulike grupper får uttale seg i nyhetssaker om forskning.

I 7 % av sakene i de fem nyhetsmediene får folkevalgte uttale seg. Gjennomsnittet er på 0,1 folkevalgte per sak.

Variabelen som er kalt «andre som får uttale seg», er for å fange opp eventuelle mennesker som ikke faller inn under de øvrige kategoriene. I 3 % av sakene er det andre enn forskere, folkevalgt, personer i yrkesrolle eller «caser» som får uttale seg. I de fleste av sakene med andre som får uttale seg er det kun én person som passer inn under denne variabelen, mens én sak har to slike personer som ikke passer i de øvrige kategoriene.

6.2.4. Forskningen

Kilder

Variabelen som utforsker antall kilder blir brukt i hver sak, tar for seg alle kilder som fremkommer i saken. Dette kan være forskningsartikler, forskere, politikere, øvrige personer, andre nyhetsmedier osv. I snitt har hver sak i undersøkelsen 3,8 kilder.

Nyhetsmedia	Kilder i snitt per sak	Typetall
NRK	2,2	1
Dagbladet	5,5	5
Vårt Land	3,9	3
Klassekampen	4	4
Dagsrevyen	3,1	2

Figur 7: Tabellen viser hvor mange kilder hvert nyhetsmedia bruker i snitt.

Nyhetsmedia	Kilder i snitt	Typetall
NRK	5,5	6
Dagbladet	5,7	5
Vårt Land	3,9	3
Klassekampen	4	4
Dagsrevyen	3,2	3

Figur 8: Tabellen viser gjennomsnitt på antall kilder fordelt på nyhetsmediene, ekskludert nyhetsmeldinger.

Her er det hensiktsmessig å se på kilder fordelt på nyhetsmedia hvor man ekskluderer nyhetsmeldinger, dette fordi disse ofte er preget av korte tekster med minimal plass til kildebruk. Dermed burde man se på dette også kun i forhold til nyhetsartiklene for å være bevisst på at det er en forskjell. Her ser man at det er NRK som blir mest påvirket av denne endringen, og siden NRK er mest preget av nyhetsmeldinger, forteller dette oss at antall kilder henger sammen med formen på nyhetssaken.

Sakene i analysen er også kodet for om de inneholder referanser til andre nyhetsmedier. Over halvparten av sakene fra nettavisene inneholder minst én referanse til et annet nyhetsmedia.

Nasjonalt opphav

Totalt av alle sakene er 51 % norsk forskning, 41 % utenlandsk forskning og 8 % samarbeid mellom Norge og andre nasjoner. Dette vil si at 59 % forskning i sakene er tilknyttet Norge. I 4 % av sakene var det nasjonale opphavet til forskningen ikke oppgitt.

En observasjon når det kommer til nasjonalt opphav, er at selv om sakene om utenlandsk forskning utgjør 41 % av alle sakene, utgjør disse over halvparten av nyhetsmeldingene. Blant nyhetsmeldingen er det 31 saker om utenlandsk forskning og 17 saker som er tilknyttet Norge. Dermed er det nesten dobbelt så mange saker om utenlandsk forskning i nyhetsmeldingene enn der er norske. Figur 19 i vedleggslisten viser forskningens nasjonale opphav opp mot nyhetsform.

Lenke til forskningsartikkel

Noe som knytter en forskningssak nære selve forskningen kan være en hyperkobling til forskningsartikkelen. I denne undersøkelsen er denne variabelen kodet til å ikke nødvendigvis være en forskningsartikkel, men en rapport, oppsummering eller avhandling som beskriver forskningen nøye. På grunn av TV-formatets mangel på interaktivitet har ikke dette formatet som affordans å bruke hyperlenker. Dermed er ikke sakene fra Dagsrevyen gyldige i kodingen av denne variabelen.

Blant sakene fra nettavisene er det rett over halvparten som har inkludert en kobling til en slik forskningsartikkel. Også her ser man at det er forskjell mellom nyhetsmeldingene og nyhetsartiklene. 64 % av nyhetsartiklene inkluderte en slik hyperlenke, mens bare én femtedel av nyhetsmeldingene gjorde det samme.

6.3. Diskusjon av innhold

I denne diskusjonsdelen skal jeg drøfte resultatene fra analysen opp mot det teoretiske rammeverket og tidligere forskning. Her blir hvert analysemoment tatt opp hver for seg for å få en grundig drøfting av hvert enkelt av dem.

6.3.1. Overskrifter

De to typene overskrifter, gåtepreget og konkluderende, er variabelkategorier som er operasjonalisert utfra Handgaard et al (2013, s. 273), som er gjort rede for i teori-kapittelet.

Den tredje kategorien– Annet – vil her si at den hverken faller innenfor å være gåtepreget eller konkluderende, utenom dette har denne kategorien ingen kjennetegn. Det kunne også vært interessant å se på disse overskriftene, men siden dette her utgjør 4 % og det ikke er kodet for noen andre trekk ved dem, er det ikke mye man kan si som dette.

Totalt sett er 52 % av alle overskriftene gåtepreget, mot 43 % konkluderende, men det er stor variasjon mellom de ulike nettavisene når det kommer til overskrifter.

Ved første øyekast ser man at Dagbladet har overveldende mange gåtepregede overskrifter hvor 79 % av alle sakene deres om forskning hadde en slik tittel. Dette betyr at nesten 8 av 10 av forskningssakene deres forsøkte å lokke inn lesere ved å bruke en overskrift som skulle vekke nysgjerrighet. Man kan tenke seg at denne tendensen til å ville lokke inn leseren, stammer fra Dagbladets tabloide form. Dette fordi de ønsker å «selge» sakene sine i større grad enn de andre nyhetsmediene.

Vårt Land er den nettavisen som har lavest andel av gåtepregede overskrifter, med bare 7 % slike overskrifter mot 85 % konkluderende. Som en meningsbærende avis med et religiøst standpunkt, kan det være en bevisst beslutning å ikke ty til en metode hvor de forsøker å lokke leseren til å klikke på enkelte saker.

Klassekampen har bare tre saker som handler om forskning fra 2022, men blant disse tre har de alle ulike overskrifter. Dette forteller lite om Klassekampen har overskrift som en strategisk tilnærming til publisering av forskningssaker.

Blant NRKs saker om forskning har 35 % gåtepregede overskrifter og 65 % konkluderende. Det at NRK havner midt imellom Dagbladet og Vårt Land når det kommer til andel gåtepregede og konkluderende overskrifter, passer sammen med deres vedtekter. Etersom deres formål er å «oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet», kan man si at dette plasserer nettavisen deres i en balanse mellom å være informerende med konkluderende overskrifter og underholdende og vekker nysgjerrigheten med gåtepregede overskrifter. At NRK her havner i midten markerer deres nøytrale posisjon som statseid nyhetsformidler.

6.3.2. Forskningstema

Ved å se nærmere på hvilke nyhetsmedier som dekket hvilke forskningstema, kan man også se hvordan om det er forskjell på hvilket fokus de ulike redaksjonene har.

Figur 5 gir oss et svar på hvilke tema som blir tatt opp, men ingen forklaring på hvorfor det er som det er. At det er publisert mest journalistikk rundt forskning om medisin og helse kan til dels sees i sammenheng med Covid-19-pandemien, selv om den var avtagende i 2022. Men dersom man skulle anta at alle journalistiske saker om forskning på Covid-19, også havner under tema Medisin og helse, er det likevel 90 saker som tar for seg forskning rundt medisin og helse. Altså var medisin og helse det forskningsfeltet som ble best dekket av norske nyhetsmedier i 2022, uavhengig av Covid-19.

Likevel sier representasjonen av forskningstema i nyhetsmediene ingenting om hvor mye forskning som faktisk er utført innen et felt. Altså vet man ikke om de forskningstemaene som blir publisert i disse nyhetsmediene er det redaksjonene og journalistene mener er mest vesentlig, eller om det er de forskningsfeltene det gjøres mest forskning på.

Medisin og helse som tema for forskningsjournalistikk er noe Luca Carra tar for seg i *Journalism, Science and Society* (Carra, 2007, s. 105-106). Her diskuterer han hvordan pressen, i hovedsak i Italia, kan være ukritisk til publisering av medisinsk forskning. Også Hornmoen kommenterer medisinsk forskning som tema i journalistikken (Hornmoen, 1999, s.19 – 20). Han hevder at medisinsk forskning er «heterere» for journalister å skrive om enn mye annen forskning fordi det ofte har en konsekvens for leseren. Her foreslår han også at forskning som handler om dødelige bakterier og mirakuløse behandlinger har mulighet til å konkurrere med andre makabre nyheter. Også Kristiansen og Spilde (2015, s. 85 – 86) snakker om hvilke forskningstema som er vesentlige for borgerne å holde seg oppdatert om.

Vi kan se på dette i sammenheng med nyhetskriteriene er det mest med fokus på *vesentlighet*. Medisin og helse kan være et bredt tema, men omtrent uansett hvilke del av dette feltet man nærmer seg, er medisin og helse noe som angår de aller fleste og blir dermed vesentlig. Kristiansen og Spilde kommenterer også at til og med selv om det er et snevert tema innenfor medisin og helse som bare gjelder enkelte mennesker, er det såpass viktig for disse menneskene at det er interessant for dem det ikke gjelder også (Kristiansen & Spilde, 2015, s.85).

Temaet medisin og helse kan sees på mot Arendts offentlighetsteori (1996, s. 63 - 65). Medisin og helse er ofte en privatsak for enkeltpersoner, og ikke alle ønsker å snakke om sine fysiske eller psykiske plager i offentlighet. Utfra Hannah Arendts tanker, kan man tolke det slik at journalistene som skriver om denne typen forskning tar noe som ofte hører til i privatlivet og gjør det offentlig. På denne måten kan forskningsjournalistene skape en åpen og offentlig debatt omkring tema som kan være vanskelig for enkeltpersoner å fortelle om. Også det at det mange holder helseopplysninger privat, men at helse og medisin-saker gjelder alle, kan være en årsak til interessen for slike saker.

På lik linje med medisin og helse, er også natur og klima som forskningsfelt svært vesentlig og angår alle. I tillegg er det svært aktuelt med tanke på den pågående klimakrisen og oppmerksomheten har bygget seg opp rundt feltet i løpet av de siste årene.

På denne måten kan man også forsøke å forklare hvorfor de minst omtalte forskningsfeltene er sport og ulykker og naturkatastrofer. Det er vanskelig å argumentere for at forskning på sport er noe som angår alle, og dermed er dette som regel ikke av vesentlig nok samfunnsbetydning til at det blir publisert om dette i riksdekkende nyhetsmedier. Det samme gjelder også forskning rundt ulykker og naturkatastrofer, men unntakene for disse kan man utfra nyhetskriteriene si at er når det handler om noe som den alminnelige nordmann føler seg tilknyttet (Kristiansen & Spilde, 2015, s. 83 – 88). Dette kan være dersom det er forskning på et landslag eller på en naturkatastrofe som mange nordmenn er blitt påvirket av.

Hvis man ser til Andersens og Hornmoens (1999, s. 93) undersøkelse, fant de at det var en økende andel saker som handlet om forskningstemaet medisin. I 1966 var ca. 16 % av forskningssakene i studien om medisin. I 1986 var det omkring 28 % og i 2006 var 30 % av forskningssakene om medisinsk forskning. I 1986 var det klart mest forskning på temaet naturvitenskap, men dette ble gradvis mindre og i 2006 var de tre største kategoriene; naturvitenskap, medisin og samfunnsvitenskap omtrent jevnt fordelt med ca. 30 % hver. Andersen og Hornmoen kom til en konklusjon om at disse var jevnet ut, men resultatene fra denne kvantitative innholdsanalysen viser at andelen saker om forskning på temaet medisin og helse har steget siden da.

Dette passer også sammen med det Carra og Elmer et al. finner i sine studier om at naturvitenskapelig forskning har fått økt interesse blant befolkningen (Carra, 2007, s. 101 ; Elmer et al., 2008, s. 878).

At Vårt Land er det nyhetsmediet som dekker mest forskning om Religion og livssyn, henger i tråd med avisens egne verdier. Dette viser at de ulike nyhetsmedienes ståsted påvirker deres måte å dekke forskning på.

Klassekampen dekker få saker om forskning, og mest forskningssaker om natur og miljø. Dette henger også sammen med avisens holdninger og viser at redaksjonen i hovedsak prioriterer f.eks. politiske saker.

Det at NRK.no og Dagsrevyen har omtalt de samme forskningsfeltene understreker at disse mediene henger sammen. Dermed kan man si at det er disse forskningstemaene NRK prioriterer.

Dagbladet er dem som omtaler forskning på medisin og helse mest med 68,4 %. Dette betyr at mesteparten av sakene Dagbladet publisert om forskning handlet om medisin og helse.

6.3.3. Uttalelser

Forskere

Analysen viser at det er en forskjell i hvor mange forskere som uttaler seg fra nyhetsmeldinger til nyhetsartikler. Kristiansen og Spilde (2015, s. 59 – 81) tar for seg hvordan forskere er som kilder i nyhetssaker. De forteller at forskerne kan ha ulike roller som kilder i nyhetsmediene. Disse rollene kan være at de forteller om egne forskningsresultater, kommenterer andres forskning eller kommenterer hendelser. Sistnevnte er ikke aktuell i denne analysen, her ser jeg på de to foregående rollene.

Kristiansen og Spilde (2015, s. 59 – 81) snakker om hvordan mange forskere føler på et ansvar om å stille opp i media for å fortelle om forskningen sin til borgerne fordi det er skattebetalerne som finansierer lønnen deres. Det er også en del av stillingsbeskrivelsen til de fleste forskere at de skal formidle resultatene sine. Dessuten kan synlighet og positiv oppmerksomhet i mediene være viktig når forskerne skal søke om midler.

Sjangerkonvensjonene innenfor journalistiske sjangre former hvordan en nyhetsmelding er utformet. Hvis man ser til Vestad og Alme (2002, s.61) og deres definisjoner på de ulike sjangrene innen nyhetssaker, ser man at en nyhetsmelding er ment å være korte tekster som

kun inneholder den viktigste informasjonen og ofte uten sitater. Dette ser man tydelig i sammenheng med uttalelser i forbindelse med nyhetsmeldinger.

Kjønn

Kjønn kan være en kompleks faktor i slike undersøkelser, det kan være flere årsaksforklaringer bak hvorfor fordelingen er som den er. Andersen og Hornmoen (2011, s. 95) kommer i sin studie fram til at det var en økende trend i antall kvinnelige forskere som fikk uttale seg i nyhetene, fra 1,5 % i 1996 til 20,9 % i 2006. Dette var på tross av en god kjønnsbalanse innenfor høyere utdanning og forskning (Andersen & Hornmoen, 2011, s.95).

Det er tydelig at representasjonen av kvinner har økt i nyhetsmedia, men enda er det et flertall av mannlige forskere som får uttale seg. En årsaksforklaring til dette kan man finne ved å se på kjønnsbalansen blant forskere.

Nylig publisert data fra Statistisk sentralbyrå viser at blant forskerstillingen i Norge, utgjør kvinner 52 %, og at 36 % av Norges professorer er kvinner per 2021 (Olsen & Wendt, 2023). At andelen kvinnelige forskere i nyhetsmedia havner mellom disse to prosentandelene kan da handle om at nyhetsmediene lar mannlige forskere uttale seg oftere, eller at nyhetsmediene verdsetter en professors uttalelse over en forsker som ikke er professor.

Dersom kvinnelige forskere blir utelatt fra nyhetsmedia på bakgrunn av kjønnet deres, er det et problem for demokratiet og den offentlige samtalen. Dette strider imot det Habermas snakker om at alle skal ha lik rett til å delta i den offentlige debatten (Habermas, 1996, s. 100 - 102 ; Carson & Kosberg, 2022, s. 110 – 112).

6.3.4. Forskningen

At analysen kommer fram til at sakene i gjennomsnitt har 3,8 kilder, motstrider det Kristiansen og Spilde forteller i sin bok om forskningsjournalistikk (2015, s. 30 – 31). Her forteller de at «ingen norske medier har konsekvent flerkildejournalistikk om forskning i dag». Selv om disse nyhetsmediene i snitt bruker 3,8 % kan man ikke si at dette er et bevisst konsekvent valg fra redaksjonene, men det tyder på at de ønsker å inkludere flere kilder. Et annet poeng når det kommer til flerkildejournalistikk er hvorvidt det handler om å inkludere flere kilder, eller om det handler om å inkludere ulike syn. Elmer et al. (2008, s. 886) kommenterer også påstanden om at forskningsjournalistikk ofte er en-kilde-journalistikk.

Studien til Elmer et al. finner at hver nyhetssak om forskning i gjennomsnitt har 1,5 kilder (Elmer et al., 2008, 886). Dette, samt at Elmer et al. påpeker at journalister ikke nødvendigvis oppgir alle kildene de har brukt, motstrider også påstanden om en-kilde-journalistikk.

At 59% av alle sakene handler om forskning med tilknytning til Norge kan si oss noe om hvordan nyhetsmediene prioriterer større plass og ressurser til norske forskningssaker enn utenlandske. Dette kan knyttes til nyhetskriteriene hvor identifikasjon, eller nærhet, er et kriterium for at noe skal bli nyhetssak.

6.3.5. Oppsummering av kjennetegn på innholdet i forskningsjournalistikken

For å oppsummere innholdet vil jeg her forsøke å svare på forskningsspørsmålet på bakgrunn av analysen.

Innholdet i nyhetssaker om forskning fra fem av Norges største nyhetsmedier, kan kjennetegnes med at overskriften er ulik fra nyhetsmedia til nyhetsmedia. Utfra denne analysen og drøftingen kan man si at abonnementsaviser har konkluderende overskrifter, mens løssalgaviser har gåtepregede overskrifter.

En overvekt av forskningssakene handler om medisin og helse, men også dette kan være påvirket av hvilken type nyhetsmedia man ser på. Generelt sett er det mange som får uttale seg i nyhetssakene om forskning og halvparten av dem som får uttale seg er forskere. Det er høyere andel mannlige forskere som får uttale seg i disse sakene, men andelen kan sies å være representativt blant forskere generelt. Sakene har i snitt omtrent fire kilder og de fleste sakene handler om forskning tilknyttet norske forskere. Flertallet av sakene har også en lenke til selve forskningsartikkelen.

6.4. Form

I denne delen skal jeg se på hva som kjennetegner utformingen av sakene om forskning i disse nyhetsmediene. Dette er for å besvar det andre forskningsspørsmålet. Det finnes ulike former for nyhetssaker, og disse nyhetsformene utgjør en stor del av en saks utforming. Derfor skal jeg her gå gjennom hvilke former som er brukt, og hvor ofte. Dessuten skal jeg se på en del mindre faktorer, men som også påvirker teksten i stor grad. Jeg vil også se på en del variabler som går på det mer praktiske, slik som lengde på sakene, hvor mange journalister som står bak, bruk av faktabokser og hyperlenker og hvor mange av sakene som er bak betalingsmur.

6.4.1. Nyhetsform

Det er kun én sak blant alle enhetene som karakteriseres som en feature-reportasje, denne kommer jeg tilbake til senere i analysen. En femtedel av alle sakene er formet som nyhetsmeldinger. Resten av sakene fra nettavisene er kategorisert som nyhetsartikler. Selv om innslagene fra Dagsrevyen som ikke er nyhetsmeldinger ikke kan kalles nyhetsartikler, kan man si at disse reportasjene er tilsvarende til det en nyhetsartikkel er i nettavisene. Dermed kan man si at nesten 80 % av sakene i undersøkelsen er tilsvarende nyhetsartikler.

De meningsbærende nyhetsmediene har ikke publisert noen nyhetsmeldinger om forskning i 2022. Hos Dagbladet utgjorde nyhetsmeldingene omtrent 10 % av alle sakene deres og hos Dagsrevyen var 15 % av sakene nyhetsmeldinger. NRKs nettsted hadde en betydelig større andel av nyhetsmeldinger og 78 % av sakene herfra er nyhetsmeldinger.

Selv om Vårt Land ikke har noen saker som er markert som «nyhetsmelding» eller «kortnytt», er det likevel en del av sakene herfra som har noen av de samme karakteristikkene. Disse er saker som er markert som hentet fra NTB og som gjerne er kortere tekster. Disse blir framstilt på samme måte som andre nyhetsartikler hos Vårt Land, derfor er de ikke telt med som nyhetsmeldinger i denne undersøkelsen.

En observasjon når det kommer til nyhetsmeldinger er hvordan NRK noen ganger bruker disse for å hen vise til saker fra NRK sine regionale nettsider. NRKs regionale nettsteder var ikke del av analysen fordi jeg ville se på riksdekkende nyhetsmedier. Hvor ofte dette blir gjort er ikke blitt fanget opp av den kvantitative analysen.

6.4.2. Lengde

I gjennomsnitt har de skriftlige artiklene i analysen 607 ord, men det er en stor andel saker med under 100 ord. Dette kan forklares med antall kortsaker og nyhetsmeldinger.

Videoreportasjene fra Dagsrevyen varer i snitt 139 sekunder, her varierer lengden mellom 11 sekunder og 511. Også her er de korteste sakene nyhetsmeldinger eller kortsaker, derfor er det også aktuelt å kartlegge lengden på disse også for å se hvor stor forskjellen er.

Når det kommer til nyhetsmeldingene, har sakene fra nettavisene i gjennomsnitt en lengde på 115 ord. Dagsrevyen har 18 nyhetsmeldinger og den gjennomsnittlige lengden var på 23 sekunder. Ni av disse var en henvisning til NRK.no og varte i gjennomsnitt 14 sekunder.

6.4.3. Journalistene

Når man tar for seg en nyhetssaks utforming kan man også se på hvor mange forfatter hver sak har. Fordi det ikke er noen måte å finne ut hvor mange forfattere som står bak sakene som ikke har oppgitt forfatter, enten fordi det er nyhetsmelding eller fordi det er byråstoff, blir ikke disse tatt med i beregningen når jeg ser på gjennomsnittet av hvor mange forfattere hver sak har. Med unntak av disse har sakene i gjennomsnitt 1,1 forfattere. Alle sakene har enten én eller to forfattere, og det er en overvekt av saker med kun én forfatter.

Av sakene fra nettavisene er 16 % skrevet av et nyhetsbyrå. Dette gjelder bare for nettavisene fordi det ikke var mulig å kode denne variabelen for Dagsrevyen på grunn av formatet. Sakene som er skrevet av et nyhetsbyrå oppgir ikke hvem forfatter av saken er.

Fordi Dagsrevyen har et annet format, er journalistene bak sakene her reportere. Disse reporterne er dem som er forteller om saken i innslagene, dette kan også inkludere nyhetsankere dersom de bidrar med informasjon til saken. Antallet reportere spenner fra én til fire og i gjennomsnitt har hvert innslag om forskning 1,6 reportere. Også i Dagsrevyen har flertallet av sakene kun én reporter.

6.4.5. Bruk av visuelle modaliteter

De visuelle modalitetene i sakene i denne analysen er inndelt i tre kategorier: foto, grafer og tabeller, og illustrasjoner. Dette er for å kunne skille mellom ulike typer visuelle modaliteter. Dessuten kan illustrasjoner og grafer og tabeller gi forskning en ekstra dimensjon i presentasjon av forskningsfunn.

Totalt inneholder omtrent halvparten av sakene ett eller flere foto, 8 % inneholder minst én tabell og/eller graf, mens 12 % av sakene inneholder minst én illustrasjon. Men her er det stor variasjon mellom de ulike nyhetsmediene.

I Dagbladet, Vårt Land og Klassekampen har omtrent alle sakene minst ett foto.

NRK skiller seg ut blant nettavisene ved at under halvparten av sakene har foto.

Også Dagsrevyen har mange færre foto, her har omtrent én femtedel av sakene minst ett foto. Dette kan man også se i figur 16, i vedleggslisten.

Nyhets sakene om forskning fra NRK.no har en stor andel nyhetsmeldinger og dette påvirker nok også analysen av andre variabler. Dersom man ser på disse variablene i sammenheng når det kommer til NRK, ser man at ni av sakene med foto er nyhetsmeldinger. Dermed har under en tredjedel av nyhetsmeldingen fra NRK foto (29 %), mens alle nyhetsartiklene til NRK har minst ett foto.

De meningsbærende avisene har ingen saker om forskning hvor de inkluderer illustrasjoner. Hos både NRK og Dagsrevyen er det i underkant av 10 % av sakene som har illustrasjoner. Her skiller Dagbladet seg ut med at en fjerdedel av sakene deres har illustrasjoner. En oversikt over hvor ofte illustrasjoner er brukt i de ulike nyhetsmediene er i figur 18 i vedleggslisten.

Det er generelt lite bruk av grafer og tabeller og det er Dagsrevyen som tar dette mest i bruk. Her har 13 % av sakene om forskning inkludert tabeller og grafer. En oversikt over bruk av tabeller og grafer i de ulike nyhetsmediene, finnes i figur 17 i vedleggslisten.

Det man ser fra denne delen av analysen er at de fleste nyhetsartiklene om forskning har minst ett foto, mens bruk av tabeller, grafer og illustrasjoner er langt mindre vanlig.

Likevel er det noen ekstreme verdier. Blant annet har NRK en sak som har 14 foto. Dette er *Hunder kan gråte av positive følelser* fra 24. august 2022. Denne saken er den eneste i undersøkelsen i form av en feature-reportasje. Denne fungerer som en bildekarusell med tekst hvor man blar seg gjennom bildene for å lese teksten.

En annen ekstrem verdi finnes i Dagbladet sin sak *Forskning: Disse er oftest utro* fra 10. oktober 2022. Denne saken har seks illustrasjoner, to tabeller/grufer og ett foto. Dette er en veldig visuell artikkel som bruker mange tegnede illustrasjoner for å beskrive ulike typer mennesker.

Det er også forskjell mellom nyhetsformene. Blant nyhetsmeldingene har 22 av 56 ett foto. Ingen av nyhetsmeldingene har tabeller eller grafer. To av nyhetsmeldingene har illustrasjoner, en av disse har én illustrasjon, den andre har to. Altså er det viktig å huske på at dette påvirker disse tallene.

6.4.6. Faktabokser

Variabelen faktabokser er bare relevant å se på i forhold til nettavisene, da dette er snakk om en tekstboks med oppsummering eller bakgrunnsopplysninger til en skriftlig sak.

23 % av alle sakene fra nettavisene inneholder minst én faktaboks. Det er ikke kodet for å presisere om det er noen saker som tar i bruk mer enn én faktaboks. Ingen av nyhetsmeldingene inneholder faktabokser.

6.4.7. Hyperlenker

Hyperlenker er en stor del av hvordan man interagerer med nettsteder og gjør det enklere for leseren å trykke seg videre inn til en kilde for å lese mer om det, eller å bli henvist videre til andre lignende saker. Her er hyperlenker de lenkene som er del av teksten, ikke som forslag til videre lesning i samme nettavis. Denne variabelen gjelder altså også kun for de fire nettavisene, da man ikke har mulighet til å interagere på en slik måte med TV-formatet. Her finner man at 79 % av alle sakene i nettavisene inneholder minst én hyperlenke. I gjennomsnitt inneholder sakene 2,1 hyperlenker hver.

6.4.7. Betalingsmur

Betalingsmur er når man må være betalende abonnent for å få lese en sak. Denne variabelen er ikke relevant for NRK.no og Dagsrevyen, da NRK som prinsipp ikke har betalingsaker og NRK-lisensen dekkes gjennom skattebetalerne. Dermed er det kun aktuelt å se på de nyhetsmediene som har abonnent-løsning. Disse er Dagbladet, Vårt Land og Klassekampen. Hos dagbladet er 30,3 % (23 av 76) av sakene bak betalingsmur, hos Vårt Land er 33,3 % (9 av 27) av sakene bak betalingsmur og hos Klassekampen er 100 % (3 av 3) av sakene bak betalingsmur.

Totalt betyr dette at en tredjedel av sakene om forskning som er publisert i disse nyhetsmediene kun er tilgjengelig for dem som er betalende kunder.

6.5. Diskusjon av form

Disse variablene utgjør sammen en beskrivelse av hvordan nyhetssaker om forskning er utformet, men jeg har ikke hatt mulighet til å sammenligne noen av disse variablene mot andre nyhetssaker. Denne delen skal drøfte hver av variablene fra analysen av formen på nyhetssakene om forskning.

6.5.1. Nyhetsform

De ulike nyhetsformene som disse nyhetssakene er blitt delt inn i, er basert på Vestad og Almes (2002, s. 58 - 60) sjangerkonvensjoner for nyhetssaker. Roksvolds (1997, s. 9 - 10) formidlingskoder inkluderer også språklig stil og fortellerteknikk som faktorer som avgjør en teksts sjanger. Dette er faktorer som krever fortolkning av tekstene, og derfor er ikke det kommet med i den kvantitative innholdsanalysen.

De meningsbærende nettavisene er de nyhetsmediene som publiserer færrest saker som har med forskning å gjøre, men når de først skriver om slike saker, prioriteres disse til hele artikler heller enn nyhetsmeldinger. Som sett tidligere i analysen, publiserer Vårt Land og Klassekampen saker om forskning som passer til deres verdier. Sett i sammenheng med at alle disse sakene er hele artikler og ikke nyhetsmeldinger, kan man si at de meningsbærende nyhetsmediene prioriterer å publisere saker om forskning som passer til deres visjon og gjør dette på en helhetlig måte.

At journalister som regel benytter seg av nyhetsartikkel som sjanger for forskningsjournalistikk, tyder på at dem har lyst til å ta for seg forskningen på en mer utfyllende måte enn dem får ved bruk av nyhetsmelding. Hvis man ser til Allerns (2001) medierammer, kan man argumentere for at en journalists arbeid med å gjøre en vitenskapelig artikkel om til en artikkel av journalistisk sjanger i seg selv, gjør saken enklere å lese for det allmenne publikum (Allern, 2001, s. 67). Dette er fordi vitenskapelige sjangre, som ofte bruker IMRaD-sturktur (Skovholt & Veum, 2014, s. 142), ikke er like kjent for dem som ikke tilhører academia og Allern mener at en sak blir mer forståelig om den opptrer i et mønster man kjenner igjen.

6.5.2. Lengde

Det finnes ingen fasit på hvor lang en nyhetsartikkel eller nyhetsmelding skal være og man kan anta at dette varierer fra nyhetsmedia til nyhetsmedia. Det disse resultatene fra analysen forteller oss er forskjellen på lengden på en nyhetsmelding og en nyhetsartikkel. Den store forskjellen gir oss et syn på hvor mye en journalist kan få plass til i de to formene. Dette stemmer overens med sjangerkonvensjonene og kan også tenkes at er likt for nyhetsmeldinger om andre tema enn forskning. En slik kort sak gjør at man ikke har mulighet til å utdype noe særlig om tema og at informasjonen som står der burde være kort og presis. Som jeg så på i forhold til forskning som innhold i nyhetssakene, ser man at nyhetsmeldinger inneholder

omtrent like ofte informasjon om forskningens opphav og resultat som nyhetsartikler gjør. Utfra det kan man gjøre seg en tanke om at nyhetsmeldingene er tettpakket i presis informasjon om forskning. Dersom det er lengden på saken dette er avhengig av, kan det gjelde for andre kortere saker også at det er mer fokus på selve forskningen.

Ordtellingen og sekundene fra Dagsrevyen gir en beskrivelse av hvordan disse sakene ser ut, men jeg har ingen sammenligningsgrunnlag til andre journalistiske saker.

Fordi variablene *forfattere* og *reportere* måler to forskjellige ting, skal man være forsiktig med å sammenligne dem. Likevel kan dette fortelle noe om hvor mye ressurser som er lagt inn i hver sak. Dette også uten at det er noe sammenligningsgrunnlag med andre saker som ikke har noe med forskning å gjøre.

6.5.3. Journalistene

Det vanlige blant nyhetssakene fra nettavisene er at de har én forfatter hver. Journalistene bak innslagene fra Dagsrevyen er kodet på en annen måte fordi disse ikke kan regnes som forfattere. Her er det reportere som blir telt og formatet fører til at ett innslag kan ha flere reportere. For eksempel dersom man intervjuer noen på ulike steder i landet. Dessuten spiller nyhetsankere ofte en rolle i å fortelle noe om saken, og de gangene nyhetsankerene har bidratt med ekstra informasjon til saken, er disse telt med. Dette gjør at de to ikke er sammenlignbare, men de forteller likevel noe om hvor mye ressurser det er lagt ned i en nyhetssak. Man kan utfra dette se at nettavis-journalister som oftest jobber alene med saker om forskning, mens dem som lager innslag til Dagsrevyen oftere har noen andre å jobbe sammen med.

At 16 % av alle sakene er skrevet av nyhetsbyråer forteller noe om hvor stor andel av dette nyhetsstoffet redaksjonene lager selv.

6.5.4. Visuelle modaliteter

Bilder er en vesentlig del av journalistikk og skildrer det saken handler om på en veldig nøyaktig måte. Fordi grafer og tabeller ofte er vanlige måter å presentere data på, var jeg interessert i å se på om også journalister tar i bruk tabeller og grafer for å beskrive vitenskap.

Dermed ble de visuelle modalitetene delt opp i tre ulike typer for å spesifisere hvilke typer bilder som blir brukt.

Som en oppsummering av dette kan man si at omtrent alle sakene inneholder foto, men bruk av illustrasjoner og tabeller og grafer er mye sjeldnere.

At NRK har bare halvparten av saker med foto som de andre nettavisene, kan man nok koble til at NRK også har den største andelen av nyhetsmeldinger. Nyhetsmeldinger karakteriseres med at de er korte og inneholder kun den viktigste informasjonen. Vestad og Alme forteller at slike saker oftest er uten direkte sitat og uten navn på forfatter, med utgangspunkt i dette kan man tenke seg at slike saker også inneholder færre bilder (Vestad & Alme, 2002, s. 60). Dette ser man også utfra den kvantitative analysen, hvor bare 39 % (22 av 56) av disse inkluderer foto.

At Dagsrevyen også har mange færre saker med foto, kan nok sees i sammenheng med at TV-formatet bruker video. Som modalitet gir video seeren noe visuelt og man fanger opp det som også kunne vært et foto.

At Dagbladet har en større andel saker med illustrasjoner, kan ha en sammenheng med deres tabloide skriveform. Totale sett ser det ut til at Dagbladet legge spesielt vekt på å ha grafikk i sakene sine

At de meningsbærende nyhetsmediene da skiller seg fra Dagbladet ved å ikke ha illustrasjoner kan også tolkes som en måte å forsøke å opptre som en seriøs nyhetsaktør.

Dersom dette er tilfellet passer dette med at begge NRKs nyhetsmedier her ligger på en andel illustrasjoner mellom de meningsbærende avisene og den tabloide avisen.

Alle nyhetsmediene bruker lite illustrasjoner i sakene sine, men kanskje er det en tendens til at Dagbladet bruker flere.

Dagsrevyen er det nyhetsmediet blant disse som bruker grafer og tabeller oftest. Som jeg har sett på tidligere gir Dagsrevyens modaliteter andre affordanser enn nettavisenes. Video muliggjør for reportere å kunne peke og forklare tabeller og grafer.

6.5.3. Faktabokser

Nesten én fjerdedel av alle sakene om forskning som er publisert i de fire nettavisene i 2022 inkluderte en faktaboks. Vestad og Alme (2002, s. 66) beskriver slike faktabokser som en ramme med vesentlige detaljer listet opp. Man kan tenke seg at faktabokser tilknyttet saker om forskning kan inneholder fakta om forskningen, slik som en metodeforklaring, vesentlige resultater eller informasjon om forskerne. En faktaboks kan med andre ord bidra med ekstra opplysninger i en nyhetssak og hjelper leseren til å få en oversikt over tematikken. I forskningskommunikasjon kan dette altså være en måte å tilrettelegge forskningen for leseren. Bruk av slike faktabokser fører en nyhetssak om forskning mot Secko, Amend og Fridays (2013, s- 65 - 69) *kontekstuelle* modell. Dette er fordi en faktaboks gir bakgrunnsstoff eller en ekstra dimensjon av kontekst til leseren.

6.5.4. Hyperlenker

Fra tallene fra analysen ser man hyperlenker er en stor del av den tekstuelle utformingen av sakene i nettavisene. Ved å oppfordre leseren til å klikke seg videre inn på andre nettsteder kan man interagere med leseren på en annen måte enn det man kan med TV-formatet eller papiravis-formatet. Med hyperlenker gjør man det også lettere tilgjengelig for leseren å velge å lese videre om et tema ved å klikke på lenker. På den måten får dem som er interessert i å fordype seg på feltet få muligheten til det. Handgaard et al. peker også på at hyppig bruk av hyperlenker kan ha en retorisk funksjon ved å styrke troverdigheten til saken om den referer til ulike kilder og gjør dem tilgjengelig for leseren (2013, s 266 – 268).

Dette henger også delvis sammen med variabelen som går på om det er en hyperlenke til forskningsartikkelen.

6.5.4. Betalingsmur

Fordi det ikke finnes en oversikt over hvor mange nyhetssaker på generell basis som er bak betalingsmur, har jeg ikke noe å sammenligne at en tredjedel av nyhetssakene om forskning er bak betalingsmur med. Selv om alle Klassekampens tre nyhetssaker om forskning er bak betalingsmur kan man ikke på grunnlag av dette si noe om dette er vanlig praksis hos redaksjonen.

Betalingsmur er et mye omdiskutert emne når det kommer til nettaviser, og det er ikke alle som er enige i hvilket innhold som burde være bak betalingsmur og hvilke som ikke burde være det. Fra dette kan man trekke linjer til offentlighetsprinsippet og Habermas vilkår for en

ideell offentlig diskurs. At bare enkelte mennesker har tilgang til forskningsstoff, kan bidra til en skjevhet i den offentlige samtalen hvor ikke alle da stiller med likt grunnlag (Habermas, 1996, s. 100 - 102 ; Carson & Kosberg, s. 110 – 112).

6.6. Oppsummering av kjennetegn på formen i forskningsjournalistikken

For å konkludere vedrørende det andre forskningsspørsmålet i denne analysen vil jeg forsøke å svare på det basert på analysen og drøftingen i denne delen.

Når man snakker om formen på sakene, er det i hovedsak nettavisene jeg har sett på. Dette er fordi skriftlige saker er mer hensiktsmessig å kode utformingen av.

Det som i hovedsak kjennetegner formen på nyhetssakene om forskning er at de som regel er nyhetsartikler, varer i gjennomsnitt i 607 ord eller 139 sekunder. Foto er en viktig del av formen på sakene, og nesten alle saker inkluderer foto. Det samme gjelder også for hyperlenker, som også er brukt i nesten alle sakene i nettavisene. Blant nettavisene som opererer med abonnementsløsning er én tredjedel av sakene om forskning bak betalingsmur.

6.7. Diskurs

Her skal det siste forskningsspørsmålet bli besvart ved bruk av to ulike metoder. Dette spørsmålet er «Hva kjennetegner diskursen i de fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?».

Først vil jeg se på dette kvantitativt med utgangspunkt i dataen fra den kvantitative innholdsanalysen. Her vil jeg se på variabler som tar sikte på å representere akademisk diskurs i forskningsjournalistikken. Dette kan fortelle noe om omfanget av akademisk diskurs i en slik kontekst.

Videre skal jeg se nærmere på to av tekstene fra den kvantitative analysen. Disse tekstene er 2 av 3 identitetskrenkelser gjøres av en i nær relasjon fra NRK og *Evolusjon til unnsetning?* fra Klassekampen. En nærlesing i form av en diskursanalyse av disse tekstene, gir et innblikk i hvordan akademisk diskurs blir brukt i nyhetssaker om forskning. Resultatet av disse tekstanalysene kan ikke generaliseres, men viser hvordan enkelte nyhetssaker kan bruke akademisk diskurs i slike saker. Hensikten er å se hvordan akademisk diskurs kan komme til uttrykk i nyhetsjournalistikk i praksis.

6.7.1. Kvantitativ analyse av diskurs

Fra den kvantitative analysen kan man se på hvor ofte fagspråk er i bruk i sakene, hvor ofte metoden i forskningen er redegjort for og hvor ofte resultatet av forskningen er tatt for seg. Alle disse variablene gjelder for alle de fem nyhetsmediene, inklusiv Dagsrevyen. Likevel vil jeg her også skille ut Dagsrevyen og se på nettavisene for seg selv, dette for å kunne se om det er forskjell i akademisk diskurs i Dagsrevyen.

Av 268 nyhetssaker om forskning er det 159 som tar i bruk fagspråk, uten at dette sier noe om hvor mye fagspråk det er snakk om. Dette utgjør 59 % av alle sakene. En sak er blitt kodet som den har brukt fagspråk dersom den bruker fagterminologi i teksten. Dersom man kun ser på nettavisene, bruker 66 % av disse sakene fagspråk, mens omtrent halvparten av Dagsrevyens innslag gjør det samme. Altså er det litt større andel av saker fra nettavisene som bruker fagspråk, enn det er i Dagsrevyen.

Variabelen som går på om metoden i forskningen er gjort rede for i nyhetssaken er delt inn i variabelkategoriene «nei», «delvis», «detaljert». 60 % av sakene tar ikke for seg metoden i

forskningen, her blir ikke metoden nevnt. 36 % tar delvis for seg metoden i forskningen og her blir metoden nevnt, men det er ikke like presist og forseggjort som dem som er kodet for å ha en detaljert beskrivelse av metoden. Bare 3 % av sakene tar for seg metoden på en slik detaljert måte. Hvis man ser på denne variabelen utenom Dagsrevyen ser man at det er 46 % av sakene som ikke tar for seg metoden i det hele tatt, mens det er 22 % av innslagene til Dagsrevyen som forklarer metoden, og ingen av disse forklarer metoden i detalj.

Hele 88 % av sakene tar for seg resultatet av forskningen. Dette viser hvor mye vekt det legges på å rapportere om nye forskningsfunn. Dersom man utelater Dagsrevyen her ser man at nettavisene beskriver resultater fra forskningen i 95 % av sakene. Hos Dagsrevyen inkluderer 80 % av sakene forskningsresultater.

Disse tallene fra den kvantitative analysen forteller oss noe helhetlig om hvordan forskningen blir presentert i nyhetsmedia. Måten fagspråk, metode og resultat er blitt brukt i nyhetssakene viser hvordan de fleste journalistene har prioritert å formidle forskningsresultater og å bruke fagbegrep. Samtidig er metode en stor del av forskningen og forteller mye om dens kvalitet og gir leseren en kontekst til resultatet av forskningen. At resultater fra forskning blir formidlet i nesten alle saker om forskning, mens under halvparten diskuterer forskningsmetoder, forteller noe om hva journalister regner som viktig innhold å formidle. Dersom journalistene ikke tar for seg forskningsmetoden kan være et tegn på at dem er lite kritisk i journalistikken (Kristiansen & Spilde, 2015, s. 42). Her er det viktig å huske på at det kan hende journalisten har gjort opp en mening om at metoden, men ikke inkludert det i nyhetssaken.

Dette viser at diskursen i forskningsjournalistikk er resultatorientert. Samtidig bruker over halvparten av sakene fagspråk. Utfra dette kan man stille spørsmål om journalistene klarer å formidle forskningsresultater på en god måte uten å alltid bruke fagspråk. Dette kan man ikke finne svar på uten å forta en større kvalitativ diskursanalyse av slike saker.

Tallene viser også at det er forskjell på sakene fra TV-sendte Dagsrevyen og nettavisene når det kommer til akademiske diskurs. Denne forskjellen tyder på at Dagsrevyen ikke har et like sterkt preg av akademisk diskurs. En mulig forklaring på denne forskjellen kan være at innslagene fra Dagsrevyen er muntlig formidling. Dette kan man ikke svare på utfra denne analysen, men er et interessant spørsmål som man kan se nærmere på i videre forskning på feltet.

6.7.2. Kvalitativ analyse av nyhetsmelding fra NRK.no

Saken *2 av 3 identitetskrenkelser gjøres av en nær relasjon* ble publisert på NRK.no den 20. september 2022. Denne er formet som en nyhetsmelding på nettstedet og er en kort tekst på 127 ord. Den inneholder ingen bilder eller illustrasjoner og formatert på en enkel måte som andre nyhetsmeldinger på nettstedet (se figur 21 i vedleggslisten)

Denne er del av den kvantitative analyse og ble valgt ut for den kvalitative delen fordi denne kun refererer til én kilde, men bruker også fagspråk og beskriver metoden og resultatet fra forskningen. Det er interessant at en sak får med alle disse aspektene på så få ord.

Hallidays metafunksjoner hjelper oss å dele teksten i tre deler og gjør det enklere å identifisere trekk fra akademisk diskurs i den journalistiske teksten.

For å ta det stegvis begynner jeg her med den ideasjonelle metafunksjonen. Dette handler om tekstens forhold til virkeligheten og hvordan den skildrer den (Skovholt & Veum, 2015, s. 25). I denne teksten blir virkeligheten formidlet ved bruk av empiri fra forskning. Gjennom empiri fra datainnsamling fremstår virkeligheten her i form av tall og statistikk. Eksempler på dette er «4 av 10 svindelofre har gitt sensitiv informasjon [...]» og «Blant kvinner som blir utsatt for identitetskrenkelse, gjelder dette 80 prosent, mens blant menn er det 36 prosent.». På denne måten blir mennesker fra virkeligheten kvantifisert og presentert som statistikk. Dette gjør at disse menneskene ikke blir sett på som individ, men som tall.

Bruken av fagspråk gjør også noe med måten leseren tolker teksten på. Begrepene *identitetskrenkelse* og *ID-svindel* er begge fagterminologi innen kriminalitets- og rettsvesenfeltet. Det er ikke nødvendigvis selvsagt for leseren hva som legges i slike begreper og det kan også bidra til å skape en avstand mellom forskerne og leseren.

Den mellompersonlige metafunksjonen handler om hvordan tekster forholder seg til relasjoner mellom mennesker. Denne teksten tar ikke stilling til enkeltindivider og bruker passive setning hvor mennesker er involvert i handlinger. Fokuset tas bort fra den handlende, identitetskrenkerne, og over på ofrene. Dessuten tas fokuset også bort fra politiet når siste setning sier at «[...] ble over halvparten av sakene henlagt uten videre etterforskning.», her blir ikke politiet stilt til ansvar og det fordrer ingen oppfølging fra dem. Dette er det man kaller agens-skjuling, fordi tekstens formulering gjør at man trekker oppmerksomheten bort fra den som utfører handlingene.

Når man ser på den tekstuelle metafunksjonen ser man på hvordan teksten er bygd opp og hvordan den henger sammen. Denne nyhetsmeldingen er delt i tre avsnitt hvor det første gir

oss statistikk og resultater fra forskning. Det andre avsnittet forteller om et funn som bygger videre på det i første avsnitt, mens det aller siste avsnittet gir en ekstra opplysning om saken og den konsekvens for samfunnet. Den siste setningen blir koblet sammen med de foregående ved at den starter med en henvisning til det de den tidligere nevnte statistikken: «Av svindelsakene som ble anmeldt [...]». Overskriften i saken er konkluderende (Handgaard et al. s. 273) og gir leseren et av forskningsresultatene og en pekepinn på hva saken handler om, dette gjør saken forutsigbar for leseren fordi det ikke plutselig er snakk om et helt annet tema.

For å oppsummere kan man si at NRKs nyhetsmelding om identitetskrenkelser inneholder en del trekk fra akademisk diskurs. Dette er fordi den presenterer resultater og metode uten å ta spesielt stilling til menneskene dette handler om.

Dessuten er bruk av fagspråk her å regne som et trekk fra akademisk diskurs fordi fagterminologi er så er så sterkt knyttet opp mot fagfeltet. Også Ottosens modell forteller oss at et vitenskapelig forhold til virkeligheten innebærer et spesialisert språk (2004, s.101). Ett aspekt som trekker saken bort fra akademisk diskurs kan være hvordan det siste avsnittet skaper en lettere leseopplevelse ved å referere til noe tidligere i teksten. Slik bruk av konjunksjoner er ifølge Hyland er dette et vanligere trekk i forklarende tekster enn i forskningsartikler.

At metoden og resultatene fra studien er grundig gjort rede for gjør at studien blir mer verifiserbar og gir leseren et innblikk i hvilke sammenhenger de har funnet. Dette passer til en vitenskapelig virkelighetsskildring. Saken forteller også at studien tar for seg perioden 2015 til 2021 og viser leseren at det er snakk om en lang tidshorisont. Dette, samt at teksten er tematisk avgrenset til å kun gjelde relasjon mellom ofre og svindlere i identitetskrenkelser, gjør at teksten passer godt inn under en vitenskapelig diskurs (Ottosen, 2004, s.101).

Ved å markere funnene fra tekstanalysen inn i tabellen av modellen over hvilken diskurs som er representert, ser man at denne heller mer mot en vitenskapelig diskurs når det kommer til stoffet, men har de språklige trekkene til journalistisk diskurs.

	Vitenskap	Massemedier
Perspektiv	Vitenskapelig	VISAK
Interesseorientering	Generelt og verifiserbart	Unikt/uvanlig
Tidshorisont	Lang	Kort
Analysenivå	Tematisk avgrenset	Generelt / geografisk plassering viktigst
Forståelsesramme	Multikausalitet	Monokausalitet
Språk	Spesialisert	Enkelt og klart
Klarhet	Tvetydighet	Tydelig
Konjunksjoner	Færre	Flere
Bruk av kilder	Flere	Færre
Referanser til seg selv	Flere	Færre

Figur 9: Analysemodell basert på teori, makingene viser hvilke trekk fra akademisk- og journalistisk diskurs saken tar for seg.

Dersom man her ser til Jørgensen og Phillips og begrepet *diskursiv kamp*, kan man i denne teksten tenke seg at den akademiske diskursen vant denne kampen (2000 s. 13). Internt i denne teksten er det altså den akademiske diskursen som har hegemoni og bestemmer hvordan forskningssaken blir presentert.

6.7.3. Kvalitativ analyse av nyhetsartikkel fra Klassekampen.no

En annen tekst fra utvalget som egner seg for tekstanalyse er *Evolusjonen til unnsetning?* Fra Klassekampen.no (se figur 22 – 27 i vedlegglisten). Forfatter er Bjørn Vassnes og artikkelen ble publisert 7. juli 2022. Denne saken er bak betalingsmur og er kun tilgjengelig for betalende abonnenter. Dette gjelder for alle Klassekampens saker om forskning. Saken er 754 ord og fremstår som en nyhetsartikkel.

Denne saken ble valgt ut til kvalitativ analyse fordi den bemerket seg i datainnsamlingen til den kvantitative analysen som en sak som bruker ulike språklige virkemidler enn de andre. Saken handler om to studier som har funnet at dyr er mer tilpasningsdyktige til klimaendringer enn man tidligere trodde.

Vi starter med den ideasjonelle metafunksjonen som tar for seg selve innholdet i teksten og hvordan den forholder seg til virkeligheten.

Det første man legger merke til ved denne saken er at den er multimodal fordi den i tillegg til skriften også har et bilde. Bildet er øverst, etter overskriften, og er et foto av en isbjørn på et isflak som viser tydelig hva saken handler om. Fotoet er tatt ovenfra og ned og isbjørnen står et stykke unna og er omgitt av hav og isflak. Fugleperspektivet til fotoet og at isbjørnen ser liten ut i forhold til omgivelsene sine, gir den som ser bildet en maktposisjon og isbjørnen avmakt (Skovholt & Veum, 2015, s. 109 – 111). Dette fremstiller isbjørnen som liten og stakkarslig, dette passer også til saken fordi den handler om hvilke konsekvenser klimaendringer får for dyr.

Denne saken framstiller virkeligheten med et mer utbrodert språk enn det NRKs nyhetsmelding gjør. Et eksempel fra teksten er dette avsnittet som beskriver utdypende hvordan isbjørner jakter:

«Her, som på andre steder i Arktis, er sel isbjørnenes viktigste matkilde. Og jakten på sel har vanligvis foregått på havisen. Som isbjørnene er selene sjøpattedyr og må av og til opp på isen for å puste. Da kan de bli bytte for isbjørnene, som gjerne ligger på lur ved et «luftehull», klar til å gå til aksjon når en sel kommer opp.» (Vassnes, 2022, 7. juli).

Denne skildringen av hvordan isbjørnens jakt pågår er preget av at den er delt opp i kortere setninger som skaper en dramaturgisk stil over språket (Handgaard et al. 2013, s. 258 – 263). Dette gjør hver detalj betydningsfull. Den siste setningen tar også i bruk ord som får isbjørnen til å framstå på en positiv måte. Her velger forfatteren å gjøre teksten mindre aggressiv ved å ikke bruke ord som «angripe» og «drepe». Teksten ser ut til å tale dyrenes sak ved å fremstille dem på en slik positiv, men stakkarslig, måte. Eksempler på dette er hvor forfatteren sier at dyrene kan «dø ut» og bor på «jordens mest isolerte og utilgjengelige områder».

Selv om saken har en annen skrivestil enn andre, forteller den også om isbjørnene i tall: «Arktis er hjem til rundt 26.000 isbjørner» og tar for seg fagspråk. Denne teksten bruker fagspråk og siterer forskere direkte, men den gjør det på en måte som gjør det enklere å forstå. Dette utdraget fra saken viser hvordan forfatteren har brukt forskernes ord når han har forklart metoden til forskningen. Her forklarer han i tillegg slik at saken blir forståelig, men at dem som har interesse for det får fagbegrepene.

«Ikke all genetisk variasjon er like viktig for overlevelsen, så her forsøkte forskerne å ta med kun de variantene som «gjorde forskjell» i så måte. Sagt på forskerspråket: den «additive genetiske variansen i relativ fitness».»

Saken er totalt sett håpefull, men også spørrende. Overskriften «Evolusjon til unnsetning?» er én få overskrifter fra den kvantitative innholdsanalysen som verken passet inn i konkluderende eller gåtepreget. Dette er fordi denne stiller et spørsmål og kan sånn sett være gåtepreget, men den er også mer kunstnerisk og den sier ikke så mye om selve saken. Saken er også full av spørsmål og framstiller forskningen som håpefull, men samtidig ikke et fasitsvar for alle dyr eller en redning for isbjørner. Dette blir understreket etter presentasjonen av funnene: «Spørsmålet er om også isbjørnene andre steder kan tilpasse seg en ny levemåte. Dette er langt fra sikkert [...]»

Teksten inneholder også noen presupposisjoner hvor forfatteren stiller krav til leseren. For eksempel tar saken for gitt at klimaet endrer seg raskt: «Mange har vært bekymret for om ville dyrearter vil klare å tilpasse seg raske klimaendringer [...]». Men også bruken av fagbegrepet stiller krav til leseren. Eksempler på dette kan være «kvantitativ genetikk», «populasjon» og «rhesusaper». Bruk av slike ord kan danne et skille mellom forskerne og leseren på grunn av ordenes fagtilhørighet (Hornmoen, 1999, s. 156 ; Vestad og Alme, 2002, s. 17 - 18). Begrepet «kvantitativ genetikk» skiller seg ut ved at forfatteren forsøker å forklare dette for leseren. Setningen er slik: «Til Forskning.no forklarer Bonnet at de har brukt «kvantitativ genetikk», det vil si at de har sett på «den samlede effekten av tusenvis av gener på uttrykket av en egenskap.»» Her setter forfatteren inn konjunksjoner og en forklaring på fagbegrepet. Dette henger sammen med det Hyland (2011, s. 181) tar for seg i sin artikkel, at man oftere bruker konjunksjoner i lærebøker enn i forskningsartikler fordi språket er mer forklarende. Hyland (2011, s. 180 - 181) peker også på bruk av tvetydig språk som en et trekk som går oftere igjen i forskningsartikler enn i lærebøker. Slik tvetydig eller nyansert språk framstiller forskningen ikke som en fasit, fordi de er forsiktig med å påstå noe. Slikt tvetydig språk finnes også i saken til Klassekampen. Blant annet skriver Vassnes «Kanskje kan isbjørnen klar seg med mindre havis.», «Dette er langt fra sikkert, men det som har skjedd med isbjørnene i Sørøst-Grønland, kan være et tegn på at visse dyr vil være i stand til å tilpasse [...]» og «Det betyr antakelig at de også kan respondere på klimaendringer raskere enn antatt.» Dette viser hvordan teksten forholder seg til å at forskningen ikke nødvendigvis forteller hvordan virkeligheten faktisk er, men tar forbehold.

Når det kommer til den mellompersonlige metafunksjonen ser man på hvordan teksten forholder seg til mennesker. Saken henvender seg ikke direkte til noen, men bruker ordet «vi» flere ganger, f.eks. «Det er en region vi hører lite fra [...]» og «[...] slik vi har sett på TV-dokumentarer fra Svalbard og andre steder.». Dette gjør at man føler at man kommer nærmere forfatteren fordi han omtaler oss i samme gruppe.

Dessuten omtaler han forskerne bak studiene etter navnene deres, men også som «de». Det at han omtaler forskerne som «de» og andre som «vi», skaper et skille mellom de to gruppene.

Den siste metafunksjonen tar for seg tekstens struktur. *Evolusjon til unnsetning?* har 148 ord over gjennomsnittet blant sakene fra nettavisene, men er delt opp i 16 avsnitt. Etter overskriften og ingressen kommer bildet av en isbjørn som viser leseren hva teksten skal handle om. Første setning etter bildet skaper koherens mellom bildet og teksten: «Kanskje kan isbjørnen klar seg med mindre havis.» Bildet har også en bildetekst, men det er første setning som forankrer bildet til hoveddelen av teksten. Mellomoverskrifter deler teksten opp og gjør den lettere å lese. Det samme gjør uthevede sitat.

Under selv teksten er det også en setning i kursiv som forteller noe utenom innholdet i teksten: «*Begge studiene som omtales i teksten, er publisert i tidsskriftet Science*». Dette bidrar til troverdigheten til saken.

Oppsummering av akademisk diskurs i Evolusjon til unnsetning?:

Teksten har i varierende grad trekk fra akademisk diskurs. Den tar i bruk en del fagspråk, men kommenterer også på at dette er «forskerspråk» og forklarer begreper. På grunn av dette får teksten et uformelt preg, som er mer lettlest og egner seg bedre som journalistikk enn akademisk diskurs gjør. At forfatteren tilpasser språket til leseren passer inn under journalistikk sjanger ifølge Ottosens modell for hvordan vitenskapen og massemediene forholder seg til virkeligheten (2004, s.101). Dersom man også ser på denne modellens andre faktorer ser man at denne saken har både et vitenskapelig perspektiv, men også et politisk/aktuelt perspektiv, fordi klima og natur var høyaktuelt å skrive om i 2022. Saken viser interesseorientering mot at dette er et unikt forskningsfunn, men bruker ikke store ord om det for å lage en sensasjonsnyhet av det.

Når det kommer til tidshorisont tar ikke teksten for seg noe om tidsaspektet rundt forskningen, men forteller at funnet er «at ville dyr endrer seg to til fire ganger raskere enn det man tidligere hadde trodd». At saken er tematisk avgrenset til å gjelde isbjørners jaktvaner,

passer ifølge Ottosen innenfor vitenskapelig diskurs. Derimot faller saken innenfor massemedienes diskurs når det gjelder forståelsesramme fordi den kun tar for seg én forklaring for resultatet, mens en vitenskapelig forståelsesramme hadde tatt for seg flere mulige faktorer.

Samtidig bruker forfatteren en slik akademisk tvetydighet og gjør rede for metodene og resultatene av studiene og gir teksten et akademisk preg. Som en oppsummering kan man si at teksten er utformet som en fortellende, journalistisk sak, men med høy grad av akademisk diskurs i innholdet.

Når man huker av de ulike faktorene inne i modellen som er basert på Ottosens, ser man at diskursen i denne saken, er mer spredt på de to kategoriene. Dermed har denne saken mer balanse når det kommer til diskursene.

	Vitenskap	Massemedier
Perspektiv	Vitenskapelig	VISAK
Interesseorientering	Generelt og verifiserbart	Unikt/uvanlig
Tidshorisont	Lang	Kort
Analysenivå	Tematisk avgrenset	Generelt / geografisk plassering viktigst
Forståelsesramme	Multikausalitet	Monokausalitet
Språk	Spesialisert	Enkelt og klart
Klarhet	Tvetydighet	Tydelig
Konjunksjoner	Færre	Flere
Bruk av kilder	Flere	Færre
Referanser til seg selv	Flere	Færre

Figur 10: Analysemodell basert på teori, makingene viser hvilke trekk fra akademisk- og journalistisk diskurs saken tar for seg.

6.7.4. Diskusjon

Denne diskusjonsdelen skal drøfte de samlede resultatene av det siste forskningsspørsmålet.

Den kvantitative innholdsanalysen gir noen svar på spørsmålet om diskurs i forskningsjournalistikk. At nesten alle nyhetssakene om forskning tar for seg resultater fra forskningen, mens under halvparten forteller om metoden, forteller oss at de

forskningsjournalistiske sakene i ofte kan være lite kritiske, spesielt når det kommer til å se på hva forskerne faktisk har gjort.

Den kvalitative tekstanalysen gir et annet blikk på nyhetssakene om forskning. Disse viser at det er stor bredde i måten sakene er skrevet på. Dette betyr også at det er varierende grad av akademisk diskurs som skinner gjennom i nyhetssakene. Likevel kan man si at de to tekstene jeg har tatt for meg her, begge er preget av akademisk diskurs. Nyhetsmeldingen har kortere plass til rådighet for å skrive om forskningen, og det kan påvirke den til å bli mer presis og kortfattet. Saken fra Klassekampen tar også for seg fagspråk og en del elementer som passer innenfor akademisk diskurs, men denne tar seg også mer friheter til å skrive med et farget språk og journalisten selv lager føringene for presupposisjoner.

Når det kommer til kritisk forskningsjournalistikk, ser man at nyhetsmeldingen omtrent skriver en kort rapport av forskningen og ikke stiller spørsmål til den eller inkluderer andre synspunkter. Klassekampens sak stiller litt sterkere på dette punktet fordi den inkluderer to ulike studier som støtter hverandre. Klassekampen sin sak inkludere fire ulike kilder, mens NRKs nyhetsmelding kun har én. Dette kan man se i lys av Vær Varsom-plakatens § 1,2. Denne uttrykker eksplisitt at pressen har som oppgave å formidle informasjon og har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk. Altså gjelder det at man burde ha flere ulike kilder også når det kommer til forskningssaker. Det samme mener også Kristiansen og Spilde (2015), samt Hornmoen (1999, s. 15) når de snakker om hvordan forskningsjournalistikken skal være kritisk på lik linje med annen journalistikk. Dette henger også sammen med det Nölin (1991, s. 17) sier om at journalister ofte ser på forskere som allvitende og legger for mye tillitt i dem. Et slikt syn kan føre til enkilde-journalistikk og føre til en skeivfordelt offentlig debatt hvor enkeltpersoner opptrer i en maktposisjon. Dette bryter igjen med Habermas og Karl-Otto Apels vilkår for en ideell offentlig diskurs (Habermas, 1996, s. 100 - 102 ; Carson & Kosberg, 2022, s. 110 – 112).

Kristiansen og Spilde (2015, s. 12), Nölin (1991, s. 17) og Calsamiglia (2003, s. 889), kommenterer alle på at slik tillitt til forskere kan føre til at forskningsjournalister opptrer som en «oversetter» som fungerer som en budbringer for forskere. Kristiansen og Spilde inkluderer et sitat fra redaktør i Videnskab.dk, Vibeke Hjortlund. Hun sier at «Altfor mange journalister ser det som sin misjon å bare oversette de fantastiske forskningsresultatene til et forståelig språk, uten å forholde seg kritisk til påstandene» (sitert i Kristiansen og Spilde,

2015, s. 109 – 110). Altså er det tydelig at fokuset kan bli på å gjøre det akademiske språket forståelig heller enn å være kritisk til det man dekker. Dermed er det ikke nødvendigvis en sammenheng mellom diskursen i journalistikken og hvor kritisk den er, men en høy grad av akademisk diskurs i en nyhetssak *kan* tyde på at forskningen er lite bearbeidet av journalisten. Selv om nyhetsmeldingen fra NRK.no er kort, kan den brukes som et eksempel på dette fordi den har høy grad av akademisk diskurs. Den har også kun én oppgitt kilde, som også er et tegn på lite kritisk journalistikk. Fordi man ikke vet noe mer om prosessen i arbeidet med saken, kan man likevel ikke fastslå at dette er ukritisk journalistikk.

Ut fra tekstanalysen kan man se på hvordan disse sakene passer i forhold til Secko, Amend og Fridays (2013, s. 65 - 69) modell av forskningsjournalistikk. *2 av 3 identitetskrenkelser gjøres av en nær relasjon* fra NRK.no, forteller lite utenom akkurat forskningen den omtaler, likevel gir den en setning med kontekst helt til slutt. Altså kan man si at den til dels passer inn i den kontekstuelle modellen. Samtidig tilpasse den ikke språket eller den akademiske diskursen nevneverdig for leseren. Dermed passer denne i publikumsdeltakelse-modellen fordi den i stor grad lar det være opp til leseren å tolke resultatene og danne sin egen mening om tallene.

Evolusjon til unnsetning? gir leseren en kontekst ved bruk av skriftlige skildringer og forskningen sett i sammenheng med klimaendringer. Denne saken tilpasser også teksten til leseren med å gi forklaring på ulike fagbegrep. Dermed kan denne saken passe i både den kontekstuelle modellen, men også delvis i publikumsdeltakelse-modellen. Dette er fordi den gir kontekst og forklaringer, samtidig kommer den med skildringer og presupposisjoner som inkluderer leserne med deres kunnskap og at dem kan se for seg situasjonen når journalisten skildrer den.

Når man snakker om to ulike diskurser i én tekst, kan man se til Fairclough (2003) for å drøfte om man kan finne tilfeller av hybrid diskurs i forskningsjournalistikk gjennom rekontekstualisering. De nærmeste man kommer til et konkret eksempel på hybrid diskurs i de to analyserte tekstene er hvor Vassnes forsøker å forklare forskernes ord ved å sette inn konjunksjoner og bindeledd i sitatene fra forskerne. Dette gjør det enklere for leseren å henge med i teksten. Samtidig er det interessant hvordan journalistene kan trekke ut sentrale funn fra forskning og sette dem i en nyhetsmelding eller gjøre det om til en nyhetsartikkel med en fortellende stil. Dette er gode eksempler på det Allern (2001) snakker om når han forteller at en kjent sjanger kan gjøre stoffet lettere å lese (Allern, 2001, s. 67). Dette kan også brukes

som et argument for at forskningsjournalister ikke burde se på jobben sin som å oversette forskning, men heller å forstå den selv og være kritisk til den, fordi rekontekstualiseringen gjennom sjangeren i seg selv, kan gjøre innholdet mer forståelig.

Uavhengig av denne analysen er det viktig å huske på det Hågvar (2007) sier når han snakker om forskningsjournalistisk diskurs. Han peker at på ulike redaksjoner ofte har ulike diskurser. Det samme mener også Hornmoen (2003) hvor han peker på at ulike normer på arbeidsplassen kan påvirke diskursen. Dette er også i tillegg til personlige erfaringer (Hornmoen, 2003, s. 23 ; Hågvar, 2007, s. 21 – 22).

6.8. Oppsummering av kjennetegn på diskursen i forskningsjournalistikken

Som en oppsummering av det siste forskningsspørsmålet skal jeg her forsøke å svare på det kort med utgangspunkt i analysen og drøftingen over.

Kjennetegn på akademisk- og journalistisk diskurs er blitt diskutert i teori-delen av denne oppgaven, men hvordan disse opptrer i forskningsjournalistikk ser man utfra analysen.

Den kvantitative analysen forteller at diskursen i forskningsjournalistikk er resultatpreget, den tar i bruk mye fagspråk, men presenterer ikke alltid metoden i forskningen den dekker.

Den kvalitative diskursanalysen viser hvordan forskningsjournalistikken kan inkludere trekk fra akademisk- og fra journalistisk diskurs. Dessuten viser den eksempler på hvordan dette kan se ut.

Som en konklusjon for det tredje forskningsspørsmålet kan man si at akademisk diskurs tar stor plass i forskningsjournalistikk. Dette handler om en maktrelasjon mellom hvem som får ha hegemoni i forskningsjournalistikk og kan skape skjevhet i den praktiske diskursen. Om journalister dekker forskning på den måten forskere selv gjør det, kan få det til å framstå som en formidling av forskernes budskap heller enn kritisk journalistikk. Dette er også et gjennomgående tema blant andre studier som diskuterer kritisk forskningsjournalistikk.

Den kvantitative delen av dette spørsmålet forteller oss at forskningsjournalister nesten alltid forteller om resultater fra forskning, ofte bruker fagspråk, men ikke nødvendigvis inkluderer forskningsmetoden i nyhetssakene.

7. Oppsummering og konklusjon

For å svare på den overordnede problemstillingen: Hva kjennetegner fem norske riksdekkende nyhetsmediers dekning av forskning?, ble tre ulike forskningsspørsmål besvart.

Disse tre forskningsspørsmålene svarer på problemstillingen på en helhetlig måte ved å ta for seg innholdet, formen og diskursen i nyhetssakene som handler om forskning. Dermed er ulike sider ved den overordnede problemstillingen belyst.

To av de fem nyhetsmediene er blant Norges mest leste nettaviser og Dagsrevyen har generelt sett høye seertall. De to meningsbærende nettavisene representerer en annen gruppe nyhetsmedier. Ved å se på alle nyhetssaker om forskning fra 2022 i disse nyhetsmediene, har jeg redegjort for en stor del av Norges nyhetsbilde.

Det som kjennetegner disse fem norske riksdekkende nyhetsmedier dekning av forskning blir svarene fra analysen kommer med. Det som kjennetegner en «typisk» nyhetssak om forskning fra disse fem nyhetsmediene er i hovedsak at det er en nyhetsartikkel, skrevet av én journalist. Den er omtrent 607 ord lang - eller 139 sekunder om det er i TV-format - og handler om forskning på medisin og helse. Den inneholder uttalelser fra én til to forskere og totalt fire kilder. Den inneholder to hyperlenker og har ikke nødvendigvis faktaboks. En typisk sak er gratis å lese uten abonnement og formidler resultatet av forskningen den forteller om, men ikke nødvendigvis om metoden. En slik typisk nyhetssak inneholder også en hyperlenke til selve forskningsartikkelen og omtrent annenhver sak har en gåtepreget overskrift som lokker leseren inn, og annenhver sak har en konkluderende overskrift som formidler et forskningsresultat.

Andre sentrale funn fra analysen er at det ser ut til å være variasjon i måten de ulike nyhetsmediene dekker forskningssaker på. Totalt blant disse nyhetsmediene er én femtedel av alle sakene nyhetsmeldinger. De aller fleste nyhetssakene om forskning er nyhetsartikler, og det er kun én sak i denne populasjonen som regnes som en feature-reportasje. En observasjon fra analysen er at de meningsbærende nyhetsmediene prioriterer saker om forskning til å bli hele nyhetsartikler, heller enn korte nyhetsmeldinger. Det er NRKs nettsted som publiserer den største andelen av nyhetsmeldinger.

Diskursanalysen beskriver hvordan diskurs i forskningsjournalistikk kan utfolde seg. Her ser jeg på to ulike eksempler på forskningsjournalistikk. Denne analysen viser at slike saker kan være korte og presise og likevel inneholde mange trekk fra akademisk diskurs. De kan også være lengre og skildre virkeligheten og forskningen med en mer fortellende stil.

Flere av de tidligere studiene og teoriene jeg har brukt som bakteppe og drøftingsmomenter i denne analysen, tar utgangspunkt i at forskningsjournalister ikke er kritiske nok i sin dekning av forskning. Blant annet Nölin, Kristiansen og Spilde, Hornmoen og Elmer et al.

kommenterer på at journalister kan ha for høy tillitt til forskere. Dette kan føre til en ukritisk dekning av forskning og flere av disse teoretikerne og studiene sammenligner måten noen journalister dekker forskning på med oversetting. Dette impliserer at journalistene er formidlende heller enn kritiske. Om dette er negativt eller positivt er avhengig av ha man mener at skal være forskningsjournalistenes rolle. Utfra denne analysen får man et inntrykk av at forskningsjournalistikk ofte kan være ukritiske i dekning. Dette kan man si på grunnlag av at de fleste sakene presenterer forskningsresultater, mens under halvparten sier noe om forskningsmetoder. Totalt sett kan den store graden av bruk av akademisk diskurs være et tegn på at forskningen er lite bearbeidet av journalisten. Samtidig viser denne analysen at forskningsjournalistikken referer til flere kilder enn det andre studier og teorier kommer fram til.

7.1. Forslag til videre forskning

Denne analysen tar for seg et bredt spekter av ulike variabler og syn på forskningsjournalistikk. Likevel er det flere aspekter rundt denne tematikken jeg mener det hadde være spennende å se nærmere på.

Noe også andre studier stiller spørsmål rundt er hvorvidt journalister er kritiske nok i møte med forskning. Det kunne vært interessant å sammenligne annen kritisk journalistikk med forskningsjournalistikk.

I denne analysen får jeg heller ikke undersøkt forskerne eller forskningen deres nærmere. Et eksempel på variabler som kunne vært spennende å se på i den forbindelse kan være dekningen av de ulike forskningsfeltene. Selv om man utfra tallene i analysen kan se hvilke tema de ulike nyhetsmediene skriver om, er det ikke mulig å se på dette i sammenheng med

hvor mye forskning som faktisk blir produsert innenfor hvert enkelt tema. At et tema er det forskningstemaet som er mest omtalt i nyhetsmediene kan altså være fordi det er på dette feltet det er gjort mest forskning, eller det kan være fordi det er dette pressen mener er mest aktuelt. Om presentasjonen av forskning i nyhetene er representativt for de faktiske forskningsmiljøene får man altså ikke noe svar på i denne undersøkelsen. Likevel gir denne undersøkelsen oss et svar på hva som blir mest publisert i nyhetsmediene.

Denne undersøkelsen tar heller ikke for seg selve forskningen eller forskerne, dermed kan man utfra dette heller ikke si noe mer om dette enn det som er oppgitt i sakene nyhetsmediene publiserer. Her kan man telle antall forskere som får uttale seg i en sak, men ikke hvor stor andel dette er av alle dem som står bak forskningen.

For å se videre på denne tematikken, kunne det også vært interessant å så på en enda større populasjon, eller på helt andre nyhetsmedier. For eksempel alternative nyhetsmedier slik som Steigan.no og Document, eller medier som fokuserer på forskning, slik som Forskning.no.

8. Litteraturliste

- Allern, S. (2001). *Nyhetsverdier: om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. IJ-forlaget.
- Allern, S. (2018). *Journalistikk og kildekritisk analyse*. 2. utgave. Cappelen Damm Akademisk.
- Andersen, E. K. & Hornmoen, H. (2011). *Mediating science in Norway: Practices and transformations in major newspapers*.
- Arendt, H. (1996). *Vita Activa: Det virksomme liv*. Pax forlag.
- Bauer, M. W. & Bucchi, M. [Red.] (2007) *Journalism, Science and Society: Science Communication between News and Public Relations*. Routledge.
- Calsamiglia, H. [Red.] (2003). *Popularization Discourse*. SAGE Publications.
- Carra, L. (2007). *The sex appeal of scientific news*. | M.W. Bauer & M. Bucchi (red). *Journalism, Science and Society*. (s. 101 - 107).
- Carson, S. G. & Kosberg, N. (2022). *Etikk: teori og praksis*. 2. utgave. Cappelen Damm Akademisk.
- Dagbladet (u.å.) *Abonner på Dagbladet Pluss*. Hentet 20.05.2023. URL: <https://www.dagbladet.no/pluss-om/>
- Elmer, C. Badenschier, F. & Wormer, H. (2008. 1. desember). *Science for Everybody? How the Coverage of Research Issues in German Newspapers Has Increased Dramatically* | *Journalism & Mass Communication Quarterly* 85 (4). (s. 878 – 893)
DOI: 10.1177/107769900808500410
- Fairclough, N. (2003). *Analyzing Discourse; Textual Analysis for Social Research*. Routledge.

- Fairclough, N. (1992). *Language and Power*. 5. utgave. Longman Group UK Limited.
- Farbrot, A. (2013) *Forskningskommunikasjon: praktisk håndbok for forskere og kommunikasjonsrådgivere*. Cappelen Damm Akademisk.
- Flyvbjerg, B. (2006). *Five Misunderstandings About Case-Study Research*. Sage Publications.
DOI: 10.1177/1077800405284363
- Fjæstad, B. (2007). *Why journalists report science as they do*. | M.W. Bauer & M. Bucchi (red). *Journalism, Science and Society*. (s. 123 – 131).
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Noregs Grunnlov*. (LOV-1814-05-17). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2. utgave. Fagbokforlaget.
- Habermas, J. (1996). *Diskursetik: notitser til et begrundelsesprogram*. Det Lille Forlag.
- Hallahan, K. (1999). *Seven Models of Framing: Implications for Public Relations*. *Journal of public relations research*, 11(3), s. 205 – 242.
- Handgaard, B., Simonsen, A.H. & Steensen, S. (2013). *Journalistikk. En innføring*. Oslo: Gyldendaal akademisk.
- Hornmoen, H. (1999) *Vitenskapens Vakthunder*. Tano Aschehaug
- Hornmoen, H. (2003). *Forskningsjournalistikk i en brytningstid: kritisk diskursanalyse av amerikansk "science journalism" på 1990-tallet*: Vol. nr. 172 (s. 263). Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.
- Hyland, K. (2011) *Academic Discourse*. / K. Hyland & B. Paltridge (red.) *Continuum Companion to Discourse Analysis*. (s. 171 – 184). Bloomsbury publishing.
- Hågvar, Y. B. (2007). *Å forstå avisa: innføring i praktisk presseanalyse*. Fagbokforlaget.

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur.

Klassekampen (u.å.) *Abonner på Klassekampen*. Hentet 19.05.2023. URL:

<https://ks.klassekampen.no/abonnement/>

Klassekampen. (u.å.). *Åpenhetsloven*. Hentet 05.05.2023 URL:

<https://klassekampen.no/side/apenhetslov>

Kristiansen, N & Spilde, I. (2015). *Forskningjournalistikk: ei innføring*. Cappelen Damm Akademisk.

Lemke, J. (1998). *Introduction to part III*. | J.R. Martin & R. Veel. (Red.). *Reading Science; Critical and Functional Perspectives on Discourses of Science*. (s. 83 – 85).

Martin, J. R. & Veel, R. [Red.] (1998). *Reading Science; Critical and Functional Perspectives on Discourses of Science*. Routledge.

Mediebedriftene. (u.å.). *Persontall – digital total Q4 2022*. Hentet 24.04.2023. URL:

https://www.medietall.no/?liste=persontall&r=PERSONTALL&pid=53545&p=2212&gs=1&g_sels=&ea=

Miller, C. (1984). *Genre as a social action*. Quarterly Journal of Speech.

DOI: 10.1080/00335638409383686

NESH (2019, 12. februar) *Forskningsetisk veileder for internettforskning*.

<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning/>

Nölin, J. (31.10.1991) *Forskningssinformation: ett vetenskapsteoretisk perspektiv*.

Institutionen för Vetenskapsteori: Göteborgs universitet.

NRK (2023, 27. januar). *Vedtekter for Norsk rikskringkasting AS*. URL:

<https://info.nrk.no/vedtekter/?/13v4rkr9ty8>

NRK (20.09.22) 2 av 3 identitetskrenkelses gjøres av en nær relasjon. URL:

<https://www.nrk.no/nyheter/2-av-3-identitetskrenkelses-gjores-av-en-naer-relasjon-1.16110229>

Offentleglova. (2006). *Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd.* (LOV-2006-05-19-16). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16>

Olsen, B. M. & Wendt, K. (2023. 30. mars). *Økt andel kvinner blant professorene i 2022.* Statistisk sentralbyrå. URL: <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/forskning-og-innovasjon-i-naeringslivet/statistikk/forskerpersonale/artikler/okt-andel-kvinner-blant-professorene-i-2022>

Ottosen, R. (1987) *Forskningsformidling i fjernsyn: en undersøkelse av samarbeidet mellom journalister og forskere i NRK-fjernsynet.* Norsk journalisthøgskole; forskningsrapport nr. 2.

Ottosen, R. (1988). *Forskningsformidling og journalistikk: en undersøkelse av journalistenes bruk av forskere som kilder i 13 norsk dagsaviser.*

Ottosen, R. (2004). *I journalistikkens grenseland: journalistrollen mellom marked og idealer.* IJ-forlaget.

Pressens faglige utvalg (01.01.2021). *Vær varsom-plakaten.* URL:

<https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>

Radford, T. (2007). *Scheherazade: Telling stories, not education people.* | M.W. Bauer & M. Bucchi (red). *Journalism, Science and Society.* (s. 95 – 99).

Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold.* 4. utgave. Fagbokforlaget.

Roksvold, T. [red] (1997). *Avis sjangrer over tid.* Institutt for Journalistikk.

- Secko, D.M., Amend, E. & Friday, T. (2013). *Four Models of Science Journalism*. | *Journalism Practice* 7 (1). S. 62 – 80). DOI: [10.1080/17512786.2012.691351](https://doi.org/10.1080/17512786.2012.691351)
- Skovholt, K. & Veum, A. (2014). *Tekstanalyse: ei innføring*. Cappelen Damm Akademisk.
- Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Smith-Meyer, Trond. (2020. 10. november). *Tabloid i Store norske leksikon* på snl.no. <https://snl.no/tabloid>
- Srinivasan, N.R. 1956, *The Need for training in science journalism*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000148005>
- UNESCO (07.07.22). *International Year of Basic Sciences for Sustainable Development*. URL: <https://www.unesco.org/en/year-basic-sciences>
- Vassnes, B. (07.07.2022). *Evolusjonen til unnsetning?* Klassekampen.no. URL: <https://klassekampen.no/utgave/2022-07-07/evolusjonen-til-unnsetning?rnd=0.3532448179378791>
- Vestad, P. D & Alme, B. (2002). *Mediespråk: Form og formidling i journalistikk*. Det Norske Samlaget.
- Voje, K. (1994). Teateral forskning eller teateralske forskere? *Forskningspolitik*. 94 (3) s. 22.
- Vårt Land. (u.å.) *Prisoversikt Vårt Land*. Hentet 19.05.2023. URL: <https://www.vl.no/priser/>
- Vårt Land (2023, 12. april). Vårt Land: Vedtekter og etiske retningslinjer. URL: <https://www.vl.no/XMGXANZ2SBFKNH6RKP6742LZDE/>

Vedlegg 1 - Kodebok

Kodebok

1. Tittel på nyhetssak
2. Nyhetsmedia
  - 2.1.NRK.no
  - 2.2.Dagbladet
  - 2.3.Vårt Land
  - 2.4.Klassekampen
  - 2.5.Dagsrevyen
3. Publiseringsdato [svar oppgis direkte]
4. Hvor mange forfattere har saken? [svar oppgis direkte]
5. Antall ord i saken [svar oppgis direkte]
6. Videoklipp i sekunder (ved videoreportasje) [svar oppgis direkte]
7. Hvor mange kilder er oppgitt i saken? [svar oppgis direkte]
8. Hvor mange kvinnelige forskere bak forskningen får uttale seg i saken? [svar oppgis direkte]
9. Hvor mange mannlige forskere bak forskningen får uttale seg i saken? [svar oppgis direkte]
- 10.Hvor mange andre kvinnelige forskere får uttale seg i saken? [svar oppgis direkte]
- 11.Hvor mange andre mannlige forskere får uttale seg i saken? [svar oppgis direkte]
- 12.Hvor mange aktører får uttale seg i embeds medfør i saken? [svar oppgis direkte]
- 13.Hvor mange aktører får uttale seg som «case» i saken? [svar oppgis direkte]
- 14.Hvor mange folkevalgte får uttale seg i saken? [svar oppgis direkte]
- 15.Hvor mange andre aktører får uttale seg i saken? [svar oppgis direkte]
- 16.Hvor mange hyperlenker har saken? [svar oppgis direkte]
- 17.Hvor mange foto inkluderer saken? [svar oppgis direkte]
- 18.Hvor mange tabeller og grafer inkluderer saken? [svar oppgis direkte]
- 19.Hvor mange andre illustrasjoner inkluderer saken? [svar oppgis direkte]
- 20.Har forskningen norsk opphav?
  - 0 - Nei
  - 1 – Ja
  - 2 – Norsk og utenlandsk samarbeid
  - 9 – Ikke oppgitt
- 21.Er metoden i forskningen beskrevet i saken?
  - 0 - Nei
  - 1 – Delvis

- 2 – Ja, hele
22. Kommer resultatet av forskningen tydelig fram?
0 - Nei
1 - Ja
23. Inkluderer saken en faktaboks?
0 - Nei
1 – Ja
24. Er saken bak betalingsmur?
0 – Nei
1 - Ja
25. Inneholder saken fagspråk?
0 - Nei
1 - Ja
26. Inneholder saken sitater?
0 - Nei
1 - Ja
27. Er opphavet til forskningen nevnt? (Navn på forskningsinstitusjon/forskerne?)
0 - Nei
1 - Ja
28. Er det en lenke til en forskningsartikkel/avhandling/rapport?
0 - Nei
1 - Ja
29. Har journalisten brukt andre nyhetsmedier som kilde i saken?
0 - Nei
1 – Ja
30. Hvilken form har saken?
1. Nyhetsartikkel
2. Nyhetsmelding
3. Feature-reportasje
9. Annet
31. Handler saken om forskning på COVID-19?
0 - Nei
1 – Ja

32. Er saken under temaet Medisin og Helse?
0 - Nei
1 - Ja
33. Er saken under temaet Vitenskap og teknologi?
0 - Nei
1 - Ja
34. Er saken under temaet Utdanning?
0 - Nei
1 - Ja
35. Er saken under temaet Arbeidsliv?
0 - Nei
1 - Ja
36. Er saken under temaet Økonomi og næringsliv
0 - Nei
1 - Ja
37. Er saken under temaet Politikk?
0 - Nei
1 - Ja
38. Er saken under temaet Sosiale forhold?
0 - Nei
1 - Ja
39. Er saken under temaet Kriminalitet og rettsvesen?
0 - Nei
1 - Ja
40. Er saken under temaet Krig og konflikter?
0 - Nei
1 - Ja
41. Er saken under temaet Ulykker og naturkatastrofer?
0 - Nei
1 - Ja

42. Er saken under temaet Vær?

0 - Nei

1 - Ja

43. Er saken under temaet Natur og miljø?

0 - Nei

1 - Ja

44. Er saken under temaet Sport?

0 - Nei

1 - Ja

45. Er saken under temaet Fritid?

0 - Nei

1 - Ja

46. Er saken under temaet Kultur og underholdning?

0 - Nei

1 - Ja

47. Er saken under temaet Personstoff og kuriosa?

0 - Nei

1 - Ja

48. Er saken under temaet Religion og livssyn?

0 - Nei

1 - Ja

49. Er saken byråstoff?

0 - Nei

1 - Ja

Kodeinstruksjer:

Variabel 7 tar for seg hvor mange kilder som er oppgitt i saken. Her telles alle kilder som er nevnt i saken. Dette inkluderer personer (inkludert forskere), nyhetsmedier, bøker, artikler, organisasjoner osv. Kildene trenger ikke å være oppført med lenke eller henvisning.

Variabel 8 og 9 handler om de forskerne/forfatterne som står bak forskningen som saken tar opp.

Variabel 10 og 11 handler om eksterne forskere som får uttale seg om forskningen som saken tar opp.

Variabel 12 tar for seg hvor mange aktører som får uttale seg i saken i embeds medfør, altså at det er en person som uttaler seg i kraft av sin rolle eller stilling.

Variabel 13 tar for seg aktører som ikke opptrer på vegne av sin stilling, men som privatperson og representant for allmennheten eller et *case* eller eksempel på noe av et saken handler om. F.eks. fra en «fem på gata»-spørrerunde, eller en person som har en sykdom som det forskes på.

Variabel 14 skiller seg fra variabel 12 ved at den som uttaler seg har en partipolitisk tilhørighet og uttaler seg fra et politisk ståsted.

Variabel 20 spør om forskningen har norsk opphav. Dette er en variabel som kan si noe om hvor stor andel norsk forskning blir presentert i nyhetsmediene vs. utenlandsk forskning. For at forskningen skal ha norsk opphav må den ha opprinnelse hos i hovedsak norske forskere eller forskningsinstitusjoner. Denne variabelen har en egen kategori for dersom forskningen viser seg å være et samarbeid mellom norske og utenlandske forskere.

Variabel 21 tar opp metoden i forskningen. Her er variabelkategoriene Ja, hele, delvis eller nei. Ja, hele velges her dersom metoden er detaljert beskrevet. Delvis blir valgt dersom saken tar for seg deler av metoden. Nei blir valgt dersom saken ikke nevner metoden bar forskningen. Pga. omfang går jeg ikke gjennom hver forskningsartikkel for å sjekke metoden, dermed er denne variabelen kun basert på hva som står i nyhetssaken.

Variabel 22 tar for seg om saken presenterer resultatet fra forskningen. Her markeres det for Ja dersom saken tar for seg resultater. Her tas det ikke høyde for om forskningen har flere funn enn det som tas opp i saken, dette er fordi det er for mye omfang å gå gjennom alle forskningsartiklene.

Variabel 23 tar for seg om saken inneholder er faktaboks. En faktaboks er en ramme med tekst som har viktige poenger for saken. En slik faktaboks inneholder gjerne en kort og presis tekst som tilføyer kontekst eller bakgrunn for saken.

Variabel 24 tar for seg om saken er bak betalingsmur. Dette vil si om man må betale for å lese den eller ikke.

Variabel 25 tar for seg fagspråk. Denne variabelen markeres som Ja dersom det er tydelig fagterminologi inkludert i saken. Denne variabelen viser hvor nært knyttet til et fagfelt saken er og i hvilken grad journalisten bruker akademisk språk eller klarspråk.

Variabel 26 markeres som Ja dersom saken inneholder sitater satt i anførselstegn eller på annen måte er markert som et tydelig direkte sitat.

Variabel 27 sier noe om opphavet til forskningen i saken. Denne kodes som Ja dersom saken nevner en (eller flere) forsker(e) eller forskningsinstitusjon som står bak forskningen.

Variabel 28 oppgir om et er en kobling til en forskningsartikkel/avhandling/rapport som beskriver forskningen nøye.

Variabel 29 spør etter om journalisten har brukt andre nyhetsmedier som kilde i saken. Dette er fordi nettavisene ofte hente nyheter fra hverandre og refererer til dem. F.eks. «ifølge The Gaurdian» eller «Det var NRK som først omtalte saken». Dette kan også være dersom journalisten refererer til pressemeldingstjenesten NTB.

Variabel 30 tar for seg hvilken journalistisk sjanger saken passer inn i. De fire sjangrene variabelkategoriene tar for seg er lett å skille fra hverandre og er alle mye brukt i nettaviser.

En *nyhetsartikkel* kan identifiseres som en standard, objektiv nyhetssak om et aktuelt tema.

En *nyhetsmelding* kalles ofte en kortmelding og er en kort tekst som ikke er en helhetlig nyhetsartikkel, men en kortversjon med den viktigste og nyeste informasjonen. Disse er ofte markert som «kortnytt» eller lignende og inneholder sjeldent bilder.

Feature-reportasjer er saker som ikke nødvendigvis trenger å være dagsaktuelle, men skildrer mer i dybden om f.eks. enkeltmennesker. Disse inneholder objektive fakta, men tar ofte i bruk litterære virkemidler.

Variabel 31 spør om saken tar for seg forskning på COVID-19. Dette er en aktuell variabel fordi 2022 også var preget av mye fokus på korona-pandemien og mye forskning er produsert på dette feltet de siste årene.

Variabel 32 – 48:

Disse variablene er kategorier hentet fra Retriever som alle sakene er delt opp i. Kategoriene er ikke gjensidige utelukkende, slik at hver sak kan passe under flere kategorier. I denne undersøkelsen brukes kategoriene som Retriever har valgt å plassere sakene i, dette er for å utelukke subjektivitet fra koderen.

Retriever gir ingen forklaring eller beskrivelse for kriterier for hver kategori, men mange er selvforklarende. *Sosiale forhold* fremstår som saker som handler om relasjoner mellom mennesker.

Variabel 49 blir kodet som Ja dersom saken oppgir at den er skrevet av et nyhetsbyrå. Dette kan for eksempel være pressemeldingstjenesten

Vedlegg 2 – Tabeller

Forskningstema	Antall ganger skrevet om i NRK
Vitenskap og teknologi	19
Medisin og helse	17
Natur og miljø	10
Økonomi og næringsliv	9
Politikk	6
COVID-19	5
Sosiale forhold	4
Krig og konflikt	4
Vær	3
Personstoff og kuriosa	2
Kriminalitet og rettsvesen	2
Utdanning	2
Arbeidsliv	1
Ulykker og naturkatastrofer	1
Fritid	1
Kultur og underholdning	0
Religion og livssyn	0
Sport	0
Sum	86

Figur 11: Frekvens av forskningstema i NRK.no.

Tema	Antall ganger skrevet om i Dagbladet
Medisin og helse	52
Natur og miljø	18
Vitenskap og teknologi	18
Sosiale forhold	13
Covid-19	10
Personstoff og kuriososa	6
Politikk	4
Vær	4
Sport	3
Krig og konflikt	2
Økonomi og næringsliv	2
Kriminalitet og rettsvesen	1
Utdanning	1
Arbeidsliv	0
Fritid	0
Kultur og underholdning	0
Religion og livssyn	0
Ulykker og naturkatastrofer	0
SUM	134

Figur 12: Frekvens av forskningstema i Dagbladet.

Tema	Antall ganger skrevet om i Vårt Land
Sosiale forhold	11
Medisin og helse	10
Religion og livssyn	7
Covid-19	6
Natur og miljø	4
Vær	3
Arbeidsliv	2
Økonomi og næringsliv	2
Politikk	2
Kriminalitet og rettsvesen	2
Vitenskap og teknologi	1
Ulykker og naturkatastrofer	1
Utdanning	0
Krig og konflikt	0
Sport	0
Fritid	0
Kultur og underholdning	0
Personstoff og kuriososa	0
SUM	51

Figur 13: Frekvens av forskningstema i Vårt Land.

Tema	Antall ganger skrevet om i Klassekampen
Natur og miljø	2
Vitenskap og teknologi	1
Fritid	1
Kultur og underholdning	1
Covid-19	0
Medisin og helse	0
Utdanning	0
Arbeidsliv	0
Økonomi og næringsliv	0
Politikk	0
Sosiale forhold	0
Kriminalitet og rettsvesen	0
Krig og konflikt	0
Ulykker og naturkatastrofer	0
Vær	0
Sport	0
Personstoff og kuriosa	0
Religion og livssyn	0
SUM	5

Figur 14: Frekvens av forskningstema i Klassekampen.

Tema	Antall ganger tema er dekket i Dagsrevyen
Medisin og helse	49
Natur og miljø	32
Vitenskap og teknologi	30
Covid-19	17
Sosiale forhold	17
Politikk	13
Økonomi og næringsliv	8
Fritid	7
Kultur og underholdning	6
Arbeidsliv	5
Personstoff og kuriosa	4
Utdanning	3
Ulykker og naturkatastrofer	3
Vær	2
Sport	2
Kriminalitet og rettsvesen	1
Krig og konflikt	1
Religion og livssyn	1
SUM	201

Figur 15: Frekvens av forskningstema i Dagsrevyen.

Nyhetsmedia	Saker med foto	Prosentandel saker med foto
NRK	18 av 40	45 %
Dagbladet	69 av 76	91 %
Vårt Land	25 av 27	93 %
Klassekampen	3 av 3	100 %
Dagsrevyen	24 av 122	19 %
Totalt	139 av 268	52 %

Figur 16: Tabell over saker som inneholder foto.

Nyhetsmedia	Saker med tabeller og/eller grafer	Prosentandel saker med tabeller og/eller grafer
NRK	2 av 40	5 %
Dagbladet	3 av 76	4 %
Vårt Land	0 av 3	0 %
Klassekampen	0 av 27	0 %
Dagsrevyen	16 av 122	13 %
Totalt	21 av 268	8 %

Figur 17: Tabell over saker som har tabeller og/eller grafer.

Nyhetsmedia	Saker med illustrasjoner	Prosentandel saker med illustrasjoner
NRK	3 av 40	8 %
Dagbladet	18 av 76	24 %
Vårt Land	0 av 3	0 %
Klassekampen	0 av 27	0 %
Dagsrevyen	11 av 122	9 %
Totalt	32 av 268	12 %

Figur 18: Tabell over saker som har illustrasjoner.

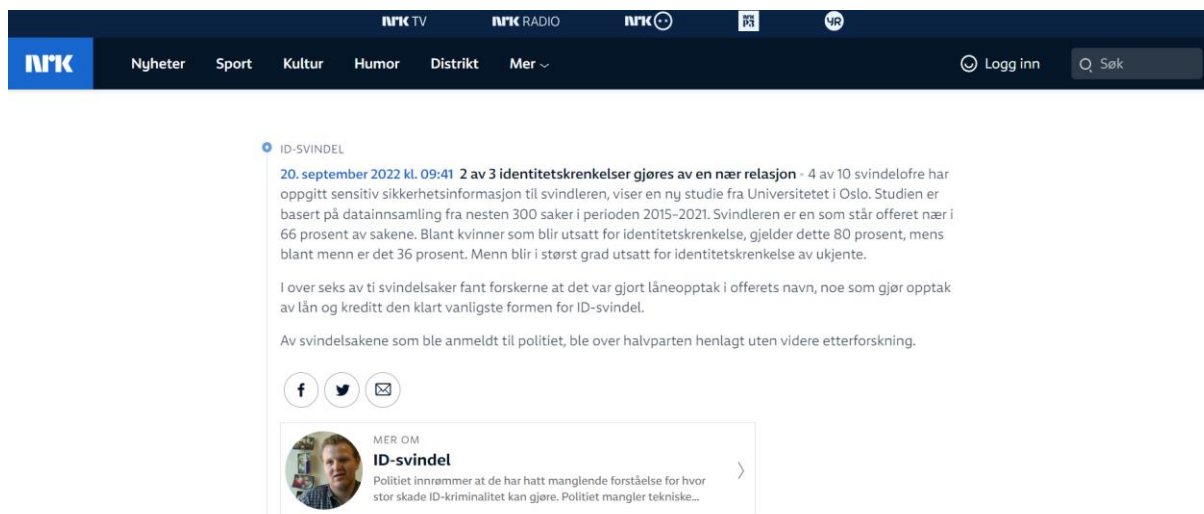
Norsk opphav		Andre nyhetsformer	Nyhetsmeldinger	Totalt
Nei	Antall	78	31	109
	% av nyhetsmeldinger	37%	55 %	41 %
Ja	Antall	110	16	126
	% av nyhetsmeldinger	52%	29 %	47 %
Norsk-utenlandsk samarbeid	Antall	16	1	17
	% av nyhetsmeldinger	8%	2 %	6 %
Ikke oppgitt	Antall	8	8	16
	% av nyhetsmeldinger	4%	14 %	6 %
Totalt	Antall	212	56	268
	% av nyhetsmeldinger	100 %	100 %	100 %

Figur 19: Tabellen viser nasjonalt opphav av forskningen mot hvilken nyhetsform de er publisert som.

Tema	Andel saker med forskere som uttaler seg	Antall forskere	Antall saker
Covid-19	63 %	27	38
Medisin og helse	73 %	145	128
Vitenskap og teknologi	71 %	78	69
Utdanning	83 %	8	6
Arbeidsliv	100 %	11	8
Økonomi og næringsliv	62 %	17	21
Politikk	68 %	18	25
Sosiale forhold	89 %	58	45
Kriminalitet og rettsvesen	100 %	8	6
Krig og konflikt	71 %	6	7
Ulykker og naturkatastrofer	60 %	5	5
Vær	67 %	20	12
Natur og miljø	74 %	84	66
Sport	40 %	2	5
Fritid	89 %	12	9
Kultur og underholdning	86 %	8	7
Personstoff og kuriosa	75 %	12	12
Religion og livssyn	100 %	11	8

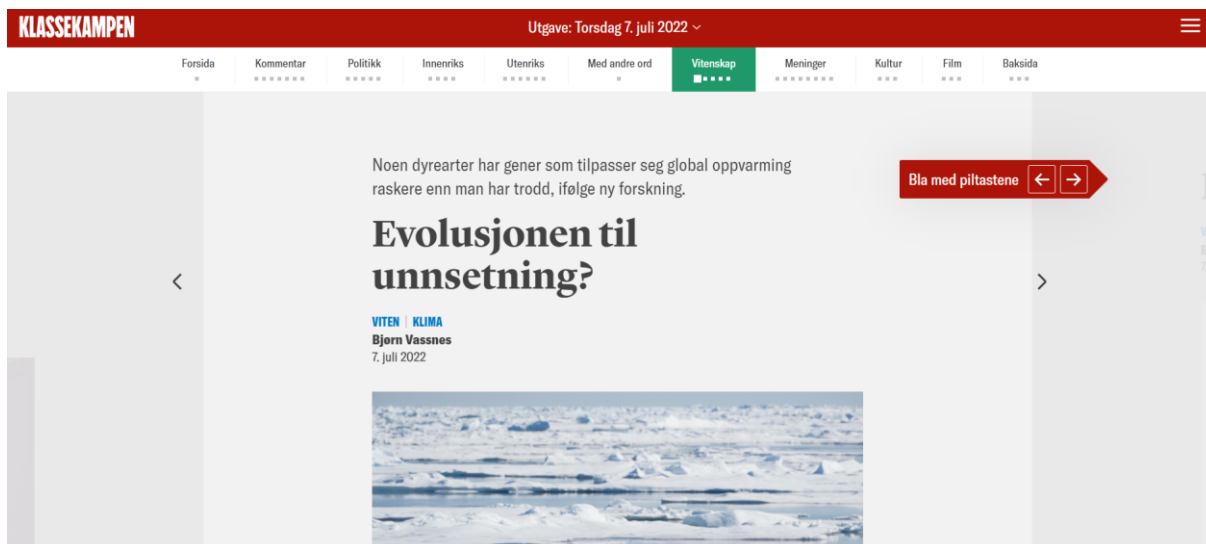
Figur 20: Tabellen viser hvor mange prosent av sakene innenfor hvert tema forskere uttaler seg i.

Vedlegg 3 – Tekster til kvalitativ tekstanalyse

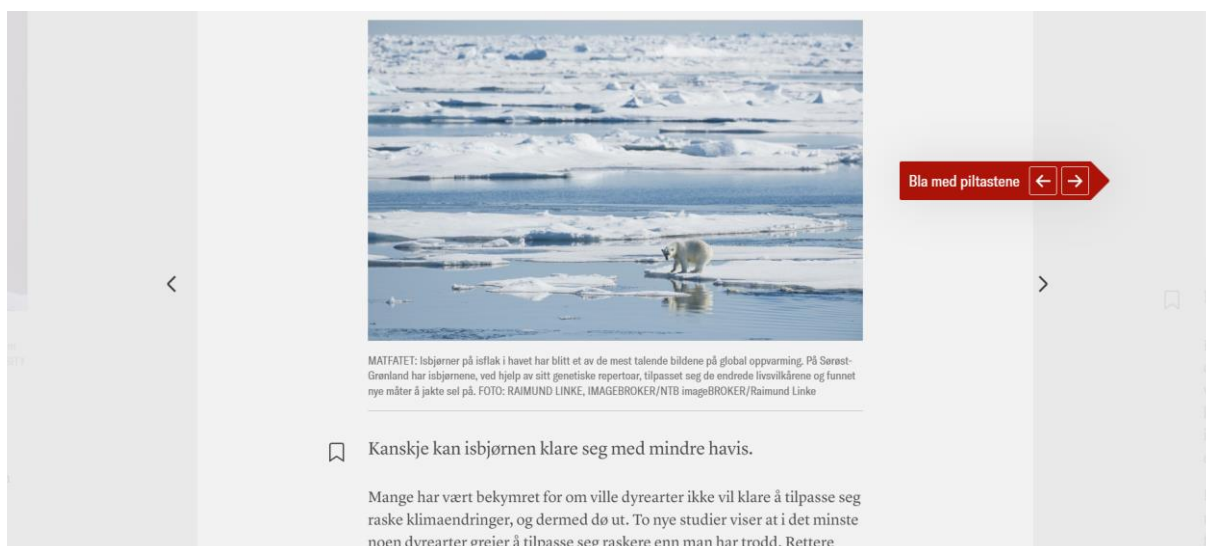

The screenshot shows the NRK website header with navigation links for Nyheter, Sport, Kultur, Humor, Distrikt, and Mer. The main content area features a news article titled "ID-SVINDEL" with a sub-headline "20. september 2022 kl. 09:41 2 av 3 identitetskrenkelser gjøres av en nær relasjon". The article text discusses a study from the University of Oslo showing that 66% of identity theft cases involve a close relationship with the victim. Below the text are social media sharing icons for Facebook, Twitter, and Email. At the bottom, there is a "MER OM" section with a profile picture and the title "ID-svindel", followed by a truncated text snippet: "Politiet innrømmer at de har hatt manglende forståelse for hvor stor skade ID-kriminalitet kan gjøre. Politiet mangler tekniske..."

Figur 21: Utklipp fra NRK.no. Nyhetsmelding 2 av 3 identitetskrenkelser gjøres av en nær relasjon. 20.09.22.

Figur 22: Skjerm bilde av Evolusjonen til unnsetning fra Klassekampen. 07.07.22. 1/6.

Figur 23: Skjerm bilde av Evolusjonen til unnsetning fra Klassekampen. 07.07.22. 2/6.

Figur 24: Skjerm bilde av Evolusjonen til unnsetning fra Klassekampen. 07.07.22. 3/6.

Figur 25: Skjerm bilde av Evolusjonen til unnsetning fra Klassekampen. 07.07.22. 4/6.

Figur 26: Skjerm bilde av Evolusjonen til unnsetning fra Klassekampen. 07.07.22. 5/6.

Figur 27: Skjerm bilde av Evolusjonen til unnsetning fra Klassekampen. 07.07.22. 6/6.